

Univerzita Karlova
Právnická fakulta
Katedra finančního práva a financí

Státní dozor v pojišťovnictví v ČR
ve srovnání s právní úpravou v zemích EU

Vedoucí diplomové práce:

Doc. JUDr. Marie Karfíková, CSc.

Diplomant:

Miloš Franc
5.ročník
magisterské studium
Bradlecká 381
507 13 Železnice

v Praze dne 30. ledna 2006

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

.....
Miloš Franc

Obsah práce:

1.1	Úvod.....	1
1.2	Ekonomické teorie a dozor nad finančním trhem.....	4
1.3	Výklad pojmů.....	6
1.4	Jednotný pojistný trh.....	23
2.1	Království Belgie.....	27
2.2	Království Dánsko.....	29
2.3	Republika Estonsko.....	31
2.4	Republika Finsko.....	33
2.5	Francouzská republika.....	36
2.6	Republika Irsko.....	38
2.7	Italská republika.....	40
2.8	Republika Kypr.....	43
2.9	Litevská republika.....	45
2.10	Lotyšská republika.....	47
2.11	Velkovévodství Lucembursko.....	50
2.12	Republika Maďarsko.....	52
2.13	Republika Malta.....	54
2.14	Spolková republika Německo.....	56
2.15	Království Nizozemsko.....	59
2.16	Republika Polsko.....	62
2.17	Portugalská republika.....	64
2.18	Republika Rakousko.....	67
2.19	Řecká republika.....	70
2.20	Slovenská republika.....	73
2.21	Republika Slovinsko.....	76
2.22	Spojené Království Velké Británie a Severního Irska.....	79
2.23	Království Španělsko.....	83
2.24	Království Švédsko.....	85
2.25	Švýcarská konfederace.....	88
3.1	Česká republika a dozor nad finančním trhem	92
3.2	Česká národní banka.....	95
3.3	Komise pro cenné papíry.....	97
3.4	Úřad pro dohled nad družstevními záložnami.....	99
3.5	Finanční arbitr.....	100
3.7	Historický vývoj dozoru v pojišťovnictví na území České republiky.....	102
3.8	Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním přípojištění.....	111
3.9	Reforma uspořádání dozoru nad finančním trhem.....	130
4.	Závěr.....	132
5.	Shrnutí práce.....	135
6.	Seznam použité literatury a zdrojů.....	136

1.1 Úvod

Tématem práce je „Státní dozor v pojišťovnictví v ČR ve srovnání s právní úpravou v zemích EU“. Cílem je tedy získat srovnání dozorových systémů pojistného trhu členských zemí Evropské unie.

Díky provázanosti finančních trhů v globálním měřítku se hodnocením dozorových mechanismů finančních trhů zabývá řada mezinárodních organizací.

V oblasti pojišťovnictví je touto organizací International Association of Insurance Supervisors¹ (IAIS, Mezinárodní asociace pojišťovacích dozorců). IAIS dne 3. října 2003 přijala materiál „Insurance core principles and methodology“² (ICP, Klíčové pojistné principy). Tento materiál, spolu s navazujícími dokumenty, tvoří základ pro hodnocení dozorových systémů v pojišťovnictví. Je rovněž souhrnem „dobré praxe“, který státy promítají do svých dozorových schémat.

Sbližování systémů dozoru v pojišťovnictví na globální úrovni je doplněno harmonizací právní úpravy na úrovni Evropských společenství. Díky těmto aktivitám Evropských společenství byl během přibližně dvaceti let vytvořen jejich jednotný trh, který zahrnuje vedle trhů členských států Evropské Unie i širší prostor Evropského hospodářského prostoru (European Economic Area, EEA). Jednotný trh zahrnuje i trh pojistný. Harmonizace v pojišťovnictví upravila základní aspekty podnikání v tomto sektoru, včetně pravidel státního dozoru. Proto jsou v prostoru jednotného pojistného trhu úpravy dozorcí činnosti států obsahově srovnatelné.

¹ www.iaisweb.org

IAIS: Insurance core principles and methodology

Tento materiál stanoví 28 bodů, které charakterizují principy veřejnoprávního dozorového systému. Tyto principy jsou označovány pomocí zkratky „ICP x“, kde x označuje číslo klíčového principu.
http://www.iaisweb.org/133_358_ENU_HTML.asp

² Tento materiál využil Mezinárodní měnový fond (International Monetary Fund, IMF) při vypracovávání materiálů v rámci společného programu se Světovou Bankou (World Bank) Financial System Assessment Program (FSAP) a Report on Observance Standards and Codes (ROSCs).

IMF: „Financial Sector Assessment Program (FSAP) is a joint IMF - World Bank initiative launched in 1999 to provide member countries that request participation with a comprehensive assessment of their financial systems. Participation in the program is voluntary. An update provides an opportunity to refresh the initial assessment, albeit with possible differences in scope.“
<http://www.imf.org/external/np/fsap/faq/index.htm>

IMF: „Reports on the Observance of Standards and Codes (ROSCs). ROSCs summarize the extent to which countries observe certain internationally recognized standards and codes. The IMF has recognized 12 areas and associated standards as useful for the operational work of the Fund and the World Bank. These comprise accounting; auditing; anti-money laundering and countering the financing of terrorism (AML/CFT); banking supervision; corporate governance; data dissemination; fiscal transparency; insolvency and creditor rights; insurance supervision; monetary and financial policy transparency; payments systems; and securities regulation; AML/CFT was added in November 2002. Reports summarizing countries' observance of these standards are prepared and published at the request of the member country. They are used to help sharpen the institutions' policy discussions with national authorities, and in the private sector (including by rating agencies) for risk assessment. Short updates are produced regularly and new reports are produced every few years.“
<http://www.imf.org/external/np/rosc/rosc.asp>

Z hlediska požadavků kladených na správní orgány členských států, tedy i orgány dozoru v pojišťovnictví, hrála důležitou roli Rada Evropy. Její činnost vedla k vytvoření „evropského správněprávního standardu“ přejímaného Evropskými společenstvími jako *acquis communautaire*.

Zásadní rozdíly v úpravách dozoru pojišťovnictví v členských státech spočívají v jejich institucionálním zajištění. Důvodem různorodosti dozorových systémů je skutečnost, že organizace výkonu veřejné správy je svrchovaným právem jednotlivých států.

Do konstrukce dozorových systémů se promítají znaky různých systémů správního práva a odpovědnostních systémů v rámci veřejné správy. Dozorová schémata států dále odráží různé přístupy k úloze státu v ekonomice i různé chápání hranic mezi soukromým a veřejným pojištěním. Institucionální uspořádání dozorových systémů tak odráží specifický vývoj dané země.

Pro stručnou charakteristiku modelů institucionálního uspořádání dozoru nad finančním trhem byla v práci použita klasifikace metodického materiálu České národní banky „Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu“.³

Při srovnávání dozorových systémů činných v rámci jednotného pojistného trhu EU je problémem rychlost, kterou se vyvíjejí.⁴ Rychlost tohoto vývoje se promítá do zdrojů informací o těchto systémech. Většina členských států v průběhu posledních let své dozorové systémy reformovala nebo reformuje. Proto tato práce vychází většinou z on-line zdrojů a materiálů poskytnutých samotnými dozorovými institucemi. Tyto instituce zastávají různé komunikační strategie; úroveň poskytnutých informací kolísala od velmi strohého shrnutí základních faktů o dané instituci až po obsáhlé materiály zabývající se vývojem a zamýšlenými reformami dozorového systému té které země.

³ www.cnb.cz

ČNB: Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu, ČNB 2005

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/bankovni_dohled/bankovni_dohled/metodicke_studie/index.html
Klasifikaci české národní banky přebírá ve svých materiálech i Komise pro cenné papíry

Materiál při klasifikaci institucionálního uspořádání finanční regulace a dohledu vychází z materiálu Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD, Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj)

OECD: Supervision of financial services in the OECD area, OECD 2002
www.oecd.org

⁴ Značný vliv na podobu dozorových systémů evropských zemí mají i měnící se úpravy Japonska, Jižní Koreje, Singapur, Austrálie, Kanady nebo Spojených států amerických. Právě USA jako největší regionální trh mohly sloužit v jistém smyslu jako model při vytváření jednotného pojistného trhu EU, s tím že Evropská společenství dokázala na svém trhu ustavit princip jednotného pasu pro celý trh.

Hodnotným zdrojem informací při popisu dozorových systémů daných států jsou materiály vypracované na půdě IMF v rámci programů FSAP a ROSC. Tyto materiály jako standard pro hodnocení dozorových využívají Insurance core principles and methodology (ICP) vypracované IAIS.

Základními znaky regulatorního a dozorového rámce daných států se zabývají ICP 1 až 5, které jsou souhrnně označeny jako „The supervisory system“. Informace vztahující se k ICP 1 až 5, doplněné o základní klasifikaci dozorového systému a krátkým shrnutím jeho vývoje tvoří základ statí zabývajících se dozorovými systémy v pojišřovnictví jednotlivých států EU. Tyto informace jsou případně doplněny informací o systému mimosoudního řešení sporů v pojišřovnictví.

Přehled dozorových systémů členských států EU je v práci doplněn o stař věnovanou úpravě dozorového systému Švýcarské konfederace. Ačkoli se nejedná o členský stát EU, je Švýcarská konfederace členem Evropského hospodářského prostoru (EEA), tedy součástí jednotného pojistného trhu. Švýcarské pojišřovnictví představuje jeden z nejrozvinutějších pojistných trhů vůbec a pojišřovny se sídlem ve Švýcarsku vyvíjejí svou činnost ve všech státech jednotného trhu .

1.2 Ekonomické teorie a dozoru nad finančním trhem

Ponechat na tržním mechanismu samovolné pročišťování ekonomického prostředí od nezdravých finančních institucí je citlivou záležitostí. Krachy finančních institucí mají dalekosáhlé důsledky pro důvěru lidí v celý společenský systém a svými konkrétními dopady příliš rozkmitávají další hospodářské obory.⁵

Ekonomové liberálního směru, principiálně vycházející z prací A. Smitha, přesto napadají konstrukci pojmu tržně konformního dozoru nad trhem jako vnitřně rozpornou a celkově vytěsňují stát z ekonomiky.⁶

Alternativu k nazírání ekonomických liberálů představují koncepty vycházející z prací J. M. Keynesa. Ty uznávají, že koordinace aktivit prostřednictvím trhu je hlavním mechanismem distribuce zdrojů a že soudobá společnost dosud nenalezla alternativní systém, který by byl schopen tržní mechanismus nahradit. Zdůrazňují však, že vedle toho existuje řada sfér, kde tento mechanismus selhává.⁷ Ingerenci státu do ekonomiky vnímají jako nutnou k ochraně veřejného zájmu na dlouhodobé stabilitě socioekonomických vazeb.⁸

Evropské státy mají díky svému historickému vývoji blíže ke keynesiánskému pojetí role státu v ekonomice. Evropské trhy

⁵ Daňhel J.: Kapitoly z pojistné teorie - VII., Pojistné rozpravy 10, str. 63, zkráceno

⁶ Kinkor J.: Trh a stát, k čemu potřebujeme filosofii; Svoboda Praha 1996, první vydání, str. 79 a násl.

„... kdy se nějaké státem silně regulované odvětví zmítá v problémech, označí za důkaz selhání trhu, aniž by si dotyčný kritik uvědomil, že je-li nějaké odvětví předmětem státní regulace, nemůže být o žádném trhu řeč, natož o jeho selhání. Tím, kdo selhává je stát, který se k jakékoliv regulaci směny nad rámec individuálních práv vůbec uchýlí.“

Poznámka k přístupům ekonomů liberálního směru k otázce regulace trhu:

K mechanismům soukromoprávní regulace zaujímají ambivalentní postoj. Trh vnímají striktně jako mechanismus svobodné směny, vycházející z autonomie subjektů v jeho rámci vystupujících. Zásahy do tohoto mechanismu ze strany státu vnímají jako nepřípustný zásah do práv subjektu, v tomto případě účastníka trhu. Informace o tržním prostředí vnímají jako zboží svého druhu. Zastávají názor, že není žádoucí hradit z veřejných zdrojů službu, která může být v rámci tržního mechanismu poskytována specializovanými subjekty.

⁷ Hučka M.: Strukturální politika a její regionalizace, Repronis Ostrava 2001, vydání první str.10 a násl.

⁸ Poznámka k keynesiánským ekonomickým směrům:

K samotnému liberálnímu konceptu svobodné, ničím neomezované směny mají zásadní výhradu když upozorňují na fenomen nezamýšlených důsledků jednání, které jsou neregulovanému tržnímu mechanismu vlastní. Ekonomové tohoto směru vychází z přesvědčení, že ekonomický systém má přirozený sklon k nestabilitě, která při absenci regulačních mechanismů vede k deformaci či systémové nestabilitě/úplnému zhroutilí trhu.

Diderot 2002, elektronická encyklopedie:

Nezamýšlené důsledky jednání, sociologický a ekonomický motiv zpochybňující optimistickou důvěru v možnost vědeckého řízení a plánovitě regulace chodu společnosti. Lidé sledují svým jednáním určitý cíl; jednání může být i racionálně zdůvodněno a cíl může být rozumný, avšak sleduje-li obdobným způsobem též cíl větší počet jedinců, výsledek jejich snažení je paradoxně od očekávaného cíle vzdálený, někdy dokonce protikladný. Princip nezamýšleného důsledku jednání zpochybňuje předpoklad liberalismu, že pokud bude každý člen společnosti sledovat svůj vlastní zájem, pak je výsledkem prospěch všech.

vykazují obecně vysokou míru tržní regulace i díky integračním procesům v rámci Evropských společenství. Nicméně s přijetím konceptu finančního dozoru v prostoru jednotného pojistného trhu EEA dochází z hlediska spotřebitele k posilování prvků bližších liberálnímu pojetí trhu, kdy se stát stává především garantem finančního zdraví pojistitele aniž by spotřebitele zbavoval odpovědnosti za volbu smluvního partnera.

Finanční trh je založen na informacích. V ideálním případě jsou informace na trhu přístupné všem jeho účastníkům, což jim dává rovné příležitosti při jejich činnosti na trhu. V reálném tržním prostředí však dochází k situacím, kdy nutně vzniká asymetrie informací mezi účastníky trhu.

Regulace trhu a dozor nad ním jsou mechanismy, které mají zabránit zneužití těchto situací, které vedou k narušování tržního mechanismu a selhání trhu.

Vzhledem k povaze finančních trhů ovšem nelze reálně dosáhnout režimu „nulového selhání“ (zero-failure regime) a jeho případné dosažení by bylo ve svých důsledcích nežádoucí, protože by vedlo k oslabení odpovědnosti účastníka trhu za jeho jednání spolu s přenášením této odpovědnosti na dozorový mechanismus. Ten by při snaze o dosažení režimu nulového selhání zatěžoval trh vysokými náklady na svoje fungování, čímž by snižoval jeho konkurenceschopnost a v širším měřítku brzdil proces inovace na trhu.⁹

Při ustavování regulatorních/dozorových mechanismů je tedy cílem dosáhnout stavu, kdy je zaručena rozumná míra bezpečnosti při investici/nákupu služeb na finančním trhu zároveň se stavem, kdy spotřebitel/investor nese odpovědnost za volbu produktu a smluvního partnera na trhu.

1.3 Výklad pojmů

⁹ s použitím materiálu

KCP: Komise pro cenné papíry, str. 3

http://www.sec.cz/export/CZ/Publikace_zpravy_a_vestnik/Publikace.page?FileId=2345

Obdobně:

Vipond P.: European prudential regulation & supervisory structure, CEA 2004, str. 7:

„Competitive market conditions cannot exist in zero-failure regime. It must be possible for firms to fail, and for shareholders and customers to know this, otherwise fundamental incentives to prudential behavior are lacking.“

V následující části práce jsou uvedeny některé pojmy vztahující se k jejímu předmětu, spolu s nástinem jejich obsahu. Důvodem pro zařazení této části je skutečnost, že pojmosloví podkladových materiálů je vzhledem k jejich šíři, charakteru a jazykům ve kterých byly zpracovány nejednotné.

Státní resp. správní dozor¹⁰

Obecně lze za dozor považovat aktivitu, jejíž podstatou je pozorování určité činnosti nebo určitého stavu, na které navazuje hodnocení, případně aplikace prostředků směřujících k zajištění účelu sledovaného dozorčí činností.

Pod pojmem správní dozor se rozumí taková správní činnost, při které vykonavatel veřejné správy (dozorčí orgán) pozoruje chování nepodřízených subjektů a porovnává je s žádoucím chováním odvozeným z právních norem. V návaznosti na hodnocení podle okolností aplikuje zejména nápravné nebo sankční prostředky, jimiž reaguje na zjištěný nesoulad mezi skutečným a právem požadovaným chováním dozorovaného subjektu.

Orgán dozoru

Orgánem dozoru je vykonavatel veřejné správy, jemuž zákon svěřuje dozorčí působnost. Přímo ze zákona nebo častěji formou autorizace může být pravomoc při výkonu správního dozoru propůjčena právníkům osobám soukromého práva, případně i fyzickým osobám. Působnost a pravomoc při výkonu správního dozoru může být pouze jednou složkou působnosti a pravomoci dozorčího orgánu, nebo výkon dozoru může být výlučnou či dominantní složkou jeho působnosti a pravomoci. V prvním případě je dozor vykonáván neformálně při běžném plnění úkolů veřejné správy jako její nedílná součást nebo formou specializovaných akcí správního dozoru. V druhém případě je možno hovořit o specializovaných dozorčích orgánech.

Určení dozorovaných skutečností

Skutečnosti, jejichž pozorování je při výkonu správního dozoru relevantní, vymezuje:

- zákon nebo jiný obecně závazný právní předpis
- jiný předpis, jehož závaznost zakládá zákon
- správní akt
- veřejnoprávní smlouva

Správní dozor je vykonáván v čase jako dozor:

- předběžný, zaměřený na povolovací nebo obdobnou činnost
- průběžný, zaměřený na probíhající činnost adresátů správy
- následný, zaměřený na sledování toho, jakým způsobem jsou odstraňovány nedostatky zjištěné při výkonu dozoru

Okruhy činnosti orgánu dozoru¹¹

¹⁰ Zpracováno podle:

Hendrych D. a kol.: Správní právo, obecná část, 4. vydání Praha: C.H.Beck 2001 str.160-166

¹¹ Zpracováno s použitím:

Obecně lze působnost státního dozoru shrnout do několika vzájemně souvisejících okruhů činnosti:

- povolovací činnost, tedy předběžný dozor upravující vstup resp. výstup subjektu do/z sektoru; dále povolování změn v činnosti subjektu v průběhu jeho existence
- kontrolní činnost; průběžný dozor vykonávaný různými metodami
- ukládání opatření k nápravě a opatření sankční povahy
- ostatní činnosti, tedy činnosti analytické, metodické či vzdělávací

Čím se státní dozor na úseku finanční činnosti odlišuje od jiných typů státního, resp. správního dozoru, je skutečnost, že vždy souvisí (ať přímo nebo nepřímo) s tvorbou, rozdělováním a používáním peněžní masy či jejích částí dozorovanými subjekty, a to zejména při jejich činnosti ve sféře soukromých financí. Cílem dozorové instituce na úseku finanční činnosti je obecně dohled nad dodržováním právních předpisů, interních pravidel a individuálních právních aktů závazných pro dozorované subjekty, to vše především s cílem zajistit ochranu zájmů clientské veřejnosti těchto institucí a zabezpečit stabilitu hospodářského sektoru, v němž daný subjekt působí.¹²

Pojem regulátora a regulace¹³

Regulátor je státní institucí příslušnou k legislativní činnosti, tedy k vytváření legislativního rámce činnosti subjektů v regulovaném sektoru.¹⁴

Regulací v tomto pojetí rozumíme konstruování pravidel správného fungování finanční sféry, instituce dozoru pak zabezpečuje kontrolu dodržování těchto stanovených pravidel.¹⁵

Pojem regulace v zemích EU je rovněž pojem užívaný jako souhrnné označení pro normativní úpravu činnosti subjektů, které se zabývají činnostmi souvisejícími podle zvláštních zákonů.

Čejková V.: Pojistný trh, Grada publishing, první vydání, 2002 Praha; str. 30

ČNB: Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu, ČNB 19.08.2005, str. 2 a násl.
http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/bankovni_dohled/bankovni_dohled/metodicke_studie/index.html

¹² Bakeš M. a kol.: Finanční právo. 3. aktualizované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, str. 49

¹³ Zaměňování pojmů „regulátor“ a „dozor“
Orgán dozoru se mnohdy podílí různými způsoby na legislativních pracích, a to od konzultací až po předkládání komplexních řešení dané problematiky. Dále zvláště v anglických textech není důsledně rozlišován pojem „regulation“ (tedy regulace, normativní úprava) a „supervision“ (tedy dozorová činnost, správní dozor). Dalším termínem, který odlišení výše uvedených specifických rolí státu ztěžuje je pojem „single regulátor“, který je široce přejímán a používán jako označení pro takové uspořádání dozorového systému, kdy jediná dozorová instituce (jednotný dozor) vykonává dozor pro všechny sektory finančního trhu.

¹⁴ Zpracováno s použitím:
Křivohlávek V.: Regulátor nebo státní dozor v pojišťovnictví a penzijním připojištění?, Pojistný obzor 8/2004

¹⁵ Daňhel J.: Kapitoly z pojištné teorie VII., Pojistné rozpravy 10, str. 63

Regulátorem je předkladatel norem výše uvedeného obsahu, zpravidla ústřední orgán státní správy v jehož působnosti je daná problematika. V oblasti pojišřovnictví se pravidelně jedná o ministerstva financí, národního hospodářství, sociálních věcí nebo rozvoje.

Pojem pojišřění a zajišřění

Pojišřění lze definovat jako vztahy tvorby a rozdělování rezerv v závislosti na riziku a používání těchto rezerv k úhradě potřeb, které jsou v jednotlivých případech výskytu náhodné, vcelku však odhadnutelné.¹⁶ Pojišřění tedy funguje na principu a teorii tvorby rezerv pro předpokládané pojistné plnění, resp. pojistné náhrady v budoucnosti.¹⁷

Právní řády zemí tvořících jednotný pojistný trh EEA tento termín používají, aniž by ho dále definovaly. Legální definice pojmu pojišřění není obsažena ani v právním řádu České republiky.¹⁸

Pojišřění je tedy označení pro komplex právně-ekonomických vztahů vznikajících mezi subjekty za použití pojišřovací finanční metody. Zajišřění je modifikací pojišřění v tom smyslu, že zajišřění je přenesením části pojistného rizika smluvně převzatého pojišřovnou na jinou, zvlášt k tomu zřizovanou instituci - zajišřovnu, prostřednictvím zajišřovací smlouvy.¹⁹

¹⁶ zpracováno podle:

Ducháčková E.: Pojišřovnictví, VŠE, Praha 1997

Během vývoje pojišřění až do konce 18.stol. lze ve vývoji pozorovat dvě základní tendence:

1. Vývoj od všeobecně formulované vzájemné pomoci k její určité konkretizaci a upřesnění okruhu pojistných událostí.
2. Vývoj od následného ex post rozvrhu výdajů na pojistná plnění k praxi pravidelných pevně stanovených příspěvků pro členy spolků

Vývoj pojišřění lze rozdělit do 3 etap:

1. období pojišřění v podobě vzájemné pomoci bylo soustředěno v uzavřených skupinách osob, tedy bylo omezeno na specifickou skupinu osob. Nebyl důsledně oddělen pojistitel a pojistník a pojišřění mělo převážně vzájemnostní povahu. Tato etapa končí druhou polovinou 18.století. Koncem 18. století dochází k institucionalizaci pojišřovnictví, nejčastěji ve formě vzájemných pojišřoven, pojišřovacích spolků. V tomto období se pojišřění vyvíjí od všeobecně formulované pomoci ke konkretizaci plnění s určením pojistných událostí, od následného rozvrhu výdajů na pojistná plnění k praxi pravidelných, pevně stanovených příspěvků pro členy pojišřovacích spolků.
2. období, kdy se pojišřění se stává předmětem podnikání, kdy počátek 19. století s chápě pojišřění jako druh obchodní činnosti, příbuzný odvážným smlouvám (jak vyplývá ze systematiky ABGB). Pojišřění je nabízeno stále širšímu okruhu osob, vyvíjí se pojistná matematika, začíná se objevovat institut zajišřění.
3. období kdy se oblast pojišřovnictví stává předmětem přísné státní regulace, když v 2. polovině 19. století je již pojišřovnictví vnímáno jako předmět veřejného zájmu a jako takové podrobno státním zásahům. Tyto se projevují v tom že stát bere za svou myšlenku sociálního pojišřění a dochází k přísné regulaci soukromého pojišřění

Ve druhé polovině 18.stol. dochází k institucionalizaci pojišřovnictví, vzniku pojišřoven, a to především ve formě vzájemných pojišřoven. Hlavními pojistnými odvětvími, která se v tomto období uplatňují, je pojišřění požární, pojišřění námořní a pojišřění životní.

V tomto období se rozšiřují vědecké základy pojišřění, zejména pojistná matematika. Rovněž se začíná v souvislosti s pojišřováním velkých rizik uplatňovat zajišřění.

¹⁷ Čejková V.: Pojistný trh, Grada publishing ,první vydání, 2002 Praha; str. 18

¹⁸ Právní řád ČR ovšem v zákoně č. 363/1999 Sb., o pojišřovnictví, ve znění pozdějších předpisů, obsahuje pojmy pojišřovací a zajišřovací činnosti

¹⁹ Karfíková M., Přikryl V., Čechová J.: Základy pojišřovacího práva, ORAC Praha, 2001, první vydání, str.23

„Jedná se o dělbu rizik na vertikální úrovni, na rozdíl od soupojišřění, které je rovněž dělením pojišřěných rizik, ale mezi pojišřovny navzájem v rámci smlouvy o soupojišřění, to znamená na

Pojem pojišťovnictví

Pojišťovnictví je souhrnným označením pro činnost subjektů, které se zabývají přejímáním rizik na základě zvláštních smluv a které vytvářejí na základě plnění přijatých z těchto smluv rezervy s použitím specifické finanční metody. K tomuto vymezení pojmu pojišťovnictví je třeba ještě přidat činnost subjektů poskytujících specifické služba spojené s pojištěním. Chápání pojmu pojišťovnictví se mění v závislosti na vědní disciplíně v jejímž rámci probíhá jeho analýza.²⁰

Pojem rizika a risk managementu

Předmětem pojištění je riziko. Tento pojem je chápán jako možnost vzniku události s výsledkem odchylným od cíle s určitou objektivní pravděpodobností.

Tento pojem se dále vnitřně člení podle charakteru odchylek.

Odchylka může být jak negativní, tak pozitivní. Taková se označuje jako spekulativní riziko. Výhradně negativní odchylky, tedy nebezpečí ztrát definují tzv. čisté riziko, kterým se zabývá pojištění. Rizikem a jeho zvládnutím se zabývá risk management, vědní disciplína usilující o soustavnou analýzu ekonomické činnosti z hlediska zřetelných, potenciálních i skrytých rizik.²¹

Podstatou pojištění z hlediska risk managementu, je finanční eliminace případných následků realizace rizika přesunem řešení následků negativního rizika na specializovanou instituci za stanovenou cenu, kterou je pojistné.

Pojišťovací finanční metoda

Formou placení pojistného, tzv. pojistných úspor, se shromažďují volné peněžní prostředky fyzických osob a osob právnických, které jsou pojištěny určitým druhem pojištění do tzv. pojistných fondů.²² Pojistný fond vytvořený pomocí tzv. pojišťovací finanční metody. Pojistný fond je založen z vůle státu, nebo jiného subjektu. Správu pojistného fondu vykonává nejčastěji pojišťovna nebo zajišťovna, případně jiný subjekt. Síť správců pojistných fondů je organizací

úrovní horizontální.

20 Daňhel J.: Kapitoly z pojistné teorie I., Pojistné rozpravy 1/1997 str.102-103, k pojmu pojišťovnictví z hlediska ekonomického systému:
„Mezi instituce řešící tento problém (pozn. problém finanční eliminace škod) patří vedle tvorby vlastních zdrojů i systémy přenášení rizika, tedy pojištění. Jako tzv. průřezová ekonomika a jeho institucionalizace - pojišťovnictví, které je ovšem nutno chápat v celém svém komplexu, tedy jednak jako specifické odvětví ekonomiky zahrnující ekonomické subjekty provozující pojištění, tedy pojišťovny v jejich konkrétních organizačních formách, jednak jako součást integrovaných finančních služeb.
Obecná teorie řízení národního hospodářství rozlišuje mezi průřezovými a odvětvovými ekonomikami, od tohoto členění se odvozuje zásadní pojmová odlišnost mezi kategoriemi pojištění a pojišťovnictví.
Specifika různých segmentů celkové struktury ekonomiky vyžadují odlišné řídicí přístupy.
Pojišťovnictví představuje specifické odvětví ekonomiky, zahrnující všechny specializované instituce - pojišťovny a pojištění představují v tomto kontextu průřezovou ekonomiku, sloužící k ovlivňování ekonomik odvětvových.“

21 Zpracováno podle:
Ducháčková E.: Pojišťovnictví, VŠE Praha str. 5 a násl.

22 Bakeš M. a kol.: Finanční právo. 3. aktualizované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003, str.65

pojišťovnictví jako rozvrstvení pojišťovacích subjektů předně na základě jejich specializace, resp. účelu spravovaného fondu.²³

Pojišťovací metoda (někdy nazývaná též metodou podmíněně návratnou) je charakteristická svou neekvivalentností. Část peněžní masy se přesouvá od jednoho ekonomického subjektu k jinému, přičemž závisí na splnění předem nejisté podmínky, zda dojde i k plnění protisměrnému či nikoliv. V případě, že podmínka návratnosti nastane, protisměrné plnění může být větší i menší hodnoty, nežli byla hodnota původně přesunuté části peněžní masy. Pojišťovací metoda se může vyskytovat jak v oblasti veřejných financí, tak v oblasti soukromých financí i když je příznačnější spíše pro druhou ze zmíněných oblastí.²⁴

Finanční trh

Finanční trh můžeme definovat jako systém vztahů, nástrojů, subjektů a institucí, umožňujících shromažďování, soustředování, rozdělování a rozmisťování dočasně volných peněžních prostředků na základě nabídky a poptávky. Finanční trh umožňuje redistribuci dostupných peněžních zdrojů na smluvním principu.²⁵

Finanční trh je možné rozdělit podle různých hledisek a kritérií.²⁶ Z hlediska jeho jednotlivých segmentů se pak člení na:

- peněžní trh : trh s úvěry, půjčkami a cennými papíry s dobou splatnosti do 1 roku
- kapitálový trh : trh s úvěry, půjčkami a cennými papíry s dobou splatnosti nad 1 rok
- devizový trh : trh s cizími měnami a instrumenty v cizích měnách
- komoditní trh : trh s cennými kovy a jinými komoditami
- pojistný trh : trh pojištění a zajištění

Pojistný trh a jeho charakteristika

Segment finančního trhu, ve kterém se střetává nabídka pojistné ochrany s poptávkou po ní je označován jako pojistný trh. Rozsah rizik, jejichž přejímání na smluvním principu, tedy principu vlastním tržnímu mechanismu, se v každém státě liší.

Tyto odlišnosti jsou dány rozdílným přístupem jednotlivých států k problematice sociálního a zdravotního pojištění, kdy tyto systémy fungující rovněž s použitím pojišťovací finanční metody, ovšem specificky modifikované²⁷ a označované jako „veřejná pojištění“.

²³ Mrkývka P. a kol.: Finanční právo a finanční správa, MUNI Brno 2004, str.253

²⁴ Bakeš M. a kol.: Finanční právo, 3.aktualizované vydání. Praha: C.H. Beck, 2003 str.9

²⁵ Bakeš M. a kol.: Finanční právo. 3.aktualizované vydání.Praha: C.H.Beck, 2003, str.96

²⁶ Čejková V.: Pojistný trh, Grada publishing ,první vydání, 2002 Praha; str. 18

²⁷ Veřejná pojištění fungují v každém státě specificky, s různou mírou solidarity mezi pojištěnci, ale jako dva základní modely lze rozlišit model průběžného financování (PAYG - pay as you go) a vytváření rezervních fondů (funding).

Je na každém státě určit, která rizika budou přejímána do pojištění na základě smluvního principu a budou tak tvořit předmět činnosti tzv. obecného pojišťovnictví. Obecné pojišťovnictví je tak vymezeno určením rizik, která jsou shledávána takové povahy, že je vhodné ponechat subjektům při uzavírání pojistného vztahu jistou míru autonomie.

Pro prostředí pojistného trhu je charakteristický výrazný převis nabídky nad poptávkou a informační asymetrie mezi účastníky trhu²⁸. Informační asymetrie a rozdílná negociační kapacita mezi stranami uzavírajícími pojistný vztah, je důvodem činnosti mechanismu chránícího „slabší“ účastníky trhu.

Pojištění a smluvní autonomie

Podle míry autonomie, která je ponechána stranám pojistného vztahu lze rozlišit pojištění zákonné, pojištění povinné a smluvní.

V zákonném pojištění je účast v systému pojistné ochrany obligatorní. Na principu obligatorní účasti funguje sociální pojištění, které je většinou tvořeno systémem veřejnoprávních institucí, nebo fondů pod kontrolou státu.²⁹

Jeho cílem je poskytnutí pomoci při tzv. sociálních událostech, tedy při realizaci specifických pojistných rizik.

Konkrétní struktura a rozsah rizik v krytých systémech sociálního a je v každém státě odlišná, což je dáno specifickým politickým a hospodářským vývojem.

Na principu obligatorní účasti vznikají rovněž zvláštní fondy vytvářené ze zákona poskytovateli specifických služeb. Tímto způsobem jsou kryty potenciální nároky klientů vůči poskytovatelům těchto služeb. Tyto fondy jsou většinou označovány jako tzv. garanční systémy.

Povinné pojištění³⁰ využívá smluvní princip modifikovaný v tom smyslu, že v zákonem stanovených případech je omezena smluvní autonomie subjektu.

Povinnost zajistit si pojistné krytí pro aktivity s vyšší mírou rizika je v celospolečenském zájmu určena obecně závaznou normou, který také definuje obsah tohoto pojistného vztahu.

²⁸ Daňhel J.: Kapitoly z pojistné teorie I., Pojistné rozpravy 1/1997 str.100:

„Míra informace mezi individuálním subjektem a pojišťovnou je asymetrická: pojišťovna může k matematickému řešení svého problému efektivně využít posteriorních pravděpodobností minulých realizací, charakter problému se modelově blíží problému rozhodování při riziku.“

²⁹ Cílem zákonného pojištění je poskytnutí určité minimální pojistné ochrany bez' ohledu na vůli pojištěného. Absence smluvního prvku je zde preventivním opatřením, jehož cílem je zajistit účast v systému pojištění i těch subjektů, které by jinak žádnou rezervu pro případ realizace rizika nevytvořily a případné vyrovnání následků pojistné události by v konečném důsledku nesla celá společnost

³⁰ Zákon 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě, §5 Povinné pojištění

Jako pojistitel zde nevystupuje nutně pouze veřejnoprávní instituce. Regulátor stanoví zvláště kvalifikovanému pojistiteli povinnost uzavřít pojistnou smlouvu se subjektem, který tím plní zákonnou podmínku pro výkon určité činnosti.

Povinné pojištění je charakteristické pro oblasti, které by při zachování čistě tržních principů nebyly pro poskytovatele pojistné ochrany atraktivní, jakkoli je krytí finanční eliminace těchto rizik v celospolečenském zájmu.³¹ V tomto segmentu pojistného trhu mohou být činné zvláštní subjekty, jejichž cílem je umožnit efektivní splnění společenské funkce těchto pojištění.

Pro smluvní pojištění je charakteristická fakultativní účast na systému pojištění, tedy že otázka vzniku a obsahu pojistného vztahu je ponechána v dispozici budoucích stran pojistného vztahu. Vzhledem k povaze chráněných zájmů je tu metoda eliminace rizika ponechána na jeho původním nositeli, pojistníkovi. Pojistník volí v rámci trhu jak pojistitele, tak pojistný produkt a pojistitel v rámci existujících právních předpisů samostatně řeší otázku přijetí nebo nepřijetí rizika do pojištění.³²

Tento přístup, šetřící smluvní autonomii subjektů, se nejvíce blíží původnímu (čistě soukromoprávnímu) pojetí pojištění.

Členění pojistného trhu

Pojistný trh lze členit podle více kritérií. Rozhodujícím kritériem segmentace je předmět činnosti pojistitele (dalšími mohou být pojistné riziko, předmět pojištění, pojistné produkty,

³¹ Daňhel J.: Kapitoly z pojistné teorie VII, Pojistné rozpravy 10, str. 67 pojem „reziduální trhy“

³² Čejková V.: Pojišťovnictví, MUNI 1999, str. 96

subjekty pojištění, povaha pojištěnců a podobně).³³

podle předmětu činnosti pojistitele, lze rozdělit pojistný trh na dva relativně samostatné segmenty³⁴:

- nabídku a poptávku po pojištění a zajištění
tzv. věcný pojistný trh
- investování dočasně volných peněžních prostředků pojistitele
tzv. investiční pojistný trh

Oblasti pojistného trhu se vzájemně ovlivňují a nelze oddělit pojistně-technickou činnost od investičních aktivit pojistitelů, které jsou podmíněny právě povahou převzatého rizika.

Segmentace pojistného trhu podle předmětu činnosti pojistitele koresponduje s hlavními aspekty regulace pojišťovnictví.

Dozorové instituce kontrolují jakým způsobem poskytovatelé pojistných služeb určují ceny za jimi poskytované služby, nabízí a poskytují tyto služby na straně jedné a jakým způsobem vytváří a spravují systém rezerv označovaných jako pojistné fondy na straně druhé.

Soubor nástrojů primárně určeným k dozoru nad věcným pojistným trhem byl systém materiálního dozoru. Z hlediska vývoje regulačního resp. dozorového mechanismu ovšem lze sledovat tendenci k posilování regulace v oblasti investiční činnosti pojistitelů a ke sledování jejich celkové finanční pozice, včetně sledování jejich relevantního okolí (pojišťovací skupiny, finančního konglomerátu).

Soubory nástrojů používané státním dozorem v pojišťovnictví
Stát jako korporace veřejné služby přijal odpovědnost za stabilitu pojišťovnictví, vytváří a dále propracovává jeho veřejnoprávní

³³ Bjerre-Nielsen H.: Nový rámec regulace pojistitelů v EU: Strategická výzva pro CEIOPS a IAIS, Pojistný obzor 8/2004:

„V Evropě existují bariéry rozvoje pojistných trhů a také jejich segmentace. Stupeň segmentace závisí na tom, zda ti, co žádají pojistnou ochranu jsou domácnosti, firmy či ostatní pojistitelé. Obecně je trh, kde domácnosti nakupují pojistnou ochranu, rozlišen alespoň na národní úrovni. Když chce pojistitel upsat soukromé pojištění mimo hranice své vlasti, tak běžně se takový obchod provede prostřednictvím dceřinné společnosti a méně často prostřednictvím pobočky nebo poskytnutím přeshraničních služeb. Pro firmy nakupující pojistnou ochranu existuje rozlišení menší, alespoň pokud jde o významné firmy, které využívají služeb brokerů nebo zakládají kaptivní pojišťovny. Na zajistných trzích se stupeň segmentace nejnižší. Segmentace je obecně definována s ohledem na transakční náklady.“

³⁴ Sosík P.: Investiční činnost pojišťoven, Asset-Lability Management, Pojistné rozpravy 12, str.189:

„...Časové zpoždění je tedy klíčovou charakteristikou pojistného procesu, zdůrazňující dvě základní činnosti pojišťoven. A sice samotné ohodnocování pojistných smluv, stanovování "fair" pojistného a škodní management můžeme shrnout pod tzv. pojistně-technickou činnost (underwriting).
Druhým charakteristickým prvkem je investiční činnost, vyplývající z potřeby tvorby finančních rezerv k pokrytí rizik reflektující časové zpoždění obsažené v pojistné smlouvě...“

dozorový mechanismus již téměř 200 let.³⁵ V průběhu tohoto období byly vytvořeny soubory nástrojů označované někdy jako tzv. systémy dozoru, jejichž prostřednictvím plnila dozorová instituce své úkoly. Jedná se o:

- systém veřejnosti - je systémem víceméně formálním a nejjednodušším. Úkolem dozorčího orgánu při uplatnění tohoto systému je kontrolovat, jestli pojišťovny zveřejňují výroční zprávy o hospodaření.
- systém normativních ustanovení - v něm jsou právními normami stanovené nejdůležitější podmínky pro organizaci provozu pojišťovny. Zkoumá se, zda jsou tyto podmínky splněny jednak před zahájením činnosti a jestli je pojišťovna dodržuje i v průběhu své činnosti.
- koncesní systém - při tomto systému uděluje dozorčí orgán povolení (koncesi) k zahájení činnosti pojišťovny, pokud pojišťovna splní stanovené podmínky.
- systém materiálního dozoru - tento systém obsahuje prvky normativních ustanovení a koncesního systému. Opravňuje dozorčí orgán kontrolovat dodržování předpisů a operativně-technickou stránku činnosti pojišťovny³⁶

Řazení souborů těchto nástrojů odpovídá historickému vývoji dozoru v pojišťovnictví, který vždy přejímal prvky stávajících systémů dozoru a dále je rozvíjel.

Současný vývoj pojistného trhu si tak vynutil další změny v přístupu k problematice dozoru. Ta se nyní štěpí na oblast finančního/obezřetnostního dozoru (prudential supervision) a oblast ochrany spotřebitele (business conduct supervision).

Vzhledem k vývojovým tendencím finančního trhu³⁷, dozorové

³⁵ Daňhel J.: Kapitoly z pojistné teorie VII., Pojistné rozpravy 10, str. 64
„Vývoj státního dozoru nad pojišťovnictvím nebyl historicky příliš plynulý, pro úpravy instrumentária státního dohledu bylo zejména v 19. Století charakteristické, že razantní změny v systému regulace byly dělány vždy ex post v návaznosti na nějaký pojišťovací skandál, nebo krach nějaké významné pojišťovny, anebo v návaznosti na obzvláště silné kolísání hospodářského cyklu“

³⁶ Čejková V.: Pojistný trh, Grada publishing ,první vydání, 2002 Praha; str. 30-31

³⁷ Krátké shrnutí vývojových tendencí finančního trhu obsahuje:
Baier P.: Šance a rizika při vytváření integrovaného finančního dozoru v České republice, Pojistný obzor 9/2004:
„Klienti sektoru finančních služeb v posledních letech stále více vyžadují integrované

institute stále větší pozornost přesouvají k předjímání dalšího vývoje trhu jako celku i jednotlivých dozorovaných subjektů.

Pro přístup založený na analýze a předjímání dalšího vývoje regulovaného sektoru se vžil pojem obezřetnostní dozor (prudential supervision).³⁸ Ze strany dozorové instituce je sledována finanční situace subjektu, jeho vztahy s majetkově, nebo jinak propojenými subjekty; na regulovaných subjektech je vyžadováno zřízení adekvátního systému vnitřní kontroly a řízení; je kladen zvýšený důraz na kvalitu osob (suitability of persons) činných v dozorovaných subjektech.

Finanční dozor se soustředí na kontrolu hospodaření pojišťovny, zejména její platební schopnosti, tvorby technických rezerv, včetně matematických rezerv, finančního umístění a dodržování právními předpisy stanovených administrativních a účetních postupů a spolehlivosti vnitřních kontrolních systémů, tedy systém který zaručuje finanční zdraví pojistitele.³⁹

Orgán dozoru nezasahuje do tarifní politiky pojišťovny, ale sleduje celkové finanční zdraví pojistitele.

Když je finanční zdraví pojistitele ohroženo, může použít nástroje, jejichž smyslem je finanční stav dozorovaného subjektu zlepšit,

produkty. Poskytovatelé služeb vyhověli této poptávce tím, že rozšířili škálu svých produktů akvizicemi nebo začali poskytovat příslušné produkty od třetích poskytovatelů služeb... Tyto vývojové tendence - rovněž zoslovené novými komunikačními a odbytovými cestami jako internet vedly k tomu, že většina poskytovatelů služeb, kterých se regulace týká působí nyní v několika nebo dokonce ve všech (heslo: komplexní finance) dosud jednotlivě regulovaných oblastech a v důsledku toho u nich vykonává dozor několik orgánů. Rozvoj nových finančních nástrojů a služeb vedl dále ke vzniku mezer v systému dozoru."

Obširněji se tendencemi finančního trhu zabývá

Šulc J.: Vývoj názorů na integraci dozoru nad finančními trhy, Pojistný obzor 8/2003, str. 5

- Finanční instituce opouštějí svou původní „sektorovou“ specializaci a investorům nabízejí komplexní „nadsektorové“ finanční služby.
- Dřívější poměrně zřetelná specifika mezi jednotlivými způsoby financování se stírají spolu s tím, jak dochází např. k přesunům od tradičních bankovních úvěrů k vydávání cenných papírů a častějšímu využívání rizikového kapitálu.
- Roste složitost nabízených finančních produktů. Vytváří se produkty nové, které mohou přinášet nejen vícenásobné efekty, ale generovat i obrovské ztráty (efekt finanční páky například u derivátových operací).
- Vytvářejí se finanční holdingy (konglomeráty / aliance) sdružující banky, pojišťovny, penzijní fondy, obchodníky s cennými papíry, investiční společnosti apod., a to jak na národní, tak na nadnárodní bázi. Uvnitř finančních uskupení dochází k proplétání různých činností a současně se vytváří možnost střetu zájmů.
- Značné riziko vzniká z titulu „dominového efektu“, kdy potíže jedné dceřinné společnosti se mohou rychle přenášet na ostatní, a to jak v případě, že jeden kapitál kryje navazující činnosti a operace, tak i v důsledku vazeb mezi jednotlivými články uskupení.
- Rozvíjí se obchodování mimo veřejné trhy a roste objem obchodování na vlastní účet institucionálních investorů. Začínají převažovat on-line pokyny. Realizované v krátkém čase znamenají potenciální riziko ztrát v případě chybného investičního kalkulu, či nepodložené spekulace.

³⁸ Vipond P.: European prudential regulation & supervisory structure, CEA 2004, str. 8:
„Prudential regulation deals with capital rules that determine the solvency requirements for insurers, and financial conglomerates where there is an insurance component, in order to safeguard policy holders' interests and overall economic market functioning. More recently, it has been recognised that prudential regulation also concerns the supervisory process whereby the risk management and quality of the senior management in a company in are evaluated by supervisors.“
www.cea.assur.org

³⁹ V širším konceptu obezřetnostního dozoru pak k finančnímu dozoru přistupuje dozor nad kvalitou vedení společnosti (corporate governance supervision).

popřípadě minimalizovat negativní dopad na spotřebitele.

Cílem veřejnoprávní regulace při aplikování systému finančního dozoru je stav, kdy stát garantuje finanční zdraví poskytovatelů pojistné ochrany při zachování odpovědnosti spotřebitele za volbu smluvního partnera v konkrétním případě.⁴⁰

Další složkou dozorové činnosti je stanovení a kontrola standardů obchodního jednání poskytovatelů (business conduct supervision)⁴¹ s cílem zamezit zneužívajícím praktikám trhu.

Ochranu „slabší strany pojistného vztahu“ zajišťovaly instituce státního dozoru v pojišťovnictví již v „historických“ systémech dozoru, když v systému materiálního dozoru pojistitelé předkládali dozorové instituci veškeré pojistné podmínky ke schválení; byla zkoumána adekvátnost tarifů pojištění; byly schvalovány materiály používané pojistiteli při uzavírání pojistných smluv atd.

Dozorová instituce se nyní schvalováním pojistných podmínek, až na zvláštní případy nezabývá. Soustředí se hlavně na analytickou činnost jejímž cílem je poskytnout spotřebiteli ucelenou informaci o produktech a poskytovatelích pojišťovacích služeb na daném trhu. Cílem dozoru je, vedle dosažení transparentnosti trhu, stanovení minimálních standardů jednání pro jeho účastníky.

Odpovědný pojistný matematik⁴²

Pravidelnou součástí dozorového systému uplatňujícího finanční dozor je činnost odpovědného pojistného matematika. Odpovědný pojistný matematik (aktuár) je fyzickou osobou, která nese odpovědnost za správnost použitých pojistně matematických metod v činnosti pojišťovny nebo zajišťovny. Pojišťovna nebo zajišťovna je povinna umožnit odpovědnému pojistnému matematikovi trvalý přístup k informacím nezbytným k plnění jeho funkce. V situaci, kdy je finanční zdraví pojistitele ohroženo, má odpovědný pojistný matematik povinnost informovat o této skutečnosti jak orgány společnosti a případně i orgán dozoru.

⁴⁰ Kovárnová M.: Jednotný dozor nad finančními službami ve Velké Británii, Pojistný obzor č.2/1998 vedle vzniku Financial services authority (FSA, Úřadu pro finanční služby) text obsahu i názor tehdejšího předsedy FSA H. Daviese na cíle sledované touto institucí, která jako jedna z prvních evropských dozorových institucí v pojišťovnictví začala uplatňovat systém finančního dozoru. Podle H. Daviese nemohou cíle FSA zahrnovat zproštění spotřebitele veškeré odpovědnosti za jeho rozhodnutí ve finanční oblasti, dozorová instituce není rovněž příslušná k vzdělávání spotřebitelské nebo investorské veřejnosti.

⁴¹ Vipond P.: European prudential regulation & supervisory structure, CEA 2004, str. 8: „Prudential regulation does not concern the conduct of business supervision that affect the way in which insurance and some other financial product can be sold, particularly to retail customers. Nor does it concern how an insurance product is defined through national or EU regulation.“

⁴² zpracováno podle:
Karfíková M., Příkrýl Vl., Čechová J.: Základy pojišťovacího práva, ORAC Praha, 2001, první vydání, str.37-38

Výkon kontrolní činnosti dozorovými orgány⁴³
Vzhledem k charakteru dozorové činnosti v pojišťovnictví je kontrolní činnost vykonávána dvěma způsoby.

- Prvním je tzv. „kontrola od stolu“ (monitoring, off-site supervision, dohlídka na dálku).
Spočívá zejména v analýze výkazů o činnosti pojišťovny nebo zajišťovny v souladu s požadavky regulace, prověřování výsledků hospodaření se schváleným obchodním plánem, ve výměně informací s ostatními dotčenými orgány dozoru (ať už v rámci domácího státu nebo orgánů dozoru jiných států), v prověřování kvalifikačních předpokladů osob činných v dozorovaném subjektu nebo pro něj.
- Druhým způsobem je tzv. „kontrola na místě“ (inspekce, on-site supervision, dohlídka na místě), kdy je činnost dozorovaných subjektů kontrolována přímo v místě jejich působení či sídla. Kontroly na místě jsou činností, která navazuje na výsledky kontroly od stolu a na podněty, které orgánu dozoru předloží třetí osoby.

Z časového hlediska se jedná o na sebe navazující fáze dozorového procesu, kdy na základě výstupů z analytické činnosti dozoru na dálku (nebo v regulatorním rámcem stanovených intervalech) je sestavován program dozoru na místě. Na základě těchto programových dokumentů je potom dozor na místě prováděn jako

- komplexní, který je zaměřen na dodržování podmínek uložených v povolovacím řízení a na analýzu ekonomické a finanční činnosti pojišťovny s ohledem na dodržování platných právních norem
- cílený, který je zaměřen na určitou konkrétní oblast činnosti dozorovaného subjektu

Institucionální uspořádání dozorového systému⁴⁴

⁴³ zpracováno podle:

Karfíková M., Příkryl Vl., Čechová J.: Základy pojišťovacího práva, ORAC Praha, 2001, první vydání, str.61-62

Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění: Výroční zpráva 2004, str.13

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/pojist_vyr_zpravy.html

⁴⁴ ČNB: Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu, ČNB 2005, str. 2 a násl. publikované 19.08.2005

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/bankovni_dohled/bankovni_dohled/metodicke_studie/index.html

Institucionálním uspořádáním finanční regulace a dohledu se rozumí problematika určení regulatorních institucí, jejich kompetencí v oblasti finančního systému a oblasti vlastního

Existují dva základní modely institucionálního uspořádání dozorového systému. Tyto základní modely se dále vnitřně člení podle variant jejich integrace.

Sektorový resp. odvětvový model, v němž jsou finanční regulace a dohled institucionálně uspořádány podle základních sektorů finančního zprostředkování má tři základní varianty:

- Uspořádání založené na oddělených regulatorních institucích pro bankovní, kapitálový trh a investiční služby a pro pojišťovnictví a penzijní připojištění
- Částečná integrace dohledu, příkladem je spojení bankovního dohledu s regulací a dohledem nad pojišťovnictvím anebo tzv. dvoupilířový systém, kdy bankovní dohled vykonává např. centrální banka a jiná, samostatná regulatorní instituce vykonává dohled nad nebankovními finančními institucemi a kapitálovým trhem
- Úplná integrace; to znamená, že jedna instituce vykonává dohled nad všemi základními odvětvími finančních služeb i nad kapitálovým trhem

Tento model má empirický základ, protože se opírá o to, jak se historicky vyvinula základní odvětví finančního zprostředkování.

Funkcionální model má rovněž tři základní varianty

- Uspořádání založené na oddělených regulátorech, což znamená, že existuje jedna instituce pro ochranu investorů a spotřebitelů zaměřená na férové využívání trhů, jedna instituce pro obezřetnostní regulaci a dohled, dále centrální banka jako věřitel poslední instance, jenž zároveň zodpovídá za stabilitu finančního systému, a konečně regulátor pro hospodářskou soutěž
- Částečná integrace, kdy je např. dohled nad obezřetným podnikáním bank i nebankovních finančních institucí soustředěn v centrální bance a v důsledku toho je spojen s dohledem nad finanční stabilitou a funkcí věřitele poslední instance, vedle toho působí samostatný regulátor pro férové využívání trhů a další regulátor pro hospodářskou soutěž
- Úplná integrace, která znamená, že jedna regulatorní instituce je pověřena jak dohledem nad obchodováním na finančních trzích, tak i obezřetnostním dohledem, úplná integrace tudíž vede k uspořádání, které je prakticky totožné s úplnou integrací dohledu po odvětvové linii.

Tento model má teoretický základ, který vychází z typologie tržních selhání. Dozorová činnost je vykonávána institucemi

výkonu dohledu nad finančním systémem, právně, tj. vymezením kompetencí v zákoně, anebo smluvně (tj. dohodou o spolupráci), upravené vztahy mezi nimi (obvyklá je dohoda mezi orgány dozoru a centrální bankou, popřípadě ještě příslušným ministerstvem, obvykle označovaná jako „Memorandum of understanding“, zaručující výměnu informací a případné konzultace.

specializovanými na sledování finančního zdraví regulovaných subjektů a na prevenci určených selhání trhu.⁴⁵

Insurance core principles and methodology (ICP)
a pojem systém dozoru

ICP 1 „Conditions for effective insurance supervision“ popisuje předpoklady pro efektivní výkon dozoru v pojišťovnictví. Tyto požadavky spočívají v existenci jasně definovaného přístupu státu, zajištění institucionálního a právního rámce pro dozor finančního sektoru, vyvinuté a výkonné infrastruktury finančního sektoru a výkonných finančních trhů.

Znaky dozorového systému v pojišťovnictví jsou obsažena v ICP 2 až 5, souhrnně označovaných jako „The supervisory system“.

ICP 2 „Supervisory objectives“ obsahuje požadavek jasného vyjádření základního cíle sledovaného dozorovým orgánem.

ICP 3 „Supervisory authority“ upravuje ve čtyřech bodech základní požadavky kladené na dozorové orgány:

- musí být vybaveny odpovídajícími právními nástroji a finančními zdroji k výkonu svých úkolů a oprávnění
- musí být ve své činnosti nezávislé a odpovědné z výkonu své činnosti
- výkon svých úkolů plní prostřednictvím kvalifikovaných pracovníků, jejichž najímání a další školení zajišťují při své činnosti přiměřeným způsobem chrání důvěrnost informací

ICP 4 „Supervisory process“ upravuje požadavky na samotný způsob výkonu dozoru. V souladu s tímto ustanovením musí být výkon dozoru prováděn transparentním způsobem, který umožňuje připsání odpovědnosti za jeho výkon.

ICP 5 „Supervisory cooperation and information sharing“, upravuje problematiku spolupráce a sdílení informací dozorové instituce v pojišťovnictví s dotčenými orgány dozoru při zachování požadavků na ochranu důvěrných informací.

Pojem infrastruktury finančního trhu ICP
Požadavky, které by mělo splňovat tržní prostředí vzhledem k nárokům na efektivní výkon dozoru jsou souhrnně označovány jako infrastruktura finančního trhu, jejíž základní komponenty

⁴⁵ V oblasti finančního zprostředkování se rozlišují čtyři základní typy selhání trhů. Patří k nim asymetrie informací, zneužití trhů, systémové riziko a zneužití dominantního postavení na trhu.

definují ICP⁴⁶. Jsou jimi:

- Existence spolehlivých, výkonných, a spravedlivě rozhodujících veřejnoprávních mechanismů řešení sporů (kde výkon této činnosti je zajišťován zkušenými profesionálními právníky a soudci, vázaných etickými normami) jejichž rozhodnutí jsou vynutitelná. Metody alternativního řešení sporů musí mít odpovídající rámcovou úpravu.
- Úprava účetnictví, pojistných matematiků a auditorů je komplexní a transparentní. Účetní a pojistně-matematická činnost poskytuje takové výstupy, aby umožnila pojistníkům, investorům, zprostředkovatelům, věřitelům a orgánům dozoru učinit si odpovídající představu o finanční pozici pojistitele.
- Účetní, pojistní matematici a auditoři jsou kompetentní a zkušení, svou činnost vykonávají v souladu s odbornými a etickými standardy, aby byla zajištěna přesnost a spolehlivost finančních dat a jejich interpretace. Auditoři jsou nezávislí na pojistiteli.
- Sdružení subjektů činných v sektoru tvoří a prosazuje technické a etické standardy, které jsou přístupné veřejnosti.
- Základní ekonomické a finanční statistické ukazatele jsou, stejně jako statistické ukazatele o sociálním vývoji, přístupné orgánům dozoru, subjektům činným v sektoru i veřejnosti.

Financování systému dozoru⁴⁷

Dozor bývá financován z následujících zdrojů:

- jednorázové fixní poplatky za úkony (licence, registrace, schvalování, vyhodnocení atd.)
- roční příspěvky účastníků trhu na úhradu dozoru
- ostatní příjmy (za školení, konzultace, publikace, prodej zboží a služeb, softwarové licence, úroky a jiné výnosy)
- státní dotace
- výjimečně jsou příjmem dozorového systému výnosy z uložených sankcí

Forma financování dozoru je závislá na struktuře a finančního systému dané země, kterou do jisté míry může i ovlivňovat.⁴⁸

Samoregulační prvky v systémech dozoru

Stabilizační mechanismy soukromoprávní povahy v pojišťovnictví jsou představované hlavně činností subjektů na úrovni trhu, kterými jsou především sdružení pojišťovatelů nebo

⁴⁶ IAIS: Insurance core principles and methodology, str. 7-8, dostupné na www.iaisweb.org

⁴⁷ Komise pro cenné papíry: Financování dozoru - analýza, str.10, dostupné na www.sac.cz

⁴⁸ Náklady spojené s financováním dozoru mohou hrát roli z hlediska konkurenčních vztahů mezi pojistiteli z různých států (tj. podléhajících různým systémům dozoru s různou mírou finanční spoluúčasti na jeho financování) i mezi jednotlivými státními úpravami navzájem. Konkurenční mechanismus finančního trhu může být zdeformován i v situaci, kdy jsou soutěžitelé nabízející vzájemně zastupitelný produkt podrobeni různým podmínkám a rozdílným povinnostem vůči doзору vyplývajících z nestejnorodé právní úpravy v rámci jednoho trhu.

zprostředkovatelů pojištění.

Tyto stabilizační mechanismy pojišťovnictví se vyvinuly souběžně se systémem státního dozoru a jejich činnost je považována za obvyklý prvek vyspělého pojistného trhu. Regulované subjekty se v jejich rámci dobrovolně zavazují k dodržování vyšších standardů při výkonu své činnosti.

Jak veřejnoprávní, tak soukromoprávní systémy regulace sledují obdobné cíle, a proto je mezi nimi obvyklá jistá míra spolupráce.

Zastánci posílení samoregulačních prvků v systémech dozoru⁴⁹ nad finančním sektorem vidí v jejich posilování indikátor míry vyspělosti trhu, i když připouští, že profesní samosprávné organizace nikdy nepřeberou absolutně celý komplex stávajících i nově vznikajících regulačních potřeb a povinností. Posílení samosprávných prvků chápou jako vyjádření vývojového trendu v oblasti úpravy finančních trhů, a to trendu k deregulaci a liberalizaci. Uspořádání dozorového systému, kdy státní dozor přenáší část svých pravomocí na jiný subjekt⁵⁰ označují pojmem spoluregulace (co-regulation).⁵¹

Další otázkou je účast subjektů na úrovni trhu působících v daném sektoru na státním regulačním/dozorovém mechanismu.⁵² Míra participace dozorovaných subjektů na státním dozorovém systému se v každém státě liší.

Mechanismy mimosoudního řešení sporů

V rámci regulačního mechanismu zpravidla fungují alternativní (tj. mimosoudní) způsoby řešení sporů vzniklých v daném sektoru, ať již mezi soutěžiteli nebo mezi spotřebiteli a poskytovateli

⁴⁹ Zpracováno podle: Kubíček A.: Co dál se samoregulací?, Pojistný obzor 9/2004

⁵⁰ více k delegaci pravomocí dozoru na profesní samosprávné orgány v Kinkor J.: Trh a stát, k čemu potřebujeme filosofii; Svoboda Praha 1996, první vydání, kapitola Státní licencování s profesní komory str.103-106, zkráceno: Otázkou je v případě samoregulačního mechanismu (mimo jiné) problematika obligatorního členství. Nakolik je úprava využívající tento institut vyjádřením trendu k liberalizaci a nakolik se jedná o pouhý přenos pravomocí regulátora na nestátní subjekt se všemi s tím spojenými negativy.

⁵¹ Mesršmíd J.: Nový prvek v regulaci, Pojistný obzor 2/2005, str.3

⁵² Mesršmíd J.: K dalšímu vývoji regulace a státního dozoru v pojišťovnictví, Pojistný obzor 8/2004 „Rozvoj pojistného trhu předpokládá účinnou spolupráci mezi regulátorem /státním dozorem a asociací pojišťoven. Tento předpoklad je nutno brát v úvahu při dalším zkvalitňování regulace i dozorové činnosti. Přitom je nezbytné obezřetně zvažovat, zde v některých - vybraných - oblastech není účelné v budoucnu více využít samoregulace“

metoda samoregulace je shledávána vhodnou v oblasti etických kodexů a úpravě problematiky správy společností

ČAP: Kodex etiky v pojišťovnictví, 1995
<http://www.cap.cz/dokument.aspx?id=50>

KCP: Kodex správy a řízení společností založený na Principech OECD, 2004
http://www.sec.cz/export/CZ/get_dms_file.do?FileID=167

služeb.

Typická je pro ně neformálnost řízení a s tím spojená rychlost vyřízení případného sporu (s čímž souvisí nižší náklady jak na straně státu, tak pro samotné stany sporu, tedy poskytovatele služeb v pojišťovnictví a spotřebitele).

Tyto mechanismy jsou stejně jako státní dozorové systémy financovány podle různých modelů.

Náklady na chod těchto systémů jsou hrazeny z prostředků:

- subjektů, které přistoupily k tomuto systému
- všech poskytovatelů služeb v daném sektoru formou pravidelného poplatku
- ze státního rozpočtu
- kombinací výše uvedených prostředků

Primárním cílem většiny těchto mechanismů je ochrana spotřebitele a rychlé řešení případného sporu. Spotřebitel se může obrátit na tyto instituce zpravidla kdykoli a jeho podnět k zahájení řízení není zpoplatněn.

Výsledky činnosti těchto mechanismů se promítají do dalšího zkvalitňování regulatorního rámce v rámci zpětné vazby spotřebitelů na prostředí trhu.

Samotní poskytovatelé služeb jsou k využívání těchto mechanismů motivováni především podstatně nižšími náklady na vyřešení sporu oproti soudnímu řízení.

Závaznost rozhodnutí těchto mechanismů se v jednotlivých státech liší. Obecně lze ovšem říci, že ke znakům rozvinutého trhu patří obecně respektování rozhodnutí těchto mechanismů ze strany zúčastněných stran.

Garanční systémy v pojišťovnictví

Některé státy ustavují v pojišťovnictví tzv. garanční systémy, které zajišťují odškodnění klientům v případě likvidace pojišťovny. Tyto garanční systémy přispívají k důvěře spotřebitelů v pojistný trh i k orgánům dozoru. Garanční systémy jsou financovány z příspěvků pojišťoven stanovených podle předepsaného pojistného. Garanční systémy mohou pokrývat oblast životního nebo neživotního pojištění nebo obě. V rámci států také mohou fungovat specifické garanční mechanismy spojené v povinném pojištění. Garanční systémy nejsou zatím upraveny komunitárním právem.⁵³

1.4 Jednotný pojistný trh

Český pojistný trh je součástí širšího regionálního trhu EEA. Spolu se vstupem české republiky do EU k 1.květnu 2004 došlo i

⁵³ Čížek J., Langhammer M., Kodiš V.: Info z Evropské unie, Pojistný obzor č.1/2005, upraveno: Evropská komise se problematikou garančních systémů v pojišťovnictví zabývá od roku 2001.

začlenění do tohoto jednotného pojišťovacího trhu, který jako plně integrovaný ekonomický prostor začal fungovat 1.července 1994.

Jednotný pojistný trh je založen na třech základních svobodách tzv.pilířích trhu služeb⁵⁴:

- svobodě zakládání subjektů (čl.52 a násl. Římské smlouvy)
- svoboda poskytování služeb (č. 59 a násl. Římské smlouvy)
- volný pohyb kapitálu (čl. 67 a násl. Římské smlouvy)

Jednotný pojistný trh je založen na minimální harmonizaci aspektů považovaných za zásadní pro soukromé pojišťovnictví a na vzájemném uznání dozorových systémů členských států.

Tento přístup vede k tomu, že spojením svobody zakládání subjektů s principem jednotného evropského pasu, tedy možnosti poskytovat své služby na základě povolení uděleného v zemi sídla v rámci celého jednotného trhu, se otevírá prostor ke konkurenci nejen samotných účastníků pojistného trhu, ale k „soutěžnímu“ vztahu samotných států resp. jejich regulací pojistného trhu.

Jako nástroj k vytvoření jednotného pojistného trhu byly z forem sekundárního komunitárního práva zvoleny směrnice, které zavazují určený členský stát k dosažení určitého výsledku, avšak ponechávají na něm, jakými formami a prostředky národního práva bude tohoto výsledku dosaženo.

Adresátem směrnice je pravidelně členský stát vzhledem k tzv. dvoustupňovému realizačnímu procesu těchto aktů. V první fázi jsou určeny cíle a předpokládaný výsledek, jehož má být aplikací směrnice dosaženo. V druhé fázi jsou směrnice transponovány v jednotlivých státech, a to diferencovaně vzhledem ke stavu národní legislativy i ke stavu administrativní implementace dotčených předpisů.⁵⁵

Členské státy (a během přístupového procesu i státy přistupující) tak harmonizovaly své stávající dozorové systémy s nově stanovovanými požadavky, což vedlo k změně do té doby převládajícího konceptu dozoru, který se od materiálního dozoru k dozoru finančnímu/obezřetnostnímu.

Otázka institucionálního zajištění dozoru na úrovni členských států nemohla být předmětem úpravy komunitárního práva, protože organizace státní správy je výsostným právem každého členského státu.

⁵⁴ Lóheac F.: Vytvoření jednotného pojišťovacího trhu, Pojistný obzor č. 2/1996

⁵⁵ Hendrych D. a kol.: Správní právo, obecná část, 4. změněné a doplněné vydání, C.H. Beck Praha 2001, str.468, 469

Možnost vytváření různorodých dozorových systémů, vzájemně uznávaných, činných v rámci jednotného trhu, dává státům příležitost k zatraktivnění svého trhu cestou vytvoření takového regulačního resp. dozorového rámce, který bude vyhovovat co nejvyššímu množství účastníků trhu.⁵⁶ Kromě samotného dozorového systému v pojišťovnictví je klíčová otázka celkové infrastruktury finančního trhu, která se na rozdíl od dozorových systému jednotlivých sektorů finančního trhu mění jen velmi zvolna.

Proces harmonizace pojistného práva členských zemí proběhl v průběhu přibližně dvaceti let ve třech fázích. Trh byl postupně integrován třemi generacemi směrnic pro životní a neživotní pojištění. Tyto směrnice tvoří základ úpravy pojistných trhů členských států EU. Jsou doplňovány řadou dalších směrnic upravujících dílčí pouze dílčí aspekty pojistného trhu, nebo jeho jednotlivé segmenty.

Integrace byla možná jen díky harmonizaci základních prvků pojišťovací činnosti:

- podmínkám pro udělování a odnímání povolení k provozování činností v pojišťovnictví
- stanovením podmínek a standardů rozumné bezpečnosti pro činnost pojišťovny
- byla vytvořena systematika nabízených produktů

Komunitární právo stanovilo povinnost členských států vybavit své orgány dozoru odpovídajícími pravomocemi k naplnění požadavků obsažených ve směrnicích.

Evropský správněprávní standard

Klíčovým předpokladem pro vzájemné uznávání dozorových systémů členských států je shoda na minimálním standardu, který musí splňovat systém veřejné správy členského státu. Tento „evropský správněprávní standard“ je vyjádřením obecných právních zásad vlastních evropským státům. Je obsažen v usneseních a doporučeních Výboru ministrů Rady Evropy, doplněných ustálenou judikaturou Evropského soudu pro lidská práva.

Evropský standard obecných pravidel správního práva⁵⁷ je obsažen v Rezoluci Rady Evropy (77)31 „sur la protection del'individu au regard des actes de l'admisnitration“, vyjadřující minimální standardy práv občanů jako účastníků správního řízení a šesti navazujícími doporučeními Rady Evropy.⁵⁸

⁵⁶ tzv. forum shopping

⁵⁷ Hendrych D. a kol.: Správní právo, obecná část, 4. změněné a doplněné vydání, C.H. Beck Praha 2001, str. 485-487

⁵⁸ (80) 2 „concernant l'exercice des pouvoirs discrétionnaires de l'administration“

(81) 19 „sur l'accès a la information détenue par les autorites publiques“

(84) 15 „relative a la responsabilité publique“

(87) 16 „relative aux procédures administratives intéressant un grand nombre des personnes“

Jednotný evropský pas

Jednotný pojišťovací trh vznikl s uplatněním systému jediné licence (jednotného povolení, evropského pasu), který stojí na pěti principech⁵⁹:

- Systém jediné povolení umožňuje jakékoli pojišťovně založené a registrované v jednom ze států EU prodávat své produkty prostřednictvím poboček či zastoupení otevřených v jiném státě, nebo je prodávat přímo ze svého sídla přes hranice na celém evropském teritoriu na základě svého domácího povolení (licence)
- Důsledkem prvního principu je zrušení systému dvojího povolování (povolování v domovské i hostitelské zemi) Tato dvojí procedura byla nahrazena oznamovací procedurou, která je mnohem jednodušší než procedura kontroly v domovské zemi
- Vzájemné uznávání povolení vydaných různými dozorčími orgány zemí EU, a také i uznání jimi uplatňovaných systémů dozoru.
- Téměř úplné zrušení dřívější kontroly pojistných podmínek a sazeb a její nahrazení dozorem nad solventností pojišťovny, jejími akcionáři a managementem
- Liberalizace pravidel pro investování části technických rezerv s cílem splnit další základní princip Římské smlouvy, tj. volný pohyb kapitálu.

Systém regulace jednotného pojistného trhu⁶⁰

V červenci 2000 byla na základě rozhodnutí Rady EU ustavena pracovní skupina (označovaná jako Výbor moudrých) vedená baronem Alexandrem Lamfalussym s cílem vypracovat analýzu mechanismů regulace kapitálových trhů a navrhnout možnosti jejich adaptace na podmínky globálních finančních trhů. Výsledkem práce této skupiny byl návrh čtyřstupňového mechanismu přijímání, schvalování a kontroly implementace regulatorních předpisů pro oblast kapitálových trhů na úrovni EU, pro který se vžil název Lamfalussyho proces.

Schéma regulace na úrovni EU:

- Stupeň 1: zahrnuje právní normy, zejména směrnice a nařízení, přijaté v souladu s procedurou spolurozhodování Radou a Evropským parlamentem. Primární legislativa upravuje charakter a rozsah prováděcích opatření, které na základě návrhu Evropské komise budou schvalovány na stupni 2.
- Stupeň 2: zahrnuje prováděcí předpisy (směrnice resp.

(89) 8 „relative a le potection juridictionelle provisoire en matiereadministrative“

(91) 1 „relative aux sanctions administratives“

⁵⁹ Čejková V.: Pojistný trh, Grada Praha 2002, str.35,
Lóheac F.: Vytvoření jednotného pojišťovacího trhu, Pojistný obzor č.2/1996

⁶⁰ zpracováno podle materiálu Ministerstva financí ČR:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/regulace_fin_sluzeb.html

- nařízení) k primární legislativě přijaté Evropskou komisí.
- Stupeň 3: má za cíl zajistit řádné a včasné promítnutí primární a sekundární legislativy posílením spolupráce dozorových orgánů.
 - Stupeň 4 : má za cíl posílit vynuocování evropských právních norem zajištěním spolupráce EK, členských států a dozorových institucí. Vymáhání práva EU je ve výhradní pravomoci Evropské komise.

V pojišťovnictví se reforma projevila změnou, kdy se z poradního orgánu Evropské komise, Výboru pro pojišťovnictví (Insurance committee, IC) vytvořily dva orgány:

- Evropský výbor pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní fondy (European Insurance and Operational Pensions Committee, EIOPC), který plní úlohu regulátora i poradního orgánu Evropské komise (stupeň 3 regulace na úrovni EU)
- Evropský výbor dozorových orgánů pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní fondy (Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors, CEIOPS)⁶¹, který je poradním orgánem EIOPC (stupeň 4 regulace na úrovni EU)

System regulace jednotného trhu

Stávající systém regulace jednotného trhu se tedy nyní člení na čtyři úrovně:

- Úroveň 1: legislativa ES
- Úroveň 2: národní regulace
- Úroveň 3: činnost státního dozoru
- Úroveň 4: úroveň trhu (samoregulační mechanismy)

⁶¹ k cílům a historii CEIOPS

Bjerre-Nielsen H.: Nový rámeček regulace v EU: Strategická výzva pro CEIOPS a IAIS, Pojistný obzor 8/2004, str.8:

„CEIOPS se může považovat za síť orgánů dozoru, která koordinuje jejich fungování, a to i ve specifických případech; naopak CEIOPS nemá možnost dávat pokyny členům nebo pozorovatelům. Přesto, že CEIOPS je nová organizace staví na základech Konference evropských orgánů dozoru v pojišťovnictví. Jde o organizaci založenou před 40 lety, která se v průběhu minulých 18 měsíců (pozn. text je z 18. června 2004) transformovala do CEIOPS. Rozdíl je v tom, že CEIOPS má danou roli v rámci legislativního procesu EU. Zmíněná Konference byla původně zaměřena jen na popis aktuální praxe orgánů dozoru, zatímco CEIOPS má definovat nejlepší postupy orgánů dozoru s cílem zabezpečit jejich soulad.“

2.1 Království Belgie (Koninkrijk België, Royaume de Belgique, Konigtum Belgien) Comission Bancaire, Financiere et des assurances (CBFA)

Současný systém dozoru nad belgickým finančním trhem vykonávaný jednotným orgánem dozoru, je výsledkem integrace Úřadu pro dozor nad pojišťovnictvím (ISA) do Komise pro bankovníctví a kapitálový trh (BFC), ke které došlo k 1. lednu 2004, kdy vstoupil v účinnost zákon o dozoru nad finančním sektorem a finančními službami z 2. srpna 2002.⁶² Tímto zákonem byla vytvořena Comission Bancaire, Financiere et des assurances (CBFA, Komise pro bankovníctví, kapitálový trh a pojišťovnictví).

Zákonem o dozoru nad finančním sektorem a finančními službami vymezuje působnost CBFA, definuje její organizační strukturu, upravuje otázky jejího financování a ustavuje mechanismy ochrany spotřebitele. Vnitřní struktura CBFA je výsledkem postupného integračního procesu⁶³ jednotlivých sektorových dozorových institucí, jednotlivé sektory jsou dozorovány zvlášť v rámci jedné instituce.

CBFA má postavení samostatného úřadu v působnosti Ministerstva pro hospodářské záležitosti.

Prioritou CBFA je zajištění nediskriminačního prostředí pro soutěžitele v rámci finančního trhu a vysoké míry bezpečnosti pro spotřebitele. Za tím účelem se snaží o maximální transparentnost tržního prostředí, jasnou definici úkolů dozorové instituce.

Působnost CBFA v oblasti pojišťovnictví je upravena odkazy na zákon o pojišťovacích společnostech a dozoru nad nimi z 9. července 1975⁶⁴, resp. na dílčí úpravy jednotlivých forem pojistitelů. Pojistná smlouva je upravena zákonem z 25. června 1992.⁶⁵

Řídící orgány CBFA jsou předseda, dozorčí rada, řídicí výbor, a generální sekretář.

Hlavou CBFA je předseda, který řídí dozorčí radu i řídicí výbor. Předseda je jmenován králem na dobu šesti let na společný návrh ministra financí a ministra obchodu.

⁶² Loi du 2 août 2002 relative à la surveillance du secteur financier et aux services financiers
www.cbfa.be

⁶³ Baier P.: Šance a rizika při vytváření integrovaného finančního dozoru v České republice,
Pojistný obzor č. 9/2004

⁶⁴ Loi du 9 juillet 1975 relative au contrôle des entreprises d'assurances
www.cbfa.be

⁶⁵ Loi du 25 juin 1992 sur le contrat d'assurance terrestre
www.cbfa.be

Dozorčí rada se skládá z předsedy a deseti až dvanácti členů, kteří nesmějí být zaměstnanci CBFA. Sedm až devět členů je jmenováno na společný návrh ministra financí a ministra obchodu. Další tři členové jsou jmenováni z členů Le Conseil de régence la Banque nationale de Belgique⁶⁶ (BNB). Členové dozorčí rady jsou jmenováni králem na šestileté funkční období. Rada se schází v případě nutnosti, nejméně však čtyřikrát ročně. Rada schvaluje rozpočet CBFA, podává návrhy a připomínky k aktivitám navrhovaným a prováděným řídicím výborem a má řadu kontrolních oprávnění.

Řídicí výbor sestávající kromě předsedy z šesti dalších členů odpovídá za chod CBFA. Šestice členů řídicího výboru je tvořena třemi zástupci správní rady BNB a třemi dalšími, z nichž dva jsou jmenováni do funkcí místopředsedů. Členové řídicího výboru jsou jmenováni králem na dobu šesti let. Řídicí výbor může zřídit zvláštní komory pro určité agendy.

Generální sekretář CBFA je odpovědný za organizaci a administrativu a administrativní řízení aktivit CBFA v rámci pravidel stanovených vnitřními předpisy CBFA a jejím řídicím výborem. Generální sekretář koordinuje spolupráci CBFA s dalšími orgány státní správy. Může se též účastnit jednání řídicího výboru nebo jeho komor, a to s poradním hlasem. Je jmenován králem na dobu šesti let.

CBFA se vnitřně člení na direktoráty podle rozhodnutí řídicího výboru schváleného dozorčí radou. Vnitřní organizační struktura musí odpovídat požadavkům vyplývajících ze sektorových úprav se zvláštním ohledem za zabezpečení práv spotřebitelů a jejich práv na informace.

CBFA se vedle plnění úkolů dozorové instituce podílí na legislativním procesu formou konzultací, doporučení atd. Je příslušná k vydávání podzákonných norem a opatření technické povahy ve své působnosti.

Zákon o dozoru nad finančním sektorem a finančními službami vytváří rovněž Výbor pro finanční stabilitu při Ministerstvu pro hospodářské záležitosti. Jeho úkolem je umožnění koordinace postupu institucí zainteresovaných na finanční stabilitě.

CBFA hospodaří podle vlastního rozpočtu.

Chod CBFA je hrazen z příspěvků dozorovaných subjektů.

Ochrana zájmů pojištěných je zajišťována vedle CBFA, která se soustředí především na obezřetnostní dozor prostřednictvím ombudsmana pro pojišťovnictví⁶⁷ (l'Ombudsman des Assurances).

⁶⁶ www.bnb.be

⁶⁷ www.ombudsman.as

2.2 Království Dánsko (Kongeriget Danmark) Finanstilsynet

Finanstilsynet⁶⁸ je jednotným orgánem dozoru pro dánský finanční trh.⁶⁹ V současné podobě byl ustaven k 1. lednu 1988, kdy se sloučil Úřad pro dozor nad bankami a spořitelny s Úřadem pro dozor v pojišťovnictví. Na takto vzniklou instituci byla v lednu 1990 převedena příslušnost k dozoru nad institucemi poskytujícími hypotéční úvěry.

Finanstilsynet je samostatným orgánem státní správy spadajícím do působnosti Det Økonomi- og Erhvervsministeriet⁷⁰ (OEM, Ministerstva hospodářství a obchodu), které odpovídá za jeho chod.

Instančně je podřízen třem nezávislým orgánům se samostatnou působností. Těmi jsou Det Finansielle Virksomhedsraad (Výbor pro finanční trh)⁷¹, Det Fondsraadet (Dánský výbor pro cenné papíry) a Det Pensionsmarksraadet (Dánský výbor pro penzijní fondy), kterým Finanstilsynet plní i funkci sekretariátu. Výbory jsou vrcholnými orgány veřejné správy příslušné pro danou problematiku, kterým se Finanstilsynet odpovídá ze své činnosti.

Cíle Finanstilsynet jsou stanoveny smlouvou uzavíranou každoročně s Ministerstvem hospodářství a obchodu. Finanstilsynet potom jedná samostatně v intencích této smlouvy. Ministerstvo vykonává působnost nadřízeného orgánu v těch věcech, které nejsou vyhrazeny zvláštními zákony uvedeným výborům.

Při plnění svých cílů používá Finanstilsynet především nástrojů finančního dozoru, protože na dánském (nejen finančním) trhu

⁶⁸ www.ftnet.dk

<http://finansstilsynet.inforce.dk/sw1277.asp> : základní fakta
<http://finansstilsynet.inforce.dk/sw1338.asp> : historie a organizační struktura
<http://finansstilsynet.inforce.dk/sw16183.asp> : materiál " The Danish FSA and management of tasks" prohlášení o cílech a dánského dozoru a způsobech jejich dosahování
<http://finansstilsynet.inforce.dk/sw15881.asp> : prohlášení o principech práce Finanstilsynet
<http://finansstilsynet.inforce.dk/sw1340.asp> : cíle a klíčové principy Finanstilsynet
<http://finansstilsynet.inforce.dk/sw15860.asp> : smluvní vztahy Finanstilsynet

⁶⁹ Tedy pro oblast pojistného trhu (životní pojištění, neživotní pojištění a penzijní připojištění, zprostředkovatele v pojišťovnictví), kapitálových trhů (investiční společnosti, podílové fondy) a bankovníctví (komerční banky a spořitelny, hypotéční úvěrové instituce).

⁷⁰ www.oem.dk

<http://www.oem.dk/sw184.asp>

⁷¹ Výbor pro finanční trh byl vytvořen v roce 1995, skládá se z 8 členů:

z Předsedy, tří zástupců finančního sektoru a nezávislých.

Hlavním cílem Výboru pro finanční trh je ochrana zájmů trhu. V souladu s úpravou zákona o obchodu s cennými papíry je jeho úkolem podporovat pomocí zákonných nástrojů hladký chod dánského kapitálového trhu, tak aby byl výkonný, transparentní a fungoval v souladu s tržními principy. Touto činností má být zaručena atraktivita dánského finančního trhu pro emitenty cenných papírů, investory a obchodníky s cennými papíry. Dále je ze zákona odpovědný za prověřování oznámení dozorovaných subjektů spojených s obchody na registrovaných trzích.

Při výkonu své působnosti spolupracuje s Úřadem pro obchod a obchodní společnosti, dalším orgánem státní správy z jurisdikce Ministerstva hospodářství a obchodu. Výbor pro finanční trh řídí ty dozorové aktivity Finanstilsynet, které nepřísluší Dánskému výboru pro cenné papíry.

fungují paralelně četné mechanismy ochrany spotřebitele.⁷² Výborům se Finanstilsynet odpovídá z činnosti spadající do jejich působnosti a tyto mu mohou ukládat ve zvláštními zákony⁷³ určeném rozsahu pokyny pro výkon jeho činnosti.

Vnitřní organizace Finanstilsynet odpovídá sektorovému členění s odděleným dozorem pro oblast životního a neživotního pojištění, zprostředkovatelů v pojišťovnictví a zajištění. Finanstilsynet se vnitřně člení na 14 divizí a zřizuje řadu poradních orgánů.

V čele Finanstilsynet stojí generální ředitel, který řídí čtyřčlenný řídicí výbor. Generální ředitel má dva zástupce. Generální ředitel je odpovědný za chod Finanstilsynet vůči Ministerstvu hospodářství a obchodu a Výborům. Jeho úkolem je všeobecné plánování činnosti Finanstilsynet a rozdělování zdrojů úřadu mezi jednotlivé jeho divize. Členové výboru odpovídají za činnost v příslušných sektorech finančního trhu.

Organizační vazby mezi Výbory a Finanstilsynet sledují to, aby Výbory měly k dispozici relevantní údaje o dozorovaných sektorech. Mezi Finanstilsynet a Výbory funguje mechanismus konzultací.

Finanstilsynet je stranou smluvního ujednání s Ministerstvem hospodářství a obchodu a Danmarks Nationalbank⁷⁴ (Dánskou národní bankou).

Na tomto smluvním základě byl vytvořen Koordinační výbor pro finanční stabilitu. V čele tohoto výboru je stálý sekretář Ministerstva hospodářství a obchodu. Cílem výboru je přispívat k spolupráci mezi zúčastněnými stranami s cílem zajistit dosažení finanční stability.

Rozpočet Finanstilsynet je schvalován dánským Národním shromážděním v rámci státního rozpočtu, nicméně náklady na jeho chod nesou dozorované subjekty.

Dozorový systém v Dánsku obsahuje garanční systém v životním pojištění. Je financován z pojistiteli ve vazbě na výši přijatého pojistného.

⁷² Taylor M., Fleming A.: Integrated Financial Supervision Lessons of Scandinavian Experience, Finance & Development, 12/1999, dostupné na: www.imf.org
autoři zobecňují modely dozoru ve skandinávských zemích a poznamenávají, že silná institucionální ochrana spotřebitele ovlivňuje preferované přístupy směrem k nástrojům finančního charakteru

⁷³ výčet zákonů je dostupný na:
<http://www.ftnet.dk/sw7804.asp>

⁷⁴ www.nationalbanken.dk

2.3 Republika Estonsko (Eesti Vabariik) Finantsinspektsioon

Jednotný regulátor estonského finančního trhu je Finantsinspektsioon⁷⁵ (Úřad pro finanční dozor). Je složkou Eesti Pank⁷⁶ (Centrální banky). Má samostatnou působnost a hospodáří podle vlastního rozpočtu. Při výkonu své činnosti se řídí zákonem o úřadu pro finanční dozor ze dne 9. května 2001.

Současné uspořádání dozoru je výsledkem reformy, kterými prošel estonský systém regulace finančních trhů v roce 2000.⁷⁷ Reforma byla uskutečněna na základě usnesení Eesti Pank a estonské vlády roce 1998 a 1999 a nové uspořádání dozoru funguje od 1. června 2001.

Dozor nad finančním sektorem je vykonáván Finantsinspektsioon za účelem podpory stability, transparency a výkonnosti finančního sektoru, omezení systémových rizik a jako prevence proti zneužití trhu ke kriminálním aktivitám.

Výkon dozoru bere ohled na zájmy spotřebitelské a investorské veřejnosti, čímž podporuje stabilitu estonského monetárního systému.

Soukromé pojišťovnictví upravuje zákon o pojišťovnictví (Kindlustustegevuse seadus) ze dne 8. října 2004, účinný od 1. ledna 2005.⁷⁸

Vytvoření jednotné dozorové instituce sledovalo sjednocení úrovně a přístupů k doзору jednotlivých sektorech finančního trhu (konzistentní, tržně konformní přístup). Cílem regulátora bylo rovněž vytvořit konkurenceschopnou legislativní úpravu v rámci jednotného trhu EU.

Finantsinspektsioon vydává doporučení, jejichž obsahem je výklad závazných právních norem, přibližování mezinárodních standardů (popřípadě materiály komparativní povahy) platných v daném sektoru

⁷⁵ www.fi.ee

<http://www.fi.ee/?lang=en&PHPSESSID=1f16bc1233584a9c08665044e46cfe37> : základní informace

<http://www.fi.ee/?id=763> : strategie a cíle, základní hodnoty

<http://www.fi.ee/?id=760> : organizace

<http://www.fi.ee/?id=1159> : řízení

<http://www.fi.ee/?id=1797> : organizační struktura

<http://www.fi.ee/?id=762> : historický vývoj

<http://www.fi.ee/?id=1952> : výroční zprávy v oblasti pojišťovnictví

⁷⁶ www.bankofestonia.info

⁷⁷ Výsledkem navržených a přijatých změn systému dozoru bylo vytvoření Úřadu pro finanční dozor při Bank of Estonia, který byl pověřen výkonem působnosti v oblastech bankovního dozoru (které doposud vykonával Úřad pro bankovní dozor), cenných papírů (dozor nad kapitálovými trhy vykonával Inspektorát pro cenné papíry) a dozoru v pojišťovnictví (které vykonával Úřad pro dozor v pojišťovnictví).

⁷⁸

http://www.legaltext.ee/et/andmebaas/tekst.asp?loc=text&dok=X90004&keel=en&pg=1&ptyyp=I&tyyp=SITE_X&query=kindlustustegevuse

dozorovaných subjektům a veřejnosti.

Zveřejňovány jsou rovněž analytické materiály týkající se dozorovaných finančních trhů i samotného výkonu dozoru.

Činnost Finantsinspektsioon je strategicky řízena Dozorčí radou sestávající ze šesti členů. Z tohoto počtu jsou dva členy již z titulu své funkce. Jedná se o ministra financí a prezidenta Eesti Pank, zbylí čtyři členové jsou do funkce jmenováni. Dva jsou jmenováni na návrh bankovní rady Eesti Pank jejím prezidentem, zbylí dva ministrem financí na základě návrhu vlády. Předsedou Dozorčí rady je ministr financí.

Dozorčí rada Finantsinspektsioon plní funkci nadřízeného orgánu k výkonnému výboru, schvaluje plán činnosti a rozpočet, rozhoduje o otázkách organizační struktury, jmenuje a odvolává členy výkonného výboru úřadu a jeho předsedu a rozhoduje o odměňování za výkon jejich funkcí.

Dozorčí rada je příslušná k řízení o náhradách škody způsobených nesprávným úředním postupem Finantsinspektsioon.

Schvaluje výroční zprávu předkládanou mu výkonným výborem.

Schvaluje rovněž vnitřní organizační normy úřadu.

Působnost výkonného výboru zahrnuje veškerou rozhodovací činnost podle zákona o úřadu pro finanční dozor z 9. května 2001 a dále mu přísluší věci, které nejsou výslovně vyhrazeny dozorčí radě, nebo předsedům dozorčí rady nebo výkonného výboru. Výkonný výbor vykonává další řídicí, plánovací a rozhodovací činnosti. Při této činnosti si podle její povahy vyžaduje souhlas dozorčí rady.

Nástroje, kterými je Finantsinspektsioon vybaven odpovídají standardům IAIS (ICP).⁷⁹ V souladu se zákony upravujícími jednotlivé sektory a zákonem o úřadu pro finanční dozor je výkonný výbor Finantsinspektsioon orgánem rozhodujícím ve věcech licencí, registrací, ukládání nápravných nebo sankčních opatření. Má možnost udělovat při splnění podmínek příslušného zákona výjimky z zákonných povinností. Je příslušným orgánem ve věcech spojených s úpadkem a likvidací dozorovaných subjektů.

⁷⁹ IMF: Republic of Estonia: Report on the Observance of Standards and Codes - Banking Supervision, Data Module, Fiscal Transparency Module, Insurance Supervision, Payment Systems, Securities Supervision, and Transparency in Monetary and Financial Policies - Updates, June 17, 2002
dozor v pojišťovnictví: str. 1-2
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15920.0>

2.4 Republika Finsko (Suomen Tasavalta) Vakuutusvalvontavirasto

Finanční sektor je ve Finsku dozorován na základě sektorového členění dvěma institucemi. Těmi jsou Vakuutusvalvontavirasto⁸⁰ (Úřad pro dozor v pojišťovnictví) a Rahoitustarkastus⁸¹ (Úřad pro finanční dozor) pro jiné než pojišťovací finanční služby.

Vakuutusvalvontavirasto vznikl k 1. dubnu 1999 vydělením z Ministerstva sociálních věcí a zdraví.⁸² Je samostatnou veřejnoprávní institucí v působnosti tohoto ministerstva a disponuje samostatnou rozhodovací pravomocí.⁸³

Při výkonu své činnosti vychází ze zákona o úřadu státního dozoru v pojišťovnictví č. 78/1999. Otázky organizace a řízení Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví jsou upraveny dekretem o úřadu státního dozoru v pojišťovnictví č. 102/1999.

Vakuutusvalvontavirasto je příslušný k výkonu dozoru nad více kategoriemi subjektů, které při své činnosti využívají pojistnou finanční metodu. Je tak příslušný k výkonu dozoru nad pojišťovnictvím, zaměstnaneckými penzijními fondy a fondy kryjícími riziko nezaměstnanosti. Různorodá povaha dozorovaných subjektů se odráží v organizační struktuře úřadu, která celkově vychází z oddělení finančního dozoru od dozoru nad chováním dozorovaných subjektů na trhu.

⁸⁰ www.vakuutusvalvonta.fi

<http://www.vakuutusvalvonta.fi/sivu.asp?f=96,205&l=3> :organizační struktura

<http://www.vakuutusvalvonta.fi/sivu.asp?f=96,202&l=3> :činnost, cíle

<http://www.vakuutusvalvonta.fi/sivu.asp?f=96,203&l=3> :strategie pro dosahování cílů

<http://www.vakuutusvalvonta.fi/sivu.asp?f=96,206&l=3> :financování činnosti

<http://www.vakuutusvalvonta.fi/sivu.asp?f=96,214&l=3> :historický vývoj

⁸¹ www.rata.bof.fi,

www.bof.fi Suomen Pankki (Finská centrální banka)

⁸² www.stm.fi

⁸³ Taylor M., Fleming A.: Integrated Financial Supervision Lessons of Scandinavian Experience, Finance & Development, December 1999, dostupné na: www.imf.org

„Supervisory organization in Finland The main reason that Finland has not adopted an integrated financial sector supervisory agency is the difficulty of combining a unique system of compulsory pensions and other social insurance with market-based financial supervision. Finland's Financial Supervision Agency regulates only banks and securities firms, with insurance companies and compulsory private sector pension schemes regulated by the Insurance Supervisory Agency. Another explanation is that Finland's banking-insurance industry linkages are less developed than those of other Scandinavian countries. The Financial Supervision Agency is administratively connected to the central bank; sparing its support infrastructure—including data collection, administrative support, and human resource functions—and actively cooperating with it to provide professional expertise on financial market stability issues and to supervise payment and settlement systems. This is an alternative way of achieving economies of scale but also reflects the fact that the Finnish banking crisis of the early 1990s pointed to the need for enhanced linkages between the (then) Bank Inspectorate and the Bank of Finland.“

Vakuutusvalvontavirasto je řízen správní radou, které předsedá generální ředitel. Správní rada je tvořena představiteli Ministerstva financí, Ministerstva sociálních věcí a zdraví a Finské centrální banky.⁸⁴

Činnost správní rady podporují expertní oddělení, statistické oddělení a oddělení výzkumu. Správní radě jsou organizačně podřízeny čtyři, řediteli řízené sekce: Finanční dozor, záležitosti trhu, Dohled nad platbami kryjícími riziko nezaměstnanosti a Administrativa a vnitřní služby.

Kriteria dozoru Vakuutusvalvontavirasto jsou soulad se zákonem, s doporučeními a vhodnou praxí s cílem ochrany zájmů pojištěných, podpory jistoty a efektivity na pojistných trzích a podpora důvěry ve finský pojistný systém jako takový.

Vakuutusvalvontavirasto vedle udělování a odnímání licencí provádí analýzu trhu a jeho relevantního okolí. Pozornost věnuje sledování a pověřování systémů řízení rizika a vnitřních kontrolních systémů dozorovaných subjektů, tedy soustředí se na obezřetnostní dozor, ačkoli při své činnosti používá i prvky materiálního dozoru (posuzuje soulad pojistných produktů se zákonnou úpravou a přiměřenost cenové politiky dozorovaných subjektů)

Vakuutusvalvontavirasto je financován z pravidelných poplatků subjektů podřízených dozoru a ze správních poplatků spojených s jednotlivými úkony dozoru. Financování jeho chodu je upraveno zákonem o financování úřadu státního dozoru v pojišťovnictví č. 479/1944 a zákonem o správních poplatcích č. 150/1992.

Veřejnoprávním mechanismem ochrany spotřebitele⁸⁵ v oblasti bankovních a pojišťovacích služeb je Společný výbor pro stížnosti spotřebitelů. Členy tohoto orgánu jsou odborníci jmenovaní vládou na funkční období 4 let. Ve výboru jsou raritně zastoupeni zástupci spotřebitelů i poskytovatelů služeb.

Návrh na zahájení řízení může vznést jen spotřebitel. Rozhodnutí nejsou závazná, ale jména společností, které nerespektují rozhodnutí Výboru jsou zveřejňována.

Mechanismus ochrany spotřebitele v pojišťovnictví⁸⁶
Ochrana spotřebitele ve finském soukromém pojišťovnictví je zajišťována systémem orgánů na ochranu spotřebitele,

⁸⁴ Jedním z doporučení obsažených v zprávě IMF FSAP je jmenování členů Správní rady z odborné veřejnosti

⁸⁵ Kábrt J.: Přehled systému vyřizování stížností klientů pojišťoven ve vybraných evropských zemích, Pojistný obzor 1/2001

⁸⁶ http://www.rahoitustarkastus.fi/Eng/Customer_protection/The_Finnish_Insurance_Ombudsman_Bureau/etusivu.htm
<http://www.vakuutusneuvonta.fi/tsto/tsto01en.htm>

spotřebitelských organizací a samotných pojistitelů.

Tento systém se sestává z Kanceláře finského ombudsmana pro pojišťovnictví (a jeho Dozorčího výboru), a Finské komise pro stížnosti v pojišťovnictví. Toto uspořádání bylo vytvořeno v roce 1971 na základě smlouvy uzavřené mezi Národním spotřebitelským úřadem a Federací finských pojistitelů.

Hlavním úkolem Kanceláře finského ombudsmana pro pojišťovnictví je zabezpečovat informační servis pro spotřebitele.

K alternativnímu řešení sporů v oblasti smluvního pojištění je příslušná Kancelář finského ombudsmana pro pojišťovnictví, stejně tak v případech vyjmenovaných povinných pojištění.

Kancelář finského ombudsmana pro pojišťovnictví není příslušná k řešení sporů vzniklých z povinného zdravotního či penzijního pojištění a pojištění pro případ nezaměstnanosti.

Cílem činnosti tohoto systému je neformální vyřešení konfliktních situací. Rozhodování je postavené na precedenčním principu. Stížnost k ombudsmanovi není zpoplatněna.

Účinnost tohoto systému ochrany spotřebitelů je dále posílena spoluprací s obdobnými orgány dalších skandinávských zemí.

Kancelář finského ombudsmana pro pojišťovnictví funguje rovněž jako sekretariát pro Společný výbor pro stížnosti spotřebitelů v pojišťovnictví.

Finský systém dozoru nad finančním trhem byl hodnocen v roce 2001 v rámci programu FSAP IMF.⁸⁷ Zpráva hodnotí systém finského dozoru jako vyhovující.

⁸⁷ IMF: Finland: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Financial Policy Transparency, Banking Supervision, Insurance Supervision, Securities Regulation, and Payment Systems Country Report No. 01/214, November 21, 2001
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15504.0>

str. 24 všeobecné hodnocení dozoru v soukromém pojišťovnictví
str. 40 a násl. obsahuje charakteristiku Vakuutusvalvontavirasto (=ISA) a specifického finského systému pojistné ochrany

Vakuutusvalvontavirasto vyvíjí model celkové analýzy rizik podstupovaných pojistitelem

2.5 Francouzská republika (République française)

la Commission de contrôle des assurances, des mutuelles et des institutions de prévoyance (CCAMIP)

Dozor nad francouzským finančním trhem je organizován podle sektorového uspořádání.⁸⁸ Soukromé pojišťovnictví spadá do působnosti Ministre de l'Économie, des Finances et de l'Industrie (Ministerstvo hospodářství, financí a průmyslu), které uděluje licence pro podnikání (podle Code des Assurances pro Compagnie d'assurance tj. komerční pojišťovny a podle Code de la Mutualité pro Mutuelles tj. vzájemné pojišťovací spolky).

Subjekty svého druhu jsou tzv. Instituts de prévoyance⁸⁹, které spadají do působnosti Ministre du Travail (Ministerstvo práce a sociálních věcí), které vydává povolení k jejich činnosti podle Code de la Sécurité sociale⁹⁰. Do sektoru pojišťovnictví se rovněž řadí institutions de retraite supplémentaire tj. oblast penzijního připojištění.

K samotnému výkonu dozoru nad pojišťovnictvím je příslušná la Commission de contrôle des assurances, des mutuelles et des institutions de prévoyance⁹¹ (CCAMIP, Komise pro kontrolu pojišťovnictví, vzájemných pojišťovacích spolků a institutions de prévoyance).

CCAMIP vznikla na základě code de sécurité financière (n°2003-706 z 1. srpna 2003) spojením Commission de contrôle des assurances (CCA) s la Commission de contrôle des mutuelles et des institutions de prévoyance (CCMIP).

CCAMIP je samostatným úřadem spadajícím do působnosti Ministerstva financí, ve věcech vnitřní organizace, stejně jako v při výkonu svých úkolů je ovšem nezávislá.

⁸⁸ Baier P.: Šance a rizika při vytváření intergrovaného finančního dozoru v České republice, Pojistný obzor č.9/2004 (aktualizováno):
Nad bankovním sektorem vykonává obezřetnostní dozor Commission Bancaire (CB, Bankovní komise) při Banque de France (BdF, Francouzská národní banka), licence k podnikání v bankovním odvětví uděluje Comité des établissements de crédit et de entreprises d'investments (CECEI, Rada pro úvěrové a investiční podnikání) podřízená BdF. Dozor v oblasti obchodu s cennými papíry vykonává Autorité des marchés financiers (AMF, Úřad pro finanční trhy)

Commission Bancaire:
<http://www.commission-bancaire.org>

Autorité des marchés financiers (AMF)
<http://www.amf-france.org>

⁸⁹ Stručná informace o institutions de prévoyance je dostupná na adrese:
www.jurismag.net/articles/article-pevoyance.htm

⁹⁰ institutions de prévoyance pojišťují rizika označovaná právem sociálního zabezpečení jako tzv. sociální události, provozují tedy pojištění pro případ nemoci, úrazu nebo invalidity

⁹¹ www.ccamip.fr
http://www.ccamip.fr/info/Qu_est-ce_que_la_CCAMIP%3F/0101 : základní údaje
http://www.ccamip.fr/info/Mission_et_organisation/0104 : úkoly a organizace
http://www.ccamip.fr/info/Le_college/0106 : struktura vedení
http://www.ccamip.fr/info/Rapports_d_activite/0503 : výroční zprávy

CCAMIP hospodaří podle vlastního rozpočtu, který je napojen na rozpočet státu.

CCAMIP předsedá prezident jmenovaný vládou. Dalších 8 členů CCAMIP tvoří jmenovaní zástupci státních institucí.

V CCAMIP jsou takto zastoupeny tyto instituce: Conseil d'Etat (Státní rada), Court de Cassation (Kasační soud), Court des Comptes (Nejvyšší účetní dvůr), Commission Bancaire (Bankovní komise); další 4 členy jmenují Ministerstvo financí a Ministerstvo sociálních věcí.

Cílem CCAMIP v oblasti soukromého pojišťovnictví⁹² je podle III. knihy zákona o pojištění ochrana vkladů spotřebitelů a ochrana práv pojištěných. CCAMIP musí hlásit případy, kdy soutěžitel používá nekalé nebo zneužívající praktiky ministerstvu financí. Pro francouzskou úpravu charakterické přetrvávání řady prvků materiálního dozoru vedle dozoru finančního.

V případě zjištění nesouladu je CCAMIP příslušná k vydání nápravného nebo sankčního opatření (nikoli odebrání licence).

K přezkoumání rozhodnutí je příslušnou institucí Conseil d'Etat (Státní rada, tj. orgán s postavením Nejvyššího správního soudu).

CCAMIP může vydávat nařízení v rámci své působnosti, ta se zveřejňují v Úředním listě (Journal Officiel).

Poradním orgánem CCAMIP je Le Comité Consultatif du Secteur Financier při Banque de France (CCSF, Konzultativní výbor pro finanční trh)⁹³, ve kterém jsou zastoupeni představitelé účastníků finančního trhu⁹⁴, spotřebitelů a státu (jak zástupci obou komor parlamentu, tak výkonné moci). CCSF byl vytvořen v roce 2004 na základě dekretu předsedy vlády číslo 850.

Problematika vedení společnosti (corporate governance) je upravena jak v obecné úpravě práva společností, tak v úpravách jednotlivých regulovaných subjektů.

⁹² IMF: France: Financial Sector Assessment Program--Detailed Assessments of Observance of Standards and Codes including Banking Supervision, Insurance Regulation, Securities Legislation, Monetary and Financial Policy Transparency, Payments Systems, Securities Settlement, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Country Report No. 05/186, June 8, 2005
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05186.pdf>
str. 56 a násl.

⁹³ www.banque-france.fr/ccsf/telechar/ccsf

⁹⁴ Své zástupce v CCSF mají tato sdružení subjektů činných v pojišťovnictví:
La Fédération française des sociétés d'assurances (FFSA)
Le groupement des entreprises mutuelles d'assurances (GEMA),
La Fédération des courtiers d'assurance (FCA)

2.6 Republika Irsko (Poblacht na h'Éireann, Republic of Ireland) Rialtóir Airgeadais, the Irish Financial services Regulatory Authority (IFSRA)

Jednotný dozor finančního trhu v Irsku (IFSRA)⁹⁵ vznikl k 1. květnu 2003, jako instituce odpovědná za dozor nad všemi poskytovateli finančních služeb. IFSRA je útvarem the Central Bank and Financial Services Authority of Ireland (CBFSAI)⁹⁶ s výlučnými pravomocemi v dozoru finančního sektoru.

Před vytvořením současné struktury dozoru byl irský finanční sektor dozorován prostřednictvím Central bank, Department of Enterprise, Trade and Employment (DETE), Office of the Director for Consumer Affairs (ODCA) a Registrar of Friendly Societies.

Svou činností IFSRA podporuje snahu centrální banky o dosažení celkové finanční stability irského finančního sektoru.

V oblasti pojišťovnictví sleduje IFSRA podle the Insurance act (č.42 z roku 2000, zákon o pojištění, účinný k 1. lednu 2001) prosazování nejvyšších možných standardů pro působení pojistitelů, zavádění účinného právního rámce pro rozvoj a finanční dozor nad pojišťovnami, ochranu zájmů pojištěnců, spolupráci s ostatními orgány dozoru v prostoru jednotného trhu za účelem dosažení stejnorodé regulace pojišťovnictví v Evropě.

Působení zajišťoven upravuje rovněž Insurance act na jehož základě bylo vydáno nařízení o zajišťovnách (Reinsurance regulations z roku 2000). IFSRA dozírá i na zprostředkovatele v pojišťovnictví, a to podle the Investment Intermediaries Act (zákon o investičních zprostředkovatelích) z roku 1995.

Při naplňování cílů IFSRA upřednostňuje jako nástroje vyvíjení a vymáhání závazných směrnic pro subjekty podrobené dozoru.⁹⁷ IFSRA svou činností zaměřenou hlavně na obezřetnostní aspekty podnikání sleduje to, aby byl pojistitel v každém okamžiku schopen uspokojit nároky pojištěnců.

⁹⁵ www.centralbank.ie

http://www.centralbank.ie/frame_main.asp?pg=abt_what.asp&nv=abt_nav.asp : základní údaje
www.ifsra.ie

http://www.ifsra.ie/frame_main.asp?pg=%2Fabout%5Fus%2Fau%5Fwelc%2Easp&nv=%2Fabout%5Fus%2Fau%5Fnav%2Easp : základní informace o IFSRA, základní cíle, ochrana spotřebitele

http://www.ifsra.ie/frame_main.asp?pg=%2Fabout%5Fus%2Fau%5Fwelc%2Easp&nv=%2Fabout%5Fus%2Fau%5Fnav%2Easp : organizační struktura IFSRA

http://www.ifsra.ie/frame_main.asp?pg=%2Fabout%5Fus%2Fau%5Fwelc%2Easp&nv=%2Fabout%5Fus%2Fau%5Fnav%2Easp : publikace IFSRA - výroční zprávy, metodické materiály, analytické materiály

⁹⁶ Postavení, orgány a cíle IFSRA je definováno v Central bank and Financial Services Authority Bill, 2002, Part IIIA, dostupný na www.ifsra.ie

dále zpracován na základě materiálů dostupných na www.ifsra.ie

⁹⁷ IFSRA: INTERIM code of practice for insurance undertakings
[www.ifsra.ie/data/in_car_files/interim code for insurance undertakings.pdf](http://www.ifsra.ie/data/in_car_files/interim%20code%20for%20insurance%20undertakings.pdf)

IFSRA je příslušná i k doзору nad subjekty sdružujícími na samosprávném principu poskytovatele finančních služeb.

IFSRA je kolektivním orgánem, tvořeným 8 až 10 členy. Je řízen Predsedou a členem je vždy Výkoný vedoucí (Chief Executive), Ředitel pro záležitosti spotřebitelů (Consumer Direktor) a dalších šest až osm členů jmenovaných Ministrem financí (Minister for finance) po konzultaci s Ministrem průmyslu, obchodu a zaměstnanosti (Minister for Enterprise, Trade and Employment).

Vnitřní struktura samotného dozoru IFSRA vychází z rozdělení dozorových aktivit (i v pojišťovnictví) na obezřetnostní dozor a ochranu spotřebitele před nežádoucími praktikami poskytovatelů finančních služeb (business conduct supervision).

Stálým poradním orgánem IFSRA je the Financial Services Consultative Industry Panel (Industry Panel). Je tvořen zástupci ze všech sektorů finančního trhu. Industry panel byl vytvořen podle Central Bank Act 1942 (ve znění CBFSAI Act 2004). Vnitřně se Industry panel člení pracovní skupiny s vymezenou problematikou.

Úkolem Industry panelu je vyjadřovat se k návrhům odvodů a poplatků navržených regulátorem, dále k dopadu navrhovaných opatření na konkurenceschopnost v finančním sektoru a vyjadřovat se k dopadu změn v dozorovaném sektoru na funkce o odpovědnost regulátora. IFSRA má jako regulátor povinnost s Industry panelem projednat návrhy přístupů k určitému problému a též návrhy obecně závazných norem. Dalším poradním orgánem IFSRA je the Financial Services Consultative Consumers Panel, hájící zájmy spotřebitelů⁹⁸. Činnost IFSRA je hrazena z odvodů a poplatků nesených dozorovanými subjekty. IFSRA hospodaří podle samostatného rozpočtu, který předkládá ke schválení Ministru financí.

Mechanismem mimosoudního řešení sporů v pojišťovnictví je The Financial Services Ombudsman's Bureau⁹⁹ (Služba ombudsmana pro finanční služby).

Služba ombudsmana pro finanční služby je institucí zřízenou zákonem (CBFSAI Act 2004). Je samostatnou institucí, nezávislou na od CBFSAI/IFSRA. Jeho cílem je nezávislé a neformální řešení sporů mezi spotřebiteli a poskytovateli finančních služeb dozorovaných IFSRA.

Ombudsman pro finanční služby je příslušný k řízení o stížnostech směřujících proti jednání subjektů, v případě porušení práva je oprávněn uložit pokutu až do výše 250 000 €.

Činnost Ombudsmana pro finanční služby je hrazena poplatky dozorovaných subjektů.

⁹⁸ konzultativní panely:

http://www.ifsra.ie/frame_main.asp?pg=%2Fabout%5Fus%2Fau%5Fwelc%2Easp&nv=%2Fabout%5Fus%2Fau%5Fn av%2Easp

⁹⁹ www.financialombudsman.ie

2.7 Italská republika (Repubblica Italiana)

Istituto per la vigilanza sulle assicurazioni private e di interesse collettivo (ISVAP)

Dozor nad finančním sektorem je uspořádán specificky. Banca d'Italia¹⁰⁰ vedle dozor nad úvěrovými institucemi vykonává obezřetností dozor nad kapitálovými trhy. Dozor nad aktivitami účastníků kapitálových trhů vykonává Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (CONSOB)¹⁰¹. Pro sektor kapitálových trhů funguje tedy funkcionální model.¹⁰²

Dozor nad penzijními fondy provádí Commissione di vigilanza sui fondi pensione¹⁰³ (COVIP) a konečně dozor nad soukromým pojišťovnictvím je vykonáván prostřednictvím Istituto per la vigilanza sulle assicurazioni private e di interesse collettivo (ISVAP)¹⁰⁴, samostatným úřadem v působnosti ministerstva financí.

Činnost výše uvedených institucí je doplňována činností Ufficio Italiano dei cambi (Úřadem pro potírání legalizace výnosů z trestné činnosti).

Finanční regulace a dohled jsou zastřešeny vládní výborem pro ochranu úspor (Comitato interministeriale per il credito e il risparmio, CICR), v němž zasedá ministr hospodářství a financí, ministr zemědělství, ministr pro ekonomiku a podnikání, ministr dopravy a infrastruktury a ministr pro záležitosti EU zasedání výboru se účastní i guvernér centrální banky (pozn. Banca d'Italia).¹⁰⁵

V současné době je zvažována reforma dozorového uspořádání finančního trhu v Itálii. Navrhovaný model vychází z funkcionálního modelu (obdobně jako v Nizozemí) tak, že COVIP, Ufficio Italiano dei cambi a ISVAP budou začleněny do Banca d'Italia, jejímž úkolem se stane obezřetnostní dozor nad účastníky finančního trhu.

K dozoru nad způsobem provozování finančních služeb bude příslušný nově vzniklý Autorita dei mercati finanziari, AMeF (Úřad pro dozor

¹⁰⁰ www.bancaditalia.it

¹⁰¹ www.consob.it

¹⁰² OECD: Supervision of financial services in the OECD area, sub. 65
www.oecd.org

¹⁰³ www.covip.it

¹⁰⁴ www.isvap.it

ISVAP: Report on Isvap's activity for the year 2004

http://isvapweb.isvap.it/isvap/imprese_jsp/PageEnglishDocument.jsp

http://isvapweb.isvap.it/isvap/imprese_jsp/PageOrganigramma.jsp?message=EN&nomeSezione=L'ISTITUTO&ObjId=190595&nomeSezionePadre=L'ISTITUTO : organizační struktura

¹⁰⁵ ČNB: Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu, str. 5

www.cnb.cz

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/bankovni_dohled/bankovni_dohled/metodicke_studie/index.html

nad finančními trhy). Do působnosti AMeF bude spadat dozor v této věci nad úvěrovými institucemi, dosud vykonávaný Banca d'Italia.

ISVAP byl zřízen zákonem č. 576 z 12. dubna 1982. Při výkonu své činnosti vychází z konceptu finančního dozoru, který doplňuje kontrolou chování poskytovatelů pojistných služeb na trhu vzhledem ke spotřebitelům. Nástroje, kterými při dozorové činnosti ISVAP disponuje odpovídají standardům IAIS (ICP).¹⁰⁶

ISVAP vydává a odnímá povolení k podnikání k sektoru pojišťovnictví, dozorovou činnost vykonává prostřednictvím kontroly na dálku i kontroly na místě, podílí se formou konzultací s regulátorem pojišťovnictví¹⁰⁷ na přípravě nového regulatorního rámce, věnuje se i metodické činnosti a statistice.

V průběhu roku 2005 se měl změnit koncept dozoru v tom smyslu, že ISVAP bude více vycházet z celkového rizikového profilu dozorované společnosti, resp. bude klást zvýšený důraz na kvalitu vnitřních mechanismů řídicích rizika.¹⁰⁸

Italské pojišťovnictví se nově řídí zákonem o pojišťovnictví ze dne 13. října 2005.¹⁰⁹

Vnitřní strukturu ISVAP tvoří jedenáct divizí, které se skládají z celkem sedmnácti sekcí. Z toho pět sekcí je organizováno ve dvou samostatných jednotkách.

ISVAP je řízen správní radou, které předsedá generální ředitel. Generálnímu řediteli jsou přímo podřízeny složky zajišťující administrativní služby, interní audit, styk s veřejností a samostatná jednotka (direktorát) pro koordinaci právních záležitostí, kterou tvoří dvě divize, a to divize pro záležitosti spojené s likvidací společnosti a pro registraci a sankce.

¹⁰⁶ nástroje a výstupy dozorové činnosti ISVAP
ISVAP: Report on Isvap's activity for the year 2004 str.35 - 61

¹⁰⁷ regulátorem je „Ministry of Production Activities“ v kontextu ČR mu odpovídá Ministersvo průmyslu a obchodu
ISVAP: Report on Isvap's activity for the year 2004 str.28

¹⁰⁸ více ke změně v přístupu k doзору:
ISVAP: Report on Isvap's activity for the year 2004 str. 62 a násl.

¹⁰⁹ Codice delle assicurazioni private, pubblicato nel S.O. n. 163 G.U. n. 239 del 13 ottobre 2005, d. lgs. n 209.

úplný výčet norem upravujících italské pojišťovnictví je dostupný na:
http://isvapweb.isvap.it/isvap/impresse_jsp/PageGenerica.jsp?nomeSezione=NORMATIVA&ObjId=190612

Za řízení běžné činnosti ISVAP odpovídá zástupce generálního ředitele, který koordinuje činnost devíti divizí ISVAP a to: divizi lidských zdrojů, metodicko-analytickou divizi, divizi ochrany spotřebitele, divizi dozoru pojišťovnictví I., divizi dozoru pojišťovnictví II. a divizi zajišťující dozor na místě. Tři divize (pro záležitosti organizace a systémů, divize pro účetní a personální záležitosti a divize pro statistiku) tvoří direktorát pro koordinaci činnosti, který je organizován jako organizační jednotka podřízená zástupci generálního ředitele.

Divize dozoru v pojišťovnictví I. a II. mají identickou strukturu - člení se na sekce pro finanční dozor, pro autorizaci a trh a na sekci pro aktuárskou sekci. Důvodem zdvojené organizační struktury je dosažení ucelenějšího přehledu aktivit prováděných jak jednotlivými subjekty, tak jejich skupinami. Ochrana spotřebitele a dozor na místě jsou zajišťovány v rámci samostatných divizí odděleně od finančního dozoru.

2.8 Republika Kypr (Kipriaki dimokratia, Kibris Cumhuriyeti)
Υπουργείο Οικονομικών (Insurance Companies Supervisory
Authority)

Dozor nad kyperským finančním trhem je organizován samostatně pro jednotlivé sektory. Dozor na bankovním sektorem vykonává Centrální banka Kypru¹¹⁰ (Central Bank of Cyprus), jejímž základním úkolem je péče o cenovou stabilitu a nad kapitálovým trhem dozor vykonává Kyperská komise pro cenné papíry¹¹¹ (CYSEC). Regulací a dozorem v sektoru pojišťovnictví (dozor nad pojišťovnami, zajišťovnami a zprostředkovateli v pojišťovnictví) je pověřeno Ministerstvo financí¹¹², které tuto činnost vykonává prostřednictvím vnitřního útvaru označeného jako Úřad pro dohled nad pojišťovacími společnostmi.

Výkon všech pravomocí dozoru je v rámci ministerstva financí svěřen superintendantovi pro pojišťovnictví a jeho zástupci. Oba mají postavení veřejných činitelů a jsou do funkce jmenováni radou ministrů, tedy vládou. Úřad dozoru nad pojišťovacími společnostmi jako jeden z direktorátů ministerstva. Má charakter sekretariátu a výkonného orgánu superintendanta.

Úřad dozoru nad pojišťovacími společnostmi (Superintendent) odpovídá za oblast dozoru nad podnikáním v oblasti soukromého pojištění a provádění zákonů upravujících podnikání v sektoru soukromého pojišťovnictví.

Soukromé pojišťovnictví je regulováno zákonem o pojišťovacích společnostech z let 1984-2001 (č.72/84, č.114/89, č.166/90, č.47(I)/98 a č.115(I)/2001).

Dále je pojišťovnictví upraveno zákonem o pojištění odpovědnosti z provozu motorového vozidla z roku 2000 (č.96(I)/2000) s prováděcím nařízením K.Δ.Π.187/2000 a zákonem o povinném pojištění zaměstnavatele z let 1989 - 2001 (č.174/89, č.63(I)/97, č.15(I)/2001) s prováděcím nařízením K.Δ.Π.197/97, K.Δ.Π.130/98

Tyto zákony kromě podmínek samotného výkonu podnikání v oboru pojišťovnictví upravují rovněž materii dozoru nad ním. V roce 2002 byl vydán zákon o pojišťovacích službách a související problematice.¹¹³

¹¹⁰ www.centralbank.gov.cy

¹¹¹ www.cysec.gov.cy

¹¹² www.mof.gov.cy
<http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/Main?OpenFrameset> : základní informace

¹¹³ <http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/Main?OpenFrameset>

Úřad dozoru nad pojišťovacími společnostmi je příslušný ve věcech licencí a registrací. Při své činnosti vychází z konceptu finančního dozoru. Prioritou úřadu je tedy zaručit solventnost dozorovaných subjektů.

Cílem Úřadu je dosáhnout stavu, kdy bude pojišťovnictví provozováno v souladu s principy zaručujícími bezproblémové fungování sektoru.

Služba pro každý dozorovaný subjekt vede složku ve veřejně přístupném registru. Informace obsažené v této složce zahrnují informace o osobách, které jsou činné v rámci dozorovaného subjektu informace o investičních aktivitách, účetní doklady předkládané doзору na základě zákona.

Nahlédnutí, popřípadě zhotovení kopií, je zpoplatněno.

2.9 Litevská republika (Lietuvos Respublika) Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisija (DPK)

Dozor nad litevským finančním sektorem je organizován podle sektorového modelu. Úvěrové instituce dozoruje Lietuvos bankas¹¹⁴ (Litevská centrální banka), k doзору nad kapitálovými trhy je příslušná Lietuvos Respublikos vertybinių popierių komisija¹¹⁵ (Litevská komise pro cenné papíry) a sektor pojišťovnictví je v působnosti Lietuvos Respublikos draudimo priežiūros komisija¹¹⁶ (DPK, Litevská komise pro dozor v pojišťovnictví). Orgány dozoru nad finančním sektorem spolupracují na smluvním základě.

DPK vznikla na základě usnesení litevské vlády č. 27 z 13. ledna 2004¹¹⁷ jako samostatná instituce v působnosti Ministerstva financí¹¹⁸ příslušná pro dozor nad pojišťovnictvím. Ze své činnosti se odpovídá vládě, které předkládá každoročně zprávu o své činnosti.

Úkolem DPK je zajišťovat spolehlivost, výkonnost, bezpečnost a stabilitu pojistného systému a chránit zájmy pojistitelů, pojištěných, obmyšlených a zraněných třetích stran plynoucích ze zákona o pojištění¹¹⁹.

DPK dozírá na pojistitele, zajistitele i zprostředkovatele v pojišťovnictví. Je příslušná ve věcech licencí a registrací. Podílí se na legislativní činnosti a vydává podzákonné právní normy. Vydává rovněž závazné směrnice a doporučení s cílem dosažení transparentního, zdravého a obezřetného řízení podnikání v pojišťovnictví.

DPK při výkonu své pravomoci spolupracuje s dalšími orgány finančního dozoru a ostatními orgány státní správy, stejně jako s mezinárodními organizacemi a orgány dozoru jiných států.

DPK se skládá z pěti členů, a to z předsedy, místopředsedy a tří dalších členů. Předseda DPK je jmenován předsedou vlády na návrh

¹¹⁴ www.lb.lt

¹¹⁵ www.lsc.lt

¹¹⁶ www.dpk.lt

<http://www.dpk.lt/en/apie.funkcijos.php> : základní cíle

<http://www.dpk.lt/en/apie.administracija.php> : organizační struktura

<http://www.dpk.lt/en/apzvalga.metines.phtml> : výroční zprávy

¹¹⁷ www.dpk.lt/en/files/dpk_nutarimas2004_n27.doc

¹¹⁸ www.finmin.lt

¹¹⁹ regulace pojištění

<http://www.dpk.lt/en/teises.dristatymas.php>

zákon o pojištění č. 94-4246 18.září 2003 (oficiální překlad do angličtiny)

http://www.dpk.lt/files/law_on_insurance_030918.doc

ministra financí. Ostatní členové včetně místopředsedy jsou jmenováni ministrem financí na návrh předsedy. Funkční období členů DPK je pětileté s možností opětovného jmenování na další jedno funkční období. Odvolání člena DPK je možné jen ze zákonem stanovených důvodů. Je stanoven okruh funkcí a činností, které jsou s funkcí člena DPK neslučitelné. DPK se zasedá pravidelně, nejméně však jednou měsíčně.

Členové DPK odpovídají za část aktivit vykonávaných DPK, kterou jim přiřkne předseda. Předseda řídí činnost DPK a jedná za DPK navenek. DPK jako kolektivní orgán přijímá rozhodnutí většinou (separátní votum je možné a v tom případě disentující člen není volán k odpovědnosti za dané rozhodnutí).

Úřad (administrativa) DPK nemá postavení samostatného subjektu. Jeho strukturu určuje s ohledem na požadavky zákona o pojištění sama PVK, která jeho prostřednictvím plní své funkce.

Úřad DPK se nyní člení na sedm oddělení podřízených předsedovi, a to na: právní oddělení, oddělení mezinárodních vztahů, oddělení neživotního pojištění, oddělení životního pojištění, oddělení zprostředkování v pojišťovnictví, finanční oddělení a oddělení všeobecných služeb, které se skládá z hospodářské správy a technické podpory (IT).¹²⁰

Nástroje DPK odpovídají standardu IAIS (ICP). Při své činnosti používá nástroje finančního i materiálního dozoru.

Činnost DPK je hrazena ze státního rozpočtu.

Stížnosti v oblasti pojišťovnictví jsou DPK vyřizovány v obecném režimu zákona o veřejné správě Litevské republiky.¹²¹ Mechanismus alternativního řešení konfliktních situací typu ombudsmana není zřízen. Zájmy spotřebitele je příslušná chránit DPK (navrhuje soudní zrušení pojistného vztahu uzavřeného mezi spotřebitelem a poskytovatelem služeb v pojišťovnictví v rozporu s požadavky regulace). DPK ukládá rovněž nápravná opatření a sankce v zájmu ochrany spotřebitelů.

DPK svou činností sleduje podporu „public awareness“, tedy obecného právního vědomí spotřebitelské veřejnosti v oblasti pojišťovnictví.

Probíhají přípravné práce na vytvoření garančního schématu pro pojišťovnictví.

¹²⁰ Supervisory commission of the republic of Lithuania: Insurance in Lithuania, annual report 2004, str. 3
výčet aktivit DPK obsahuje str. 4
<http://www.dpk.lt/en/apzvalga.metines.phtml>

¹²¹ Supervisory commission of the republic of Lithuania: Insurance in Lithuania, annual report 2004, str. 8

0 Lotyšská republika (Latvijas Republika) Finanšu un kapitāla tirgus komisija (FKTK)

Dozor nad lotyšským finančním systémem se dělí dvě instituce, a to Latvijas Banka¹²² (LB, Lotyšská banka) a Finanšu un kapitāla tirgus komisija¹²³, (FKTK, Komise pro finanční a kapitálové trhy). FKTK zahájila svou činnost regulátora finančního trhu 1. července 2001. Vznikla sloučením institucí odpovědných za dozor nad jednotlivými segmenty finančního trhu.¹²⁴

FKTK je osobou veřejného práva v působnosti Ministerstva financí, jejíž činnosti lze zasáhnout jen na základě zákona. Hospodaří ze svého vlastního rozpočtu, který předkládá každoročně lotyšskému parlamentu (Saeima) a rovněž Ministerstvu financí¹²⁵ stejně jako zprávu o své činnosti.

Účelem FKTK je ochrana zájmů investorů, vkladatelů a pojištěných a podpora rozvoje a stability finančních a kapitálových trhů.

FKTK je příslušná k doзору nad finančním trhem a jeho účastníky, nad úvěrovými institucemi, pojišťovnictvím, kapitálovými trhy a penzijními fondy. Práva a povinnosti FKTK při provádění vyplývají z úpravy obsažené v jednotlivých sektorových zákonech.

Spolupráce FKTK a Lotyšské centrální banky je upraven smluvně s cílem zabezpečit nutnou výměnu informací nutných pro udržení systémové stability lotyšského finančního systému.

Činnost FKTK je financována z příspěvků účastníků finančního trhu v výši stanovené zákonem o FKTK.¹²⁶

FKTK vydává ve své působnosti podzákoně právní normy.

Kromě pojišťovnictví je upraveno zákonem O pojišťovacích společnostech a doзору nad nimi z 16. prosince 2004 a samostatnou

www.bank.lv

LB: On approving the bank of Latvia's payment system policy, resolution No. 89/10 of the Council of the bank of Latvia, chapter 6 „Cooperation with supervisory authorities and international authorities“

Lotyšská banka provádí dozor nad platebními systémy

www.fktk.lv

<http://www.fktk.lv/fcmc/functions/> : cíle sledované FKTK

<http://www.fktk.lv/fcmc/history/> : vznik a vývoj

<http://www.fktk.lv/fcmc/structure/> : struktura

<http://www.fktk.lv/fcmc/reports/> : výroční zprávy

www.bank.lv/eng/main/noract/misc/ Law „On the Financial and Capital market Commission“, official translation

Čímto zákonem byly sloučeny Odboru doзору nad úvěrovými institucemi Lotyšské centrální banky, Komise pro obchod s cennými papíry a Inspektorátu doзору na pojišťovnictvím k 30. červnu 2001.

www.fm.gov.lv

Během přechodného období (tj. do roku 2005) bude na činnost FKTK přispívat stát podle schématu obsaženého v zákoně o FKTK (během pěti let by měla být činnost FKTK plně hrazena z příspěvků účastníků trhu)

zákonnou úpravou pojistné smlouvy.

Koncept dozoru FKTK preferuje nástroje finančního dozoru.

FKTK zajišťuje fungování Ochranného fondu pojištěných tj. garančního systému v soukromém pojišťovnictví.¹²⁷

FKTK je řízena pětičlennou Radou, skládající se z předsedy, místopředsedy a tří členů, kteří jsou zároveň pověřeni vedením tří oddělení, na které se FKTK vnitřně člení následovně: Oddělení dozoru nad trhem, dále vnitřně členěné na Divizi pro bankovníctví a kapitálové trhy a Divizi pro pojišťovnictví. Právní divize a Divize pro udělování licencí sloučené do společného oddělení Divize statistiky a analýzy sloučená v Divizi pro regulaci.

Předsedu a místopředsedu FKTK jmenuje parlament na společný návrh ministra financí a guvernéra Lotyšské centrální banky na šestileté funkční období. Ostatní členy rady jmenuje a odvolává předseda po konzultaci s ministrem financí a guvernérem Lotyšské centrální banky. Rada se schází dle potřeby, nejméně však jednou měsíčně. Rada rozhoduje většinou (je možné separátní votum; disentující člen pak není volán k odpovědnosti za dané rozhodnutí FKTK), v případě rovnosti rozhoduje hlas předsedy.

Guvernér nebo viceguvernér Lotyšské banky a ministr financí mají právo účasti na jednání rady s poradním hlasem. Jednání rady se mohou účastnit i představitelé profesních sdružení poskytovatelů finančních služeb.

Rada schvaluje dozorovou a regulační politiku FKTK, rozhoduje o její vnitřní organizaci, vydává závazné směrnice pro účastníky finančního trhu, je příslušná k udělování licencí a registrací (tato oprávnění může i suspendovat nebo odejmout), uděluje sankce v případě nesouladu činnosti účastníka finančního trhu s požadavky regulace, upřesňuje platby ukládané účastníkům trhu, schvaluje roční rozpočet, rozhoduje o platových podmínkách zaměstnanců FKTK, připravuje zprávu o výkonu činnosti FKTK, schvaluje postupy pro nakládání s údaji získanými při činnosti FKTK, schvaluje rozhodnutí o uzavření spolupráce s jinými subjekty,

Předseda zastupuje FKTK navenek a nese odpovědnost za její činnost. Vzhledem k zaměstnancům FKTK má postavení zaměstnavatele. Zaměstnanci FKTK mají postavení vládních úředníků a jako takoví podléhají úpravě práv a povinností spojených s tímto statutem, zvláště za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem.

¹²⁷ IMF: The republic of Latvia: Financial System Stability Assessment, including Reports on Observance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Payment systems, Securities Regulation, Insurance regulation, Corporate governance, and Monetary and Financial Transparency
IMF Country Report No. 02/67, March 2002
str. 44 - garanční systém v roce 2002 ještě nefungoval
str. 45 - shrnutí se standardem ICP
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15741.0>

Při FKTK je zřízen Poradní sbor, jehož cílem je podpora řádného výkonu funkcí FKTK v oblasti legislativy, dále je prostředníkem pro zpětnou vazbu mezi FKTK a účastníky dozorovaných trhů. Poradní sbor připravuje návrhy programových dokumentů FKTK.

Poradní sbor se vyjadřuje k rozpočtu FKTK a k návrhům předsedy FKTK na zlepšení činnosti FKTK, sleduje přírůstek a kompenzace vyplácené Ochranným fondem pojištěných, garančního systému v pojištění, stejně jako u Fondu pojištění vkladů pro oblast bankovníctví.

Poradní sbor se skládá ze zástupců FKTK a představitelů profesních sdružení účastníků finančních a kapitálových trhů na principu parity. Poradnímu sboru předsedá předseda nebo místopředseda FKTK.

2.11 Velkovévodství Lucembursko (Grand-Duché de Luxembourg; Grossherzogtum Luxemburg) Le Commissariat aux Assurances (CAA)

Lucemburské finanční trhy jsou dozorovány na základě sektorového uspořádání. Institucí dozoru pro dozor nad úvěrovými institucemi, kapitálovými trhy a poskytovateli investičních služeb je Commission de Surveillance du Secteur Financier¹²⁸ (CSSF, Komise pro dozor nad finančním sektorem).

K doзору nad pojišťovnictvím je příslušný Le Commissariat aux Assurances¹²⁹ (CAA, Úřad dozoru pojišťovnictví), který při své činnosti vychází ze zákona o pojišťovnictví z 6. prosince 1991¹³⁰.

CAA byl vytvořen jako nezávislý úřad v působnosti Le Ministre du Trésor et du Budget¹³¹ (Ministerstvo pro státní pokladnu a rozpočet) pro dozor nad pojišťovnami, zajišťovnami a zprostředkovateli v pojišťovnictví (agentů i makléřů).

CAA je především orgánem odpovědným za výkon dozoru, nicméně je hlavním prvkem legislativního procesu v pojišťovnictví, protože na půdě CCA vzniká většina norem, které poté vydává Ministerstvo pro státní pokladnu a rozpočet, tedy regulátor.

Ministr je příslušný v souladu s ustanoveními zákona o pojišťovnictví k vydávání a odjímání oprávnění k podnikání. CAA se ale k otázce udělení licence danému subjektu se vyjadřuje. V rámci procesu udělování licencí a dalšího dozoru sleduje CAA zejména splnění požadavků na kvalifikační předpoklady osob pro činnost v pojišťovnictví.¹³²

CAA kultivuje prostředí pojistného trhu pomocí neregulativních nástrojů dozoru, a to formou sdělení a oběžníků.

¹²⁸ www.cssf.lu
CSSF vznikla na základě zákona o vytvoření CSSF z 23. prosince 1998 při své činnosti vychází ze zákona o finančním sektoru z 5. dubna 1993 a dalších zákonů a nařízení

¹²⁹ www.commassu.lu
http://www.commassu.lu/FR/Notre_Mission/default.asp : základní údaje o cílech organizaci a právním rámci
<http://www.commassu.lu/FR/documents/lois.asp> : regulace pojišťovnictví

¹³⁰ Loi modifiée du 6 décembre 1991 sur le secteur des assurances (version du 13 juillet 2005)

¹³¹ www.fi.etat.lu/ministre_du_budget

¹³² osoby řídící subjekt podrobený doзору musí získat „dirigeants agréés“, tedy souhlas k výkonu funkce od CCA

Orgány CAA jsou Rada CAA a Řídící výbor CAA.

Rada má pět členů jmenovaných vládou na čtyři roky. Tvoří ji tři zástupci státu a dva zástupci dozorovaných subjektů, a to jeden zástupce pojistitelů a jeden zástupce zprostředkovatelů v pojišťovnictví.¹³³

Je příslušná k určení pravidel pro hospodaření CAA. Je jí předkládán rozpočet a závěrečný účet CAA. Vyjadřuje se rovněž k zásadním otázkám v působnosti Řídícího výboru CAA

Řídící výbor je kolektivním orgánem příslušným k vedení CAA. Je tvořen prezidentem a dvěma vysokými úředníky CAA jmenovanými vládou. Je příslušný k rozhodování ve všech věcech, které nejsou zákonem přiznány radě.

Řídícímu výboru je podřízen Úřad CAA, jehož prostřednictvím CAA plní svou funkci. Úřad CAA se vnitřně člení do 8 výborů, a to výborů pro problematiku¹³⁴: životního pojištění, neživotního pojištění, zajištění, zprostředkovatelů v pojišťovnictví, penzijního připojištění, pojistných matematiků, pojištění odpovědnosti z provozu motorového vozidla, účetnictví a výkaznictví a výboru pro boj s legalizací výnosů z trestné činnosti.

CAA je státní instituce s vlastním rozpočtem, ale v konečném důsledku jsou její náklady neseny dozorovanými subjekty. Závěrečný účet CAA schvaluje vláda.

Nástroje CAA odpovídají standardu IAIS, při výkonu své funkce aplikuje princip finančního dozoru.

CAA pravidelně sleduje složení a případné změny vlastnické struktury pojistitelů. Kvalifikovaná změna ve vlastnické struktuře pojistitele podléhá předchozímu schválení. CAA věnuje pozornost otázkám fungování adekvátních vnitřních kontrolních a řídicích mechanismů (obezřetnostní dozor).

Informace poskytované dozorovanými subjekty doplňuje a ověřuje CAA kontrolami na místě. Od povahy subjektu se odvíjí i frekvence tohoto druhu dozorové činnosti.

CAA se věnuje i ochraně spotřebitele, když sleduje působení poskytovatelů pojistných služeb na trhu. Ochranu spotřebitele zajišťuje CAA prostřednictvím závazných směrnic pro jednání pojistitele či zprostředkovatele v pojištění se spotřebitelem. Soulad obchodní praxe dozorovaných subjektů s požadavky obsaženými ve směrnicích je CAA sledován a v případě zjištěného nesouladu sankcionován.

¹³³ *Commisariat aux Assurances* : Rapport annuel 2004, str. 8 a násl.
<http://www.commassu.lu/default.asp> - documents/télécharger le rapport annuel 2004

¹³⁴ *Commisariat aux Assurances* : Rapport annuel 2004, str. 19

2.12 Republika Maďarsko (Magyar Köztársaság) pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete (PSZÁF)

Maďarský trh je dozorován Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete¹³⁵ (PSZÁF, Maďarský úřad dozoru nad finančním trhem) PSZÁF byl zřízen k 1. dubnu 2000 zákonem CXXIV z roku 1999. PSZÁF je právním nástupcem Maďarské komise pro dozor nad bankovním a kapitálovým trhem, Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a Úřadu státního dozoru v penzijním pojištění. PSZÁF na smluvním základě¹³⁶ spolupracuje s Magyar nemzeti bank¹³⁷ (NMB, Centrální bankou Maďarska) a s Ministerstvem financí¹³⁸ s cílem zajistit spolupráci institucí odpovědných za systémovou stabilitu maďarské ekonomiky.

PSZÁF je právní osobou veřejného práva a hospodaří podle vlastního rozpočtu.

Je řízen Radou, kterou řídí předseda. Radě se ze své činnosti odpovídá generální ředitel, který přímo řídí průřezové direktoráty PSZÁF (informační technologie, oddělení financí a kontroly, oddělení lidských zdrojů).

Řízením samotných dozorových činností PSZÁF jsou pověřeni dva zástupci generálního ředitele. První odpovídá za dozor dodržování pravidel obezřetného podnikání (direktoráty bankovního dozoru a dozoru nad kapitálovým trhem, direktorát pro metodologii, direktorát dozoru v pojišťovnictví a nad penzijními fondy). Druhý zástupce generálního ředitele odpovídá za oblast dozoru nad vývojem trhů (direktorát licencování, direktorát pro analýzu a vnější vztahy, direktorát pro dozor nad trhem). Každý z direktorátů se dále vnitřně člení na oddělení.

Statutárním úkolem PSZÁF je dozor nad poskytováním finančních služeb v Maďarsku s využitím pravomocí obsažených v zákonech CXII z roku 1996 o úvěrových institucích a finančním podnikání, zákona CXX z roku 2001 o kapitálovém trhu, zákona XCVI z roku 1996 o pojišťovacích institucích a pojišťovacích službách (změněného zákonem XCVIII z roku 2000), zákona XCVI z roku 1993 o dobrovolných vzájemných pojišťovacích fondech, zákona LXXXII z roku 1997 o soukromých penzích a soukromých penzijních fondech a dalších zvláštních zákonech.

¹³⁵ www.pszaf.hu
http://english.pszaf.hu/engine.aspx?page=pszafen_introduction : cíle a povinnosti
http://english.pszaf.hu/engine.aspx?page=pszafen_structure : organizační struktura
http://english.pszaf.hu/engine.aspx?page=pszafen_reports : výroční zprávy a publikace

¹³⁶ trilaterální smlouva:
http://english.mnb.hu/engine.aspx?page=mmben_penzugyistabilitas

¹³⁷ www.mnb.hu

¹³⁸ www1.pm.gov.hu

Cíle PSZÁF jsou

- podpora hladkého chodu peněžních a kapitálových trhů
- ochrana zájmů klientů finančních institucí
- zvýšení transparency trhu
- podpora důvěry v finanční trhy
- podpora zachovávání fér pravidel hospodářské soutěže

Cíle PSZÁF plní tyto cíle především stálým dohledem nad dodržováním obezřetnostních pravidel všemi finančními institucemi¹³⁹ PSZÁF má k dispozici nástroje odpovídající požadavkům IAIS (ICP).¹⁴⁰ PSZÁF vykonává pravidelné kontroly pojistitelů na místě v nejdéle dvouletém intervalu.

V rámci PSZÁF funguje rovněž mechanismus pro vyřizování individuálních stížností spotřebitelů.

Orgán dozoru je v případě nesouladu činnosti dozorovaného subjektu s požadavky zákona oprávněn k ukládání nápravných a sankčních opatření.

Z výnosu pokut je 80% objemu finančních prostředků odváděno do garančního fondu a zbylých 20% užíváno na rozvoj finančního trhu.¹⁴¹

PSZÁF nevydává obecně závazné vyhlášky (to přísluší Ministerstvu financí jakožto regulátorovi finančních trhů), ale je oprávněn k vydávání závazných směrnic.

¹³⁹ CESR: Annex to Press Release ref:CESR/04-203, str. 3
www.cesr-eu.org
english.pszaf.hu/resource.aspx?ResourceID=pressrelease_CESR20040503annex

¹⁴⁰ IMF: Hungary, Financial System Stability Assessment Update, including a Report on the Observance of Standards and Codes on Insurance Regulation, IMF Country Report No. 05/212 str. 20 a násl.
<http://www.imf.org/external/ns/search.aspx?NewQuery=IMF+Country+Report+No.+05%2F212>

¹⁴¹ KCP: Financování dozoru - Analýza
www.sec.cz

2.13 Republika Malta (Repubblika Ta' Malta) The Malta Financial Services Authority (MFSA)

The Malta Financial Services Authority¹⁴² (MFSA, Maltský úřad pro finanční služby) byl vytvořen ze zákona 23. července 2002¹⁴³. Je nezávislou veřejnoprávní institucí pro dozor nad finančním trhem, zodpovídající se ze své činnosti parlamentu. MFSA je příslušný nejen k doзору v oblasti bankovníctví, investic a pojišťovnictví¹⁴⁴, je činný i v problematice registrace společností a převzal i působnost v oblasti registrace cenných papírů.

Pojišťovnictví je upraveno zákonem o pojišťovnictví z roku 1998 (the Insurance Business Act) a zákonem o zprostředkovatelích v pojišťovnictví z téhož roku¹⁴⁵. Vedle samotného dozoru MFSA provozuje i garanční systémy pro spotřebitele v oblasti finančních služeb. V oblasti pojišťovnictví byl zřízen garanční systém zahrnující životní i neživotní pojištění.¹⁴⁶

Všeobecné směřování MFSA určuje rada guvernérů, řízená předsedou. Servisním útvarem rady guvernérů je útvar právních a vnitřních agend, jehož ředitel je zároveň sekretářem rady guvernérů.

Rada pro dozor, které předsedá generální ředitel, je výlučně odpovědná ve věcech licencí a regulace. Skládá se z ředitelů odpovědných za jednotlivé dozorované oblasti (finanční sektory) zájmu dozoru.

Předpokladem pro řádný výkon úkolů MFSA je činnost výboru řízení a zdrojů, který je složen z ředitelů odpovědných za průřezové sektory, tedy za strategické plánování, lidské zdroje, informační systémy a administrativu. Výbor řízení a zdrojů je veden Výkonným vedoucím (the Chief Operations Officer). Koordinace mezi radou pro dozor a výborem řízení a zdrojů je zajištěna zvláštním koordinačním výborem.

¹⁴² www.mfsa.com.mt

<http://www.mfsa.com.mt/mfsa/default.asp>

MFSA: A Guide to the Business of Insurance and Reinsurance

MFSA: A Guide to Affiliated Insurance and Insurance Management Companies

¹⁴³ The Malta Financial Services Authority Act (MFSA Act)

http://www2.justice.gov.mt/lom/Analytical_Index.asp?LangID=E&PubID=LG&PSB=P&LetterID=I

¹⁴⁴ Vznikem MFSA se soustředil výkon úkolů, které před jeho vytvořením příslušely Central bank of Malta (Centrální banka Malty), the Malta Stock Exchange (Maltské burze cenných papírů) a Malta Financial Services Centre (Maltskému centru pro finanční služby) do jediné instituce

¹⁴⁵ <http://www.mfsa.com.mt/insguide/english/index.jsp>

"There are principally two laws which regulate the business of insurance and insurance intermediaries' activities in Malta. These are: The Insurance Business Act 1998 and the Insurance Brokers and Other Intermediaries Act, 1998. The Malta Financial Services Authority (MFSA) is the authority in Malta for ensuring that companies offering financial services in Malta, including insurance business, are properly authorised and supervised. The laws and other directives issued by the MFSA are largely in line with internationally adopted standards. This means that standards which are adopted locally, are very similar to those applied in other countries."

¹⁴⁶ Garanční systém byl vytvořen na základě Protection and Compensation Fund Regulations (Insurance LN 435 of 2003).

Vnitřní organizační struktura odpovídá sektorovému modelu s modifikacemi vyplývajícími z šíře úkolů k jejichž plnění je MFSA příslušný.

Ochrana spotřebitelské veřejnosti na základě stížností se v rámci MFSA naplňuje prostřednictvím činnosti Pověřence pro stížnosti spotřebitelů (the Consumer Complaints Manager).¹⁴⁷

Na smluvním základě spolupracuje MFSA s Central bank of Malta, která je příslušná k doзору nad platebními systémy a systémy pro vypořádání obchodů s cennými papíry. Smluvní spolupráce těchto institucí sleduje úpravu sdílení informací o finančních službách a jejich vývoji.

MFSA spolupracuje s Oddělením mezinárodních agend Berní správy (The International Tax Unit of the Inland Revenue Department), které sdílí prostory s MFSA. Cílem této spolupráce je zajištění toho, že problematika zdanění a registrace společností s cizím prvkem bude probíhat rychle a efektivně. Úkolem Oddělení mezinárodního zdanění je spolu s registrem společností rozpracovávání a precizace pravidel zdaňování za účelem zvýšení jistoty poplatníka resp. potenciálního investora.

¹⁴⁷ <http://www.mfsa.com.mt/consumer/>

<http://www.mfsa.com.mt/consumer/complaints.htm>

<http://www.mfsa.com.mt/insguide/english/index.jsp>

"Besides regulating, monitoring and supervising financial services in Malta, the MFSA also seeks to promote the general interests and legitimate expectations of consumers of financial services, and to promote fair competition practices and consumer choice in financial services"

2.14 Spolková republika Německo (SRN)
Bundesrepublik Deutschland (BRD)
Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BAFin)

BAFin¹⁴⁸ (Spolkový úřad nad finančními službami) vznikl 1. května 2002 na základě zákona o integrovaném dozoru nad finančními službami ze dne 22. dubna 2002 integrací Úřadu pro dozor nad bankami (Bundesaufsichtamt für Kreditwesen - BAKred), Úřadu pro dozor nad pojišťovnami (Bundesaufsichtamt für Versicherungswesen - BAV) a Úřadu pro dozor nad obchodováním cennými papíry (Bundesaufsichtamt für Wertpapierhandel - BAWe).

BAFin je samostatnou spolkovou institucí v gesci Ministerstva financí (Bundesministerium der Finanzen)¹⁴⁹. BAFin na smluvním základě¹⁵⁰ spolupracuje s Deutsche Bundesbank¹⁵¹, která odpovídá za kontrolu platebních systémů.

BAFin se při výkonu dozoru řídí úpravami pro jednotlivé sektory finančního trhu - pro bankovníctví bankovním zákonem (Gesetz für das Kreditwesen, KWG), zákonem o obchodování cennými papíry (Gesetz über den Wertpapierhandel) a zákonem o dozoru nad pojišťovnictvím (Versicherungsaufsichtsgesetz - VAG).¹⁵²

Struktura BAFin jako jednotného regulátora finančního trhu vychází z tradičního sektorového modelu. Dozor nad finančními konglomeráty, mezinárodní vztahy, boj proti praní špinavých peněz jsou vykonávány průřezovými útvary.

BAFin při své činnosti sleduje tři hlavní cíle. Základním cílem je vytvoření podmínek pro fungování německého finančního sektoru.

Dalšími dvěma cíli jsou:

- zabezpečení solventnosti (kapitálové přiměřenosti) bank, institucí finančních služeb a pojišťoven - tento cíl byl dříve naplňován především BAKred a BAV,
- ochrana spotřebitelů a investorů.

¹⁴⁸ www.bafin.de

<http://www.bafin.de/bafin/aufgabenundziele.htm#p1> : shrnutí

<http://www.bafin.de/cgi-bin/bafin.pl?verz=0203010000&sprache=0&filter=v&ntick=0> : organizační struktura

http://www.bafin.de/bafin/historie_va.htm : historický vývoj dozoru pojišťovnictví v NSR

BAFin: Die Bafin stellt sich vor, Who we are and what we do

<http://www.bafin.de/cgi-bin/bafin.pl?verz=0803030000&sprache=0&filter=&ntick=0>

<http://www.bafin.de/cgi-bin/bafin.pl?verz=0603020000&sprache=1&filter=a&ntick=0>

¹⁴⁹ <http://www.bundesfinanzministerium.de>

¹⁵⁰ http://www.bafin.de/sonstiges/mou_021031.htm

¹⁵¹ www.budesbank.de

¹⁵² <http://www.bafin.de/cgi-bin/bafin.pl?verz=0602000000&sprache=0&filter=v&ntick=0>

<http://www.bafin.de/gesetze/vag.htm>

Z organizačního hlediska je BAFin tvořen třemi ředitelstvími (která odpovídají dřívějším dozorovým institucím) a třemi útvary pro průřezové činnosti.¹⁵³

Dozor nad pojišťovnictvím je vykonáván „druhým ředitelstvím“ BAFin. Základní právní normou jíž se toto ředitelství řídí je Zákon o dozoru nad pojišťovnictvím.

Hlavními cíli BAFin jako dozorové instituce v pojišťovnictví je dbát o zabezpečování zájmů pojištěných a dbát o to, aby byli pojistitelé v každém okamžiku schopni krýt své závazky.

BAFin vychází z konceptu finančního dozoru, kontroluje v pojišťovnách mj. stav rezerv, úroveň zajištění a účetní závěrku. Pravidelně vykonává kontroly přímo v pojišťovnách. Dozorový mechanismus klade rovněž důraz na obezřetnostní prvky v činnosti pojišťoven a na kvalifikační předpoklady osob zúčastněných na řízení pojišťovny.

Druhé ředitelství, vykonávající dozor v pojišťovnictví, se skládá ze šesti sekcí, členěných do 33 referátů.

Tři průřezové útvary se zabývají:

- otázkami vývoje finančního trhu a mezinárodními vztahy,
- ochranou vkladů, ochranou investorů, ochranou spotřebitelů
- bojem proti praní špinavých peněz a stíháním nelegálních finančních transakcí.

Na činnost BAFin dohlíží Dozorčí rada, která rovněž schvaluje rozpočet. Má 21 členů, zastupujících Ministerstvo financí, některá další ministerstva, Spolkový sněm, banky, pojišťovny a instituce finančních služeb.

Při BAFin působí rovněž poradní orgány pro jednotlivé sektory¹⁵⁴, složené ze zástupců finančních institucí, organizací pro ochranu zájmů spotřebitelů a zástupců akademických kruhů. Jejich úkolem je radit BAFin v obecných otázkách přijímat doporučení k otázkám dalšího rozvoje činnosti dozoru. Cílem ustavení poradních orgánů bylo vytvořit společnou platformu pro zástupce všech výše uvedených složek a více je přiblížit k dozorové činnosti.

V roce 2004 byl zřízen garanční systém v pojišťovnictví (pro životní a nemocenské pojištění).¹⁵⁵

¹⁵³ BAFin: Jahresbericht 2004

<http://www.bafin.de/cgi-bin/bafin.pl?verz=0803010100&sprache=0&filter=&tick=0>

v kapitole VI. BAFin uvádí jako cíle pro budoucnost průběžně snižovat administrativní zátěž dozorovaných subjektů

¹⁵⁴ pro pojišťovnictví:

http://www.bafin.de/bafin/versicherungsbeirat_en.htm

¹⁵⁵ BAFin: Jahresbericht 2004, str. 136 a násl.

Činnost BAFin je hrazena z příspěvků od subjektů, podléhajících doзору.

Problematika vedení společnosti (corporate governance) není pro oblast pojišťovnictví specificky upravena a odkazuje se na obecnou úpravu práva společností.

2.15 Království Nizozemsko (Koninkrijk der Nederlanden) De Nederlandsche bank/ Pensioen- & Verzekeringskamer (DNB/PVK) Autoriteit Financiële Markten (AFM)

Uspořádání státního dozoru nad finančním trhem Nizozemského království vychází z funkcionálního modelu.¹⁵⁶ Dozor je vykonáván prostřednictvím dvou institucí. První je De Nederlandsche bank¹⁵⁷ (DNB, Nizozemská centrální banka), která je odpovědná za regulaci obezřetného podnikání finančních institucí. Druhou je Autoriteit Financiële Markten¹⁵⁸ (AFM, Úřad pro finanční trhy), který provádí dozor trhu z hlediska obchodních praktik jeho účastníků (conduct of business). Regulátorem finančního trhu je Ministerie van Financiën.¹⁵⁹ (Ministerstvo financí).

Stávající uspořádání struktury dozoru v Nizozemí je výsledkem reformy z roku 2002, kdy se sloučila s Pensioen- & Verzekeringskamer (PVK, Komora pro dozor nad pojišťovnictvím a penzijními fondy), čímž byl vytvořen orgán dozoru příslušný pro oblast bankovníctví, kapitálových trhů i pojišťovnictví a penzijních fondů¹⁶⁰ a transformací Stichting Toezicht Effectenverkeer (STE, Nizozemské komise pro cenné papíry) do AFM.

Poskytování finančních služeb je upraveno Wet financiële dienstverlening (Wfd, Zákonem o finančních službách). Od 1. ledna 2006 se působnost tohoto zákona vztahuje i na oblast pojišťovnictví.

DNB provádí dozor nad finančním trhem prostřednictvím PVK, která je autonomní složkou DNB. Při plnění úkolů orgánu obezřetnostního dozoru má DNB/PVK postavení samostatného správního úřadu. DNB/PVK kontroluje regulované subjekty prostřednictvím nástrojů finančního dozoru.

DNB má díky svému historickému vývoji (cca 200 let) formu společnosti s ručením omezeným, což se promítá do struktury a způsobu ustavování jejích orgánů.

Řízením DNB je pověřena Správní rada skládající se z Prezidenta DNB a až pěti ředitelů.

¹⁵⁶ IMF: Kingdom of the Netherlands-Netherlands: Technical Note: The Netherlands Model of Financial Sector Supervision
Country Report No. 04/311, September 29, 2004
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=17755.0>

¹⁵⁷ www.dnb.nl

¹⁵⁸ www.afm.nl

<http://www.afm.nl/corporate/default.aspx?folderid=1163> :souhrnná informace o AFM

¹⁵⁹ www.minfin.nl

¹⁶⁰ IMF: The Kingdom of the Netherlands--Netherlands: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Securities Regulation, Insurance Regulation, and Payment Systems, Securities Settlement Systems, and Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism
Country Report No. 04/312, September 29, 2004
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=17756.0>

Členové Správní rady jsou jmenováni Korunou na sedmileté funkční období.

Činnost Správní rady je pod kontrolou Dozorčí rady, kterou tvoří od devíti do dvanácti členů. Jednoho člena Dozorčí rady jmenuje na čtyřleté funkční období vláda, zbytek je volen Valnou hromadou DNB rovněž na čtyři roky.

Jako konzultativní orgán je ustavena Bankovní rada, které prezident DNB předkládá zprávy o všeobecném ekonomickém vývoji a politice prováděné DNB. Bankovní rada může vydávat doporučení Správní radě. V Bankovní radě zasedají vždy dva členové Dozorčí rady (člen Dozorčí rady jmenovaný vládou a jeden další).

AFM je samostatným orgánem státní správy v působnosti Ministerstva financí. Ministr jmenuje členy AFM a schvaluje změny ve statutu AFM.¹⁶¹ Jako konzultativní orgán se AFM podílí na legislativní činnosti regulátora, kterým je Ministerstvo financí. AFM funguje jako konzultativní orgán rovněž pro účastníky trhu.

Cílem AFM je zajištění rovného přístupu pro všechny účastníky trhu, dodržování zásad férového obchodování na finančním trhu a ochrana důvěry ve finanční trh.

Při výkonu své působnosti vychází AFM ze zásady preference samoregulačních mechanismů trhu. Zásah AFM připadá v úvahu jen v nezbytně nutných případech, kdy již situaci nejsou schopni vyřešit samotné subjekty na úrovni trhu.

AFM vykonává dozor nad chováním účastníků finančních trhů při:

emisi cenných papírů
obchodováním na kapitálovém trhu
obchodováním na přepážkových trzích, k nimž patří i trh úspor,
trhem úvěrů (včetně trhu spotřebitelských úvěrů poskytovaných
nebankovními institucemi), trhem různých investičních nástrojů
včetně derivátů prodávaných přes přepážku a pojišťovací trh.
činností institucí poskytujících úvěry

AFM je řízena kolegiálním orgánem, dozorčí radou, která přijímá rozhodnutí a programové materiály strategického charakteru.

Dozorčí rada se skládá z ředitelů jednotlivých sekcí AFM. Ředitelé jsou při řízení činnosti svých sekcí odpovědní za výkon části svěřené činnosti.

AFM se vnitřně dělí do tří sekcí:

- sekce přípravy dozorových aktivit (analýza, metodika)

¹⁶¹ AFM: Corporate brochure

http://www.afm.nl/corporate/upl_documents/Corporate_brochure_eng.pdf

- sekce provádění dozoru

- sekce provozních operací (podpůrné činnosti)

Obsah činnosti obou nizozemských dozorových institucí se doplňuje zahrnuje vydávání podzákonných norem, výkon dozoru na dálku i na místě, ukládání nápravných opatření a sankcí. Obě instituce spolupracují se zahraničními regulátory v EU i mimo EU. Pro licenční a povolovací řízení je smlouvou mezi DNB/PVK a AFM ustanoven zvláštní režim, kdy je k vydání povolení k poskytování služeb na finančním trhu příslušný tzv. „leading supervisor“. Podle smlouvy uzavřené v roce 2002 DNB a AFM jím je:

- pro oblast bankovníctví a pojišťovnictví DNB/PVK
- pro kapitálový trh AFM

Opatření, která mohou orgány dozoru přijmout sahají od zveřejnění zjištění o porušení regulace přes peněžní sankce až po odebrání licence nebo zrušení registrace. Orgány dozoru při své činnosti rovněž spolupracují s Úřadem státního návladního.

Dozorový mechanismus je hrazen z poplatků nesených dozorovanými subjekty.

Oblast finančních trhů spadá do působnosti nizozemského Ministerstva financí, kterému DNB předkládá svůj rozpočet (po konzultaci s finančním sektorem) ke schválení. Ministerstvo financí schvaluje rovněž rozpočet AFM.

Na nizozemském pojistném trhu působí několik specializovaných institucí zajišťujících mimosoudní řešení sporů mezi spotřebiteli a poskytovateli služeb. Těmito institucemi jsou:

- Stichting Klachteninstituut Verzekeringen¹⁶² (SKV, Institut pro stížnosti v pojišťovnictví), který je příslušný vedle stížností z životního a neživotního pojištění k vyřizování stížností na jednání zprostředkovatelů v pojišťovnictví. V rámci SKV působí Ombudsman Verzekeringe (Ombudsman pro pojištění)
- Ombudsman Zorgverzekeringen¹⁶³ (Ombudsman pro zdravotní pojištění)
- Ombudsman Pensioenen¹⁶⁴ (Ombudsman pro penzijní pojištění)

¹⁶² www.klachteninstituut.nl

¹⁶³ www.ombudsmanzorgverzekeringen.nl

¹⁶⁴ www.ombudsmanpensioenen.nl

2.16 Republika Polsko (Rzeczpospolita Polska) Komisja Nadzoru Ubezpiecien i Funduszy Emerytalnych (KNUiFE)

Dozor nad polským finančním trhem je vykonáván pro jeho jednotlivé sektory odděleně. Nad úvěrovými institucemi vykonává dozor Narodowy Bank Polski¹⁶⁵ (NBP, Národní polská banka). Pro dozor nad kapitálovými trhy je příslušná Komisja Papierów Wartościowych i Giełd¹⁶⁶ (KPWiG, Polská komise pro cenné papíry) Pro dozor v sektoru soukromého pojištění je příslušná Komisja Nadzoru Ubezpiecien i Funduszy Emerytalnych¹⁶⁷ (KNUiFE, Komise pro dozor nad pojišťovnictvím a penzijními fondy).

KNUiFE je ústředním orgánem státní správy v působnosti Ministerstva financí. V současné podobě¹⁶⁸ působí od 1. dubna 2002.¹⁶⁹

Organizace a činnost KNUiFE je upravena zákonem 22. května 2003 o dozoru nad pojišťovnictvím a penzijními fondy a o ombudsmanovi pro pojišťovnictví. Při své činnosti vychází ze zákonů o pojišťovací činnosti ze dne 22. května 2003, zákona o zprostředkování v pojišťovnictví ze dne 22. května 2003, zákona o povinném pojištění, Pojistném garančním fondu a Polské kanceláři pojistitelů ze dne 22. května 2003¹⁷⁰, které stanoví podmínky pro poskytování služeb v soukromém pojišťovnictví.

Cílem KNUiFE je ze zákona ochrana zájmů pojistníků, pojištěných, obmyšlených a oprávněných z pojistných smluv, členů penzijních fondů a účastníků zaměstnaneckých penzijních programů.

Při výkonu své činnosti KNUiFE spolupracuje a uzavírá smlouvy s dalšími orgány dozoru nad finančním sektorem, ochrany spotřebitele a hospodářské soutěže a zahraničními orgány dozoru nad pojišťovnictvím.

KNUiFE sestává z jejího předsedy, který je jmenován předsedou vlády na společný návrh ministra financí a ministra sociálních věcí, a místopředsedů jmenovaných: ministrem financí, ministrem sociálních věcí, předsedou PSEC, předsedou Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a spotřebitele. Funkční období člena komise je pětileté.

¹⁶⁵ www.nbp.pl

¹⁶⁶ www.kpwig.gov.pl

¹⁶⁷ www.knuife.gov.pl

¹⁶⁸ Podle zákna o změnách v organizaci a fungování ústředních orgánů státní správy a jim podřízených orgánů a o změně některých zákonů z 1. března 2002, byly do jedné instituce sloučeny stávající Státní komise pro dozor nad pojišťovnictvím a Úřad pro dozor nad penzijními fondy.

¹⁶⁹ KNUiFE byla vytvořena na základě zákona o změnách v organizaci a působnosti ústředních orgánů státní správy z 1. března 2002

¹⁷⁰ anglické znění všech zákonů upravujících soukromé pojištění v Polské republice jsou dostupné na www.knuife.gov.pl/english/laws/index.shtml

Poradní hlas při jednání KNUiFE má zástupce Prezidenta republiky, Ombudsman pro pojišťovnictví a Generální inspektor pro Bankovní dozor.

Činnost KNUiFE jako kolegiálního orgánu vychází z principu rozhodování usnesením. To podepisuje předseda, který zastupuje KNUiFE navenek.

Vnitřní organizaci úřadu KNUiFE je upravena statutem, který vyhlásí Ministr financí formou nařízení. Statut KNUiFE byl vydán 24. prosince 2003 jako nařízení č. 40.¹⁷¹ KNUiFE své činnosti předkládá každoročně zprávu ministerstvu financí a ministerstvu sociálních věcí.

KNUiFE se soustředí především na obezřetnostní dozor, protože otázky ochrany spotřebitele v oblasti pojišťovnictví jsou zákonem svěřeny zvláštnímu orgánu, kterým je Ombudsman pro pojišťovnictví.

Náklady činnosti KNUiFE nesou dozorované subjekty.¹⁷²

Ombudsman pro pojišťovnictví je ze zákona povolán hájit zájmy pojistníků, pojištěných, obmyšlených a oprávněných z pojistných smluv, členů penzijních fondů a účastníků zaměstnaneckých penzijních programů.

Je jmenován předsedou vlády na společný návrh ministra financí a ministra sociálních věcí na čtyřleté funkční období.

Úkolem Ombudsmana pro pojišťovnictví je vedle vyřizování individuálních stížností spotřebitelů posuzování návrhů právních dotýkajících se pojišťovnictví, obracet se na příslušné orgány státní správy s podnětem k úpravě určitého problému, spolupracovat se subjekty zabývajícími se penzijním připojištěním, vytvářet podmínky pro komunikaci mezi jednotlivými účastníky pojistného trhu (konzultativní panely k daným problémům).

Úkolem ombudsmana pro pojišťovnictví ke rovněž vzdělávání spotřebitelů a rozšiřování informací v pojišťovnictví.

Organizace Kanceláře Ombudsmana pro pojišťovnictví je upravena statutem, který vydává předseda vlády po konzultaci s ombudsmanem formou nařízení.

Poradním orgánem Ombudsmana pro pojišťovnictví je Rada pojištěných, která se sestává ze zástupců organizace místních samospráv, národních spotřebitelských organizací, národních organizací zaměstnavatelů, zástupců Ombudsmana pro občanská práva, zástupců každého profesního sdružení poskytovatelů finančních

¹⁷¹ Statut zřizuje 12 oddělení v rámci KNUiFE (generální ředitelství úřadu KNUiFE, oddělení dozoru v životním pojištění, oddělení dozoru v neživotním pojištění, oddělení dozoru nad zprostředkovateli v pojištění, oddělení dozoru nad pojistnými fondy, kancelář informačních technologií - IT, kancelář řízení lidských zdrojů - HR, administrativně-rozpočtovou kancelář, zmočněnce pro ochranu důvěrných informací, kancelář KNUiFE, oddělení komunikace a evropské integrace, oddělení informačních systémů a dozorových standardů a právní oddělení).

¹⁷² Výše příspěvku je omezena horní hranicí 0,14% subjektem přijatého pojistného

služeb v pojišťovnictví (podle jednotlivých zákonů je členství v nich pro poskytovatele těchto služeb povinné) a zástupcem svazu zastupujícího nejvyšší počet penzijních fondů. Členství v Radě je čestné.

Ombudsmanovi pro pojišťovnictví jsou poskytovatelé pojistných služeb povinni předkládat znění jimi užívaných pojistných smluv, všeobecné pojistné podmínky, a další dokumentaci a materiály užívané při jejich činnosti. Na žádost Ombudsmana pro pojišťovnictví jsou poskytovatelé pojistných služeb povinni předkládat také tarify pojištění.

Ombudsman pro pojišťovnictví může u Nejvyššího soudu vznést návrh na přijetí výkladového usnesení k ustanovení zákona, které připouští různý výklad vedoucí k nekonzistentní rozhodovací praxi soudů.

Ombudsman pro pojišťovnictví předkládá jednou ročně zprávu o své činnosti předsedovi vlády. Činnost Ombudsmana pro pojišťovnictví je hrazena pojistiteli.¹⁷³

¹⁷³ výše příspěvku je omezena horní hranicí 0,01% pojistného přijatého subjektem

2.17 Portugalská republika (República Portuguesa) Instituto de Seguros de Portugal (ISP)

Dozor nad portugalským finančním trhem je organizován v rámci jeho jednotlivých sektorů. Pro dozor nad úvěrovými institucemi je příslušná Banco de Portugal¹⁷⁴ (Portugalská centrální banka), kapitálový trh dozoruje Comissão do Mercado de Valores Mobiliários¹⁷⁵ (CMVM, Komise pro cenné papíry). Pro oblast pojišťovnictví je příslušným orgánem dozoru Instituto de Seguros de Portugal¹⁷⁶ (ISP, Portugalský úřad pro pojišťovnictví).

Postavení ISP je upraveno v dekretálním zákoně č. 289/2001 z 13. listopadu 2001. ISP je v souladu touto normou orgánem příslušným k doзору nad pojišťovnami, zajišťovnami, zprostředkovateli v pojišťovnictví a penzijními fondy.

ISP je samostatnou institucí v působnosti Ministério das Finanças¹⁷⁷ (Ministerstva financí), pověřený výkonem státní správy v pojišťovnictví podle zvláštních zákonů.

Základními normami upravujícími portugalské soukromé pojišťovnictví jsou dekretální zákony č. 94-B/98 z 17. dubna 1998 o zahájení a provozování činnosti pojišťovny a zajišťovny v rámci Evropských společenství, včetně zón volného obchodu, č. 388/91 z 10. října 1991 o zahájení a provozování činnosti zprostředkovatele v pojištění a č. 475/99 z 9. listopadu 1999 u zahájení a provozování činnosti penzijních fondů a osobách řídících penzijní fondy. Jednotlivé aspekty pojišťovací činnosti jsou předmětem řady dalších zákonů.¹⁷⁸

ISP se při své činnosti soustředí na finanční dozor, především sledování solventnosti a celkového finančního zdraví dozorovaných subjektů. Jeho cílem je prevence problémů, které by mohly dozorované subjekty postihnout. ISP je příslušný vedle výkonu finančního dozoru rovněž k ochraně spotřebitele cestou vyřizování individuálních stížností vůči chování dozorovaných subjektů.

ISP v rámci obezřetnostního dozoru posuzuje vhodnost jednotlivých osob účastných činnosti dozorovaného subjektu (jak managementu, tak členů statutárních orgánů), dále sleduje vlastnickou strukturu dozorovaných subjektů a její změny.

¹⁷⁴ www.bportugal.pt

¹⁷⁵ www.cmvm.pt

¹⁷⁶ www.isp.pt

<http://www.isp.pt/NR/exeres/B051BC1A-09CF-489C-9319-FEBC28A9F86F.htm> : základní informace

<http://www.isp.pt/NR/exeres/47C8B445-F1F9-405C-8BD9-4CDFB342D21E.htm> : rozsah činnosti ISP

¹⁷⁷ www.min-financas.pt

¹⁷⁸ <http://www.isp.pt/NR/exeres/26539D64-86A3-475C-BDC0-9363C536DE39.htm> : regulace pojišťoven

<http://www.isp.pt/NR/exeres/A0F95335-ECA3-49F4-BF79-717F313872DE.htm> : regulace zprostředkovatelů

<http://www.isp.pt/NR/exeres/FA0F46D9-DB4F-4904-BFBC-AA11914DFC53.htm> : regulace penzijních fondů

ISP kromě dozorové činnosti řídí činnost zvláštních fondů vytvořených podle zákonů o povinných pojištěních, a to Fundo del Garantia Automóvel¹⁷⁹ (FGA) a Fundo de Acidentes de Trabalho¹⁸⁰ (FAT)

Vnitřní organizační strukturu úřadu ISP upravuje nařízení č. 53/2002 z 18. ledna o chodu a vnitřní organizaci podřízených orgánů a struktury odpovídající úpravě veřejné služby.

ISP je řízen Správní radou, které je zřízen Poradní výbor. Pro kontrolu hospodaření ISP byl vytvořen při Řídícím výboru zřízena samostatná Komise pro audit.

ISP se člení kromě uvedených orgánů na šestnáct oddělení, z čehož čtyři tvoří Odbor dozoru, samostatnou jednotku v rámci organizační struktury ISP, a to oddělení rozvoje, oddělení statistiky oddělení registrací, oddělení výkonu dozoru.

Zbylá oddělení průřezové povahy jsou administrativní oddělení, oddělení pro komunikaci, oddělení pro dokumentaci, finanční oddělení, právní oddělení, oddělení pro vzdělávání, oddělení lidských zdrojů, oddělení pro informační systémy, oddělení pro činnost FGA, oddělení pro činnost FAT.

Činnost ISP je hrazena převážně z poplatků dozorovaných subjektů.

V Portugalsku funguje síť regionálních Arbitrážních center (CACC) společná pro bankovníctví a pojišťovnictví.

Jde o neziskové organizace ustavené ze zákona. Jsou založeny společně Národní asociací spotřebitelů, místními správami a obchodními asociacemi. Zabývají se pouze záležitostmi spotřebitelů a jejich služby jsou bezplatné. Účast na arbitráži není povinná, případná rozhodnutí CACC jsou ovšem vymahatelná. Cílem CACC je rychlé a neformální vyřešení sporu.¹⁸¹

V průběhu roku 2005 měl být zahájen program posuzování portugalského finančního systému v rámci FSAP IMF.¹⁸²

¹⁷⁹ FGA byl zřízen dekretálním zákonem č. 522/85 z 31. prosince 1985 zaručujícím výplatu náhrady za zranění či materiální újmu dopravní nehodou, nastalou v Portugalsku, způsobenou motorovým vozidlem bez povinného pojištění odpovědnosti z provozu motorového vozidla v okamžiku nehody

¹⁸⁰ FAT byl zřízen dekretálním zákonem č. 142/99 z 30. dubna zaručuje platbu náhrad spojených pracovními úrazy a nemocemi z povolání v případě, že zaměstnavatel není vzhledem k okolnostem schopen tyto poskytovat, spravuje tato plnění a přijímá do pojištění rizika odmítnutá jinými pojistiteli.

¹⁸¹ Kábrt J.: Přehled systémů vyřizování stížností klientů pojišťoven ve vybraných evropských zemích, Pojistný obzor 1/2001

¹⁸² IMF: Portugal: 2005 Article IV Consultation-Staff Report; Staff Statement; Public Information Notice the Executive Board discussion; and Statement by the Executive Director of Portugal
IMF Country Report No. 05/375, October 2005

str. 3

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05375.pdf>

1.8 Republika Rakousko (Republik Österreich) die Finanzmarktaufsicht¹⁸³ (FMA)

Rakouský finanční trh je dozorován jedinou institucí, kterou je die Finanzmarktaufsicht (FMA, Úřad pro dozor nad finančním trhem). Současné podobě začal tento úřad působit 1. dubna 2002, kdy nastoupil v účinnost zákon o úřadu pro dozor nad finančním trhem, die Finanzmarktaufsichtsbehördengesetz (FMABG).¹⁸⁴ Při výkonu své působnosti spolupracuje s Oesterreichische Nationalbank¹⁸⁵ (OeNB, rakouská národní banka), která je příslušná k shromažďování a vypracování statistických dat v oblasti bankovníctví. Regulátorem finančního trhu je Bundesministerium für Finanzen¹⁸⁶ (Spolkové ministerstvo financí).

Nezávislé postavení FMA je zakotveno v rakouské ústavě. FMA hospodaří podle vlastního rozpočtu a sám rozhoduje o svých personálních otázkách. FMA má zákonnou povinnost vykonávat svou činnost co možná nejúčinněji. FMA vypracovává každoročně zprávu o činnosti.¹⁸⁷

Vytvořením FMA sledoval rakouský regulátor vytvoření nezávislého, efektivního a transparentního dozorového systému, odpovídajícího mezinárodním trendům vývoje finančních trhů a jejich dozoru.

FMA je organizován jako jednotná dozorová instituce podle funkcionálního modelu.¹⁸⁸ Tímto organizačním uspořádáním sleduje FMA centrální a efektivní výkon dozoru vzhledem k jednotlivým finančním sektorům, tím pádem nastavení rovných podmínek pro účastníky v rámci celého rakouského finančního trhu. Organizační model má umožňovat pružnou alokaci personálních zdrojů.

Základní normou pro dozor je Spolkový zákon o dozoru v pojišťovnictví (Versicherungsaufsichtsgesetz - VAG) z 18. října 1978.

Ve své působnosti vydává FMA podzákonné právní normy. FMA ukládá správní opatření a je příslušný ke správnímu trestání podle vlastních zákonů.

www.fma.gv.at

<http://www.fma.gv.at/en/fma/aboutthe/index.htm> : základní informace

http://www.fma.gv.at/de/fma/fma-wiru/entstehu/index_ht.htm : historický vývoj FMA

Od 1. dubna 2002, kdy dne účinnosti zákona byly na tento úřad převedeny dozorové pravomoci Spolkového ministerstva financí, které bylo příslušné pro výkon dozoru nad bankami, pojišťovnami a penzijními fondy a dozorové pravomoci Úřadu pro dozor nad kapitálovým trhem (Bundeswertpapieraufsicht, BWA) pro oblast kapitálových trhů.

www.oenb.at

www.bmf.gv.at

<http://www.fma.gv.at/de/fma/publikat/fmajahre/jahresbe.htm>

<http://www.fma.gv.at/de/fma/fma-wiru/organisa/organigr/organigr.htm> : organizační schéma

nost FMA je určována předsednictvem a dozorčí radou. Předsednictvem je řízení FMA. Předsednictvo tvoří dva členové a další dva členové. Členové předsednictva svou funkci konávají při prvním jmenování tři roky, při znovujmenování pět let. Ředitelé jsou jmenováni Spolkovým ministerstvem financí a Rakouskou národní bankou, další dva členové předsednictva jsou jmenováni Wirtschaftskammer (Spolkovou hospodářskou komorou).

Dozorčí rada je tvořena předsedou, jeho zástupcem a šesti dalšími členy. Členové dozorčí rady jsou jmenováni Spolkovým ministerstvem financí. Zástupce předsedy a dva členové jsou navrhováni Rakouskou národní bankou. Výkon funkce v dozorčí radě je určen na pět let s možností opětovného jmenování.

Členové dozorčí rady je dohlížet na výkon úkolů FMA a ve složitých případech udělovat souhlas k rozhodnutím Dozorčí rady. FMA je povinen při výkonu dozoru v bankovníctví vzhledem k zákonné povinnosti spolupracovat s OeNB, které z ní rovněž vyplývá řada povinností. Mezi FMA a OeNB byl proto vytvořen mechanismus zajišťující koordinaci a součinnost při výkonu pravomocí a zároveň mechanismus sdílení relevantních informací.

Nástroje užívané FMA při výkonu dozoru nad pojišťovnictvím vycházejí z konceptu finančního/obezřetnostního dozoru a odpovídají standardům ICP IAIS.¹⁸⁹ Využívá nástrojů corporate governance a podporuje transparentci trhu.

Dozor nad finančním trhem v Rakousku je hrazen především dozorovanými institucemi. Stát na fungování FMA jen přispívá.¹⁹⁰

Platforma pro spolupráci institucí zodpovědných za finanční stabilitu byl při Spolkovém ministerstvu financí vytvořen das Finanzmarktkomitee¹⁹¹ (Výbor pro finanční trhy).

Pravidla soukromého pojištění sestává z řady zákonů¹⁹²: Pravidla pojistné smlouvy je obsažena v Zákoně o pojistné smlouvě (Versicherungsvertragsgesetz 1958) a Spolkovým zákonem o mezinárodních aspektech Pojišťovacího smluvního práva Evropském hospodářském v prostoru (Bundesgesetz über internationales Versicherungsvertragsrecht für den Europäischen Wirtschaftsraum)

IMF: Austria: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Securities Regulation, Insurance Regulation, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Country Report No. 04/238, August 5, 2004
Podnecení FMA jako dozoru v pojišťovnictví - str. 30 a násl.
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=17606.0>

Příspěvek činí cca 3,5 milionu EUR za fiskální rok
<http://www.fma.gv.at/en/fma/aboutthe/index.htm>

<http://www.fma.gv.at/en/fma/aboutthe/organisa/financia/organisa.htm>

<http://www.fma.gv.at/de/fma/rechtlic/ausgewae/versiche/ausgewae.htm>

Problematika corporate governance je upravena v Akciovém zákoně (Aktiengesetz 1965), Obchodním zákoníku (Handelsgesetzbuch - HGB) Kraftfahrgezet 1967 - KFG 1967 a v Rakouském kodexu corporate governance¹⁹³ z 22. února 2005 (Österreichischer Corporate Governance Kodex).

Zachycení hospodaření pojišťoven a zajišťoven je regulováno na základě zákona o účetnictví (Rechnungslegungsgesetz - RLG). Povinné pojištění odpovědnosti z provozu vozidla je upraveno Zákonem o Povinném pojištění při provozování motorových vozidel (Kraftfahrzeug - haftpflichtversicherungsgesetz 1994 - KHVG 1994). Tuto úpravu doplňuje Spolkový zákon o rozšířené ochraně obětí dopravních nehod (Bundesgesetz über den erweiterten Schutz der Verkehrsofper)

Ochranu spotřebitele upravuje Zákon o ochraně spotřebitele (Konsumentenschutzgesetz).

Soudní mechanismus ochrany spotřebitele je doplněn dvěma systémy alternativního řešení sporů.

Prvním je systém využívá tzv. Arbitrážních výborů zřizovaných ad hoc pro jednotlivé případy na základě pojistných podmínek. Náklady Arbitrážních výborů nesou obě stany sporu.

Druhým systémem využívá tzv. Výbory pro vyřizování stížností, které zřizují jednak jednotliví poskytovatelé pojistných služeb a dále i Versicherungsverband Österreich¹⁹⁴ (VVO, Svaz pojišťoven Rakouska. Činnost těchto výborů je zajišťována z finančních prostředků pojišťoven a jejich služby stěžovatel nehradí. Soudní řízení zůstává jako možnost v případě, že není dosaženo urovnání sporu. Stížnost nemůže být Výbory pro vyřizování stížností řešena po podání žaloby u soudu.

Pro Výbor pro vyřizování stížností při VVO se vžil název Kancelář ombudsmana. Při své činnosti vychází z písemných stížností a v řízení musí být poskytnuta rovná práva oběma stranám sporu.¹⁹⁵

¹⁹³ <http://www.fma.gv.at/de/fma/rechtlic/corporat/corporat.htm>

¹⁹⁴ www.vvo.at

VVO vznikla v roce 1983 jako profesní sdružení pojistitelů, jejichž zájmy zastupuje.

¹⁹⁵ Kábrt J.: Přehled systémů vyřizování stížností klientů pojišťoven ve vybraných evropských zemích, Pojistný obzor č.1/2001, str. 14

2.19 Řecká republika (Elliniki Dimokratia) Komise pro dozor v pojišťovnictví

Dozor nad řeckým finančním trhem je v současnosti organizován odděleně pro jednotlivé sektory.¹⁹⁶ Postavení dozorových institucí jednotlivých sektorů je rozdílné. Bankovní dozor je vykonáván Centrální bankou.¹⁹⁷ Ta dozírá i a na subjekty provozující finanční leasing a factoring. Rovněž odpovídá za celkovou stabilitu finančního sektoru. Má silné, nezávislé postavení a je vybavena odpovídajícími nástroji k výkonu své činnosti.¹⁹⁸ Řecký výbor pro dozor nad kapitálovými trhy¹⁹⁹ reguluje oblast kapitálových trhů a dozoruje činnost investičních společností a fondů kolektivního investování.

Pro dozor v soukromém pojišťovnictví je příslušná nově zřízená Komise pro dozor v pojišťovnictví. Řecko svůj systém dozoru nad soukromým pojišťovnictvím reformuje. Komise bude plně funkční v průběhu roku 2006.²⁰⁰

Dozor nad soukromým pojišťovnictvím byl doposud (do roku 2005) realizován v rámci Ministerstva rozvoje²⁰¹ Ředitelstvím pro dozor nad soukromým pojišťovnictvím a pojistnými matematikami. Reforma, která mění dosavadní strukturu dozoru reaguje na výrazně negativní hodnocení Mezinárodního měnového fondu z roku 2003.²⁰²

Nová úprava dozoru nad soukromým pojišťovnictvím zřizuje Komisi pro dozor v pojišťovnictví jako samostatný orgán státní správy v

¹⁹⁶ Nicholas C. Garganas, „On practice of financial stability in Greece - the implications of Basel II“, BIS Review 42/2005, www.bis.org

¹⁹⁷ www.bankofgreece.gr

¹⁹⁸ Řecký finanční systém je postavený na bankovním sektoru, čemuž odpovídá i postavení instituce dozoru tohoto sektoru. IMF nicméně konstatuje, že řecký pojistný sektor má velký růstový potenciál.

¹⁹⁹ www.hcmc.gr

²⁰⁰ IMF: Greece: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics, Banking Supervision, Insurance Supervision, Securities Regulation, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Country Report No. 06/6, January 6, 2006
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=18797.0>

str. 23 : řecký pojistný trh je malý a nevykonný, dozorový systém nebyl vybaven odpovídajícími nástroji k zajištění efektivního dozoru, když postrádal mnohé nástroje k výkonu své činnosti (dozor na místě je např. vykonáván až od roku 2003). Dalším problematickým bodem byla nízká institucionální nezávislost dozoru v pojišťovnictví.

str. 35 a násl. se zabývá samotnou úpravou pojišťovací činnosti v Řecku, kdy konstatuje značné nedostatky v úpravě oproti standardům IAIS

²⁰¹ www.gge.gr

²⁰² IMF: Greece-2004 Article IV Consultation Concluding Statement of the Mission September 14, 2004
<http://www.imf.org/external/np/ms/2004/091404.htm>

„...Insurance supervision is a notable weak point. Priority should therefore be given to the swift establishment of the independent insurance supervisor, and to ensuring it has adequate resources.“

působnosti Ministerstva Národního Hospodářství a Financí. Dále dochází k posílení jejich nástrojů. Změna dozorového systému znamená dosažení vysoké míry kompatibility se standardy IAIS, nicméně k plné slučitelnosti musí být zajištěna vyšší transparentnost při činnosti komise, Komise musí mít právo rozhodovat samostatně o otázkách personálního zajištění výkonu dozoru a musí být jasně upraveny vztahy Komise k Ministerstvu Národního Hospodářství a Financí i k Ministerstvu rozvoje.

Komise bude příslušná k doзору pojistitelů, zajišťitelů i zprostředkovatelů v pojišťovnictví. Bude příslušná k udělování i odjímání povolení k výkonu činnosti v pojišťovnictví. Bude při své činnosti vycházet z konceptu obezřetnostního dozoru a v bude mít i sankční pravomoc.²⁰³

Dozorované subjekty se podílí na dozorovém mechanismu, kdy místopředsedou Komise bude Předseda Asociace řeckých pojišťovacích společností.

Nový orgán dozoru je řízen devítičlennou správní radou²⁰⁴.

Ta se skládá z předsedy a osmi členů.²⁰⁵

Po zástupce do správní rady jmenují:

Asociace řeckých pojišťovacích společností

- Společnost řeckých pojistných matematiků
- jednoho člena rady nominují společně organizace sdružující zprostředkovatele v pojišťovnictví
- Ministerstvo Národního hospodářství a Financí (řádného člena a jeho zástupce)
- Ministerstvo rozvoje (řádného člena a jeho zástupce)
- Úřad pro ochranu spotřebitele
- Garanční fond (činný pro životní i neživotní pojištění)

Činnost Komise pro dozor v pojišťovnictví bude hrazena z:

- příspěvků dozorovaných subjektů. Výše příspěvku bude vázána na výši upsaného pojistného a bude určena ministrem na základě návrhu Správní rady. Výše příspěvku by neměla překročit hranici 8 % pojistného upsaného ročně dozorovaným subjektem.
- výnosu uložených pokut
- z prostředků státního rozpočtu poskytnutých Ministerstvem Národního hospodářství a financí

²⁰³ Christos Hadjiemmanuil, „Greek System of Financial Regulation: In Need of Structural Streamlining and Procedural Safeguards“, www.bis.org

²⁰⁴ Yannis Triiris: Safeguarding the Greek Insurance Industry
www.acci.gr/trade/No29/TRADE_56_59.pdf

²⁰⁵ IMF ve zprávě FSAP upozorňuje zvýšené riziko případného zpolitizování Komise

Současně s reformou dozoru nad soukromým pojišťovnictvím vznikl
Koordinační výbor orgánů dozoru nad finančními trhy.

Tento orgán tvoří:

- Ředitel Řecké centrální banky
- Předseda Výboru pro dozor nad Kapitálovými trhy
- Předseda Komise pro dozor v pojišťovnictví

Hlavou Koordinačního výboru je předseda, funkční období trvá 1
rok. V této funkci se budou představitelé jednotlivých
účastněných institucí cyklicky střídát. Koordinační výbor je
svoláván jeho předsedou dle potřeby, nejméně však jednou měsíčně.
Jeho cílem je zajistit koordinaci činnosti jednotlivých institucí
při výkonu jejich pravomocí a vytváření podmínek pro dozor nad
subjekty, jejichž činnost přesahuje tradiční sektorové členění
finančního trhu.

Spolupráce mezi příslušnými orgány dozoru nad finančním trhem je
dále zajištěna na smluvním základě.

2.20 Slovenská republika Národná banka Slovenska (NBS)

Slovenský finanční trh je v současnosti dozorován jedinou institucí, kterou je Národná banka Slovenska²⁰⁶ (NBS). NBS je nezávislou institucí, která vznikla k 1. lednu 1993 na základě zákona Národní rady Slovenské republiky č. 566/1992 Zb.z., o Národnej banke Slovenska. Jejím základním cílem je udržování měnové stability. NBS dále určuje měnovou politiku, je emisní bankou Slovenské republiky, řídí a monitoruje peněžní oběh a platební styk. Vedle výše uvedeného je od 1. ledna 2006 pověřena výkonem dozoru nad finančním trhem.

Regulátorem slovenského finančního trhu je Ministerstvo financí²⁰⁷. NBS vydává jako podzákonné právní normy opatření a metodické pokyny.

Působnost NBS v oblasti výkonu dozoru nad finančním trhem vychází ze zákona č. 747/2004 Zb.z., o dohledu nad finančním trhem, ve změněni pozdějších předpisů a zákonem o Národnej banke Slovenska²⁰⁸. Samotný obsah dozoru je upraven v úpravách jednotlivých sektorů finančního trhu.

Řídícím orgánem NBS je Bankovní rada NBS v jejímž čele stojí guvernér a dva viceguvernéři.

Dozor nad finančním trhem je vykonáván v rámci pravidelné struktury NBS. V rámci NBS byl vytvořen k 1. lednu 2006 Útvar dohledu nad finančním trhem. Útvar řídí pověřený viceguvernér NBS. Útvar dohledu nad finančním trhem se člení na dva úseky:

- úsek dohledu nad bankovním a obchodníky s cennými papíry
- úsek dohledu nad kapitálovým trhem, pojišťovnictvím a důchodovým spořením

Rozhodovací pravomoc ve věcech dozoru má pověřený viceguvernér. Přezkumem jeho rozhodnutí se zabývá Bankovní rada NBS, která má od 1. ledna 10 členů.²⁰⁹

Do 31. prosince 2005 byl výkonem dozoru nad nebankovními sektory finančního trhu pověřen Úrad pre finančný trh²¹⁰ (ÚFT), který byl

²⁰⁶ www.nbs.sk

problematika dozoru v pojišťovnictví je obsahem sekce Dohl'ad nad finančným trhom/ Dohl'ad nad poisťovníctvom

²⁰⁷ www.finance.gov.sk

²⁰⁸ plná znění zákonů souvisejících s činností NBS lze najít na: www.nbs.sk v sekci Legislativa/Úplná znenia zakonov

²⁰⁹ Barát I.: Dohl'ad nad celým finančným trhom preberá Národná banka Slovenska, Poistné Rozhl'ady č.6/2005, str.8

²¹⁰ www.uft.sk

více k procesu vzniku ÚFT a dozoru nad pojišťovnictvím ve Slovenské republice:

Drugdová B.: Poistný trh, www.nbs.sk

Makúch J.: Úrad pre finančný trh, www.nbs.sk

příslušný k výkonu dozoru nad finančním trhem v oblastech kapitálového trhu, důchodového penzijního spoření. Působnost a pravomoci ÚFT upravoval zákon č. 96/2002 Zb.z., o dohláde nad finančním trhem. ÚFT se ze své činnosti odpovídal vládě, které pravidelně předkládal zprávu o činnosti, zprávu o hospodaření, zprávu o stavu kapitálového trhu, zprávu o stavu pojišťovnictví a zprávu o stavu důchodového penzijního spoření. ÚFT byl zřízen jako nezávislá veřejnoprávní instituce. Orgány ÚFT byly Rada ÚFT, Generální ředitel ÚFT a Výbor dozoru ÚFT. ÚFT byl organizován podle sektorového organizačního modelu.

Před zřízením ÚFT vykonávalo dozor nad kapitálovým trhem a pojišťovnictvím Ministerstvo financí a od 1. listopadu 2000 do 31. března 2002 byl k výkonu dozoru nad těmito sektory příslušný Úřad pro finanční trh, zřízený zákonem č. 329/2000 Z. z. o Úřadě pro finanční trh a o změně a doplnění některých zákonů.

Soukromé pojišťovnictví na Slovensku je upraveno zákonem č. 170/2002 Z. z. o poisťovníctve a o změne a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákon o poisťovníctve). Tato forma nahradila zákon č. 24/1991 Zb. o poisťovníctve.

Pro oblast zprostředkování pojištění a zajištění je od 1.9.2005 platný a účinný zákon č. 340/2005 Z. z. O sprostredkovaní existencie a sprostredkovaní zaistenia a o změne a doplnění některých zákonů.

Povinné pojištění upravuje zákon č.381/2001 Zb.z, o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o změne a doplnění některých zákonů.

Dozor nad soukromým pojišťovnictvím vychází z konceptu finančního dozoru. Zákon o poisťovníctve upravuje podmínky pro udělení povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, podmínky pro působení poboček zahraničních pojistitelů a zajišťitelů. Zákon obsahuje rovněž nástroje pro orgán dozoru k monitorování a ovlivňování pojistného trhu.

NBS přešla spolu se převzetím působnosti ÚFT povinnost vést registry zprostředkovatelů pojištění a zajištění.

Návazící úprava reaguje na hodnocení programu FSAP, kterému se slovenský dozorový systém podrobil v roce 2002.²¹¹

IMF: Slovak Republic: Financial System Stability Assessment, including Reports on Observance of Standards and Codes on the following topics: Monetary and Financial Policy Transparency, Banking Supervision, Securities Regulation, Corporate Governance, Payment Systems; and Summary Assessment of Insolvency and Credit Rights Systems and Anti-Money Laundering Practices
IMF Country Report No. 02/198, September 2002
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=16065.0>

Dozoru v pojišťovnictví se zpráva věnuje na str. 57 a následujících. celkové vyznění této zprávy je spíše negativním hodnocením stavu v únoru roku 2002. Zpráva konstatovala slabé personální zajištění dozoru nad pojišťovnictvím a dále odkazuje na nedostatky v úpravě vedení společnosti (corporate governance), kterou slovenská úprava řeší odkazem na obecnou úpravu práva společností obsaženou v obchodním zákoníku. Zpráva konstatovala nedostatky v úpravě jednání poskytovatelů služeb na trhu (business conduct supervision)

er nad finančním trhem vykonávaný NBS je podle zákona o dohláde
finančním trhom a o zmene a doplnení niektorých zákonov hrazen
rovanými subjekty.²¹² Výši příspěvků dozorovaných subjektů
je rozhodnutím NBS.

venská úprava dozorového systému finančního trhu postrádá
sializovaný mechanismus ochrany spotřebitele nebo alternativní
sémy řešení konfliktních situací mezi spotřebiteli a
kytovateli finančních služeb.

nost ÚFT byla financována z příspěvků dozorovaných subjektů, z výnosu správních poplatků a ze
áku z předcházejících období. Příjem ÚFT mohly být i prostředky poskytnuté ze státního
počtu.

„V zmysle § 40 ods. 1 zákona č. 747/2004 Z.z. o dohláde nad finančním trhom a o zmene
doplnení niektorých zákonov je dohliadaný subjekt povinný uhrádzať ročné príspevky Národnej
ke Slovenska a v zmysle § 41 ods. 1 tohto zákona sú dohliadané subjekty povinné uhrádzať
rodnej banke Slovenska poplatky za úkony alebo konanie Národnej banky Slovenska pri dohade
dohliadanými subjektmi.“

www.nbs.sk

2.21 Republika Slovinsko (Republika Slovenija) Agencija za zavarovalni nadzor (AZN)

Dozor nad slovinským finančním trhem je organizován podle sektorového uspořádání. K doзору nad bankovníctvím je příslušná Banka Slovenije²¹³ (Slovinská centrální banka), na kapitálový trh dozor vykonává Securities Market Agency.²¹⁴ Třetí institucí dozorového systému je Agencija za zavarovalni nadzor²¹⁵ (AZN, Agentura pro dozor pojišťovnictví).

AZN je veřejnoprávní institucí odpovídající se národnímu právnímu řádu. Vznikla k 1. červnu 2000, kdy byl vládou Slovinské republiky jmenovány řídicí orgány AZN, a to Výbor znalců a Ředitel AZN.

Cílem AZN je zmírnění a odstranění nepravidelností v oblasti soukromého pojišťovnictví (konsolidace sektoru), ochrana zájmů pojištěnců, podpora provozování pojišťovnictví, jako prostředku podpory ekonomiky jako celku.

Působnost AZN je zákonem o pojištění výslovně vyňata oblast povinného sociálního pojištění. V souladu s úpravou zákona o pojištění je AZN odpovědná především za dozor nad činností právnických osob činných v soukromém pojišťovnictví, včetně skupení těchto osob. V roce 2000 byla působnost AZN rozšířena o dozor nad sektorem penzijních fondů a sektorem pojištění pro případ invalidity.²¹⁶ Zákonem o penzijním a invalidním pojištění byla AZN pověřena licencováním a dozorem nad činností penzijních fondů.

Budžet AZN je schvalován vládou (stejně tak závěrečný účet) a tímto hospodaření, jeho efektivita a transparence podléhá dohledu Účetního dvora Slovinské republiky.

AZN má v rámci své působnosti pravomoc vydávat podzákoné právní akty.

Výbor znalců²¹⁷ se sestává z předsedy a šesti členů. Ti jsou jmenováni a odvoláváni vládou. Ze zákona se nesmí jednat o osoby

www.bsi.si

www.a-tvp.si

www.a-zn.si

<http://www.a-zn.si/eng/client/default.asp?r=-1&n=254&p=content> : vznik a právní rámec

<http://www.a-zn.si/eng/client/default.asp?r=-1&n=255&p=content> : cíle a odpovědnost AZN

<http://www.a-zn.si/eng/client/default.asp?r=-1&n=256&p=content> : Výbor znalců

<http://www.a-zn.si/eng/client/default.asp?r=-1&n=257&p=content> : ředitel AZN

<http://www.a-zn.si/eng/client/default.asp?r=-1&n=258&p=content> : vnitřní organizace

<http://www.a-zn.si/eng/client/default.asp?r=-1&n=262&s=-1&p=content> : zákon o pojištění

zákon o penzijním a invalidním pojištění č. 106/99 ve znění zákonů č. 72/00, č. 124/00 a č. 52/01

<http://www.a-zn.si/eng/client/default.asp?r=-1&n=290&p=content>

ené s dozorovanými subjekty a dále je vyžadována jejich
rická neutralita. Výbor znalců je pravidelně zasedajícím
piem.

znalců rozhoduje v případech, kdy zákon neukládá rozhodnutí
u orgánu AZN. Při tomto rozhodování zohledňuje stanovisko
Výbor znalců vydává vnitřní organizační akty AZN.

tel je zodpovědný za činnost AZN a za organizaci této
osti. Je jmenován a odvoláván vládou z členů Výboru znalců na
leté funkční období.

má ze zákona vyhrazeno právo upravovat si své vnitřní poměry
statně. Dne 27. června 2000 přijal Výbor znalců AZN pravidla
ní organizace, včetně charakteristik činnosti AZN. Upravuje
mi vnitřní členění AZN a vzájemné vztahy jednotlivých složek

se vnitřně člení na tři sekce, které se dále člení na
lení²¹⁸:

ce Všeobecné správy a právních vztahů a vnitřního
operačního systému: plní všechny úkoly spojené s
organizačními, personálními, finančně-účetními, technickými a
ššími přidruženou problematikou. Podílí se na legislativní
nosti. Uděluje licence a zajišťuje podmínky pro hladký chod
kcí ostatních sekcí AZN.

ce pojistné matematiky, statistiky a informatiky zpracovává
je poskytnuté na základě zákonné povinnosti součinnosti
zorovanými subjekty. Provozuje informační systém AZN. Plní
oly spojené s pojistnými matematiků.

onává finanční dozor spolu se sekcí účetní a finanční
alýzy.

ce účetní a finanční analýzy je odpovědná za kontrolu
etních dokladů pravidelně předkládaných AZN dozorovanými
jky, problematiku plnění kapitálových požadavků (v tomto
ě se účastní procesu udělování nebo odnímání licencí).
ovídá též za oblast auditu a vypracovává návrhy sekundární
islativy.

sekcí stojí odbor pro dozor na místě, který provádí tuto
kontroly u všech subjektů dozorovaných AZN, včetně
ředkovatelů a poboček zahraničních subjektů.

oylo v roce 2000 a 2004 hodnoceno v rámci programu FSAP
Zpráva její pozdější aktualizace vedou k závěru, že právní

je relativně malou institucí (cca 30 zaměstnanců)
<http://www.a-zn.si/eng/client/default.asp?r=-1&n=290&p=content>

Republic of Slovenia : Financial System Stability Assessment, including Reports on the
ervance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Securitie
rvision, Insurance Supervision, and Payment Systems
Country Report 01/161 z 18.9.2001
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15364.0>

ec a praxe AZN není ještě zcela v souladu s požadavky IAIS
2) na dozorový standard v pojišťovnictví, především z hlediska
závislosti dozorové instituce.

běhu roku 2004 byly zahájeny práce na úpravě postavení
středkovatelů v pojišťovnictví harmonizované s požadavky
žnými v právu Evropských společenství.

vedle spolupráce s mezinárodními organizacemi uzavřela řadu
terálních dohod se státy střední a jihovýchodní Evropy
vněž s pobaltskými státy.

Republic of Slovenia : Financial System Stability Update, including Reports on the
ervance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Securities
ervision

Country Report 04/137 z 5/2004, str. 15, str. 25 a násl.

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2004/cr04137.pdf>

va konstatuje nutnost posílit prvky finančního dozoru, dále posílit mechanismy vlastní
etnostnímu dozoru tj. vycházející z risk managementu, celkově zlepšit nezávislost
rové instituce (problematika stanovení inkompatibility funkcí ve ostatních orgánech
ní správy a AZN, nová úprava pojistných matematiků posilující jejich nezávislost) a
parentnost dozorového systému a zavést vnitřní odpovědnostní mechanismy
or management x zaměstnanci AZN) v rámci dozorové instituce.

va dále zabývá analýzou slovinského dozorového systému a infrastrukturou slovinského
čního trhu, kdy konstatuje, že Slovinsko má dobrý systém auditů a účetní kontroly, ale
sí postavení samotných dozorových institucí jako takových.

2.22 Spojené Království Velké Británie a Severního Irska
(The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland)
The Financial Services Authority (FSA)

The Financial Services Authority²²⁰ (FSA, Úřad pro dozor nad finančními službami) je podle Financial Services & Markets Act (FSMA, zákona o finančních službách a trzích) z roku 2000 nezávislou institucí v působnosti Ministerstva financí (HM Treasury) odpovídající za dozor nad finančním sektorem.²²¹ Zodpovídá ze své činnosti ministerstvu financí a jeho prostřednictvím parlamentu.²²² Vztah mezi FSA a Bank of England²²³ je upraven smluvně.

Ministr financí oznámil záměr sloučit výkon bankovního dozoru, doposud vykonávaný Bank of England, s dozorem nad kapitálovými trhy/investičními službami vykonávaný the Securities and Investments Board (SIB, Úřadem pro dozor nad finančními službami) v roce 1996. SIB poté formálně změnil své označení v říjnu 1997 na the Financial Services Authority. První fáze reformy dozorového systému byla skončena v červnu 1998, kdy na nově vzniklou FSA byl převeden výkon bankovního dozoru.²²⁴ V květnu 2000 převzal FSA působnost a pravomoce Registračního úřadu při londýnské burze cenných papírů. FSMA byl schválen v červnu 2000 a v účinnost vstoupil k 1. říjnu 2001.²²⁵ Navíc byl regulátorem FSA pověřen odpovědností předcházet zneužití trhu. V říjnu 2004 na základě rozhodnutí Ministerstva financí byla svěřena FSA působnost v oblasti dozoru nad poskytovateli hypoték. V lednu 2005 FSA na základě implementace Směrnice o zprostředkování pojištění a prohlášení vlády z roku 2004 převzala všeobecnou působnost v oblasti pojišťovnictví.

Ze statutárního hlediska je FSA "company limited by guarantee", má tedy o právní formu obchodní společnosti s monistickou organizační strukturou.²²⁶

²²⁰ www.fsa.gov.uk

<http://www.fsa.gov.uk/Pages/About/Who/index.shtml> : základní informace

<http://www.fsa.gov.uk/Pages/about/aims/statutory/index.shtml> : statutární cíle FSA

<http://www.fsa.gov.uk/Pages/About/Aims/index.shtml>

<http://www.fsa.gov.uk/pages/About/What/Approach/index.shtml> : přístup FSA k výkonu dozoru

²²¹ dozor nad zaměstnaneckými penzijními fondy vykonává Occupational Pensions Regulatory Authority
www.opra.co.uk

²²² Chancellor of the Exchequer předkládá zprávu FMA zprávu House of commons

²²³ www.bankofengland.co.uk

²²⁴ Kovárnová M.: Jednotný dozor nad finančními službami ve Velké Británii, Pojistný obzor 2/1998, str.16

²²⁵ Zákonem FSMA převzal FSA působnosti 11 úřadů, mimo jiné Building Societies Commission, Friendly Societies Commission, Investment Management Regulatory Organisation, Personal Investment Authority, Register of Friendly Societies a Securities and Futures Authority.
IMF Country report No. 03/46 (United Kingdom), str. 32

²²⁶ FSA: Introduction to the Financial Services Authority
www.fsa.gov.uk/pubs/other/FSA_intro.pdf

Ministerstvo financí jmenuje členy správní rady FSA, která se skládá z předsedy, výkonného ředitele, tří dalších ředitelů a 10 ředitelů bez rozhodovací pravomoci, mezi nimiž je i místopředseda FSA. Správní rada určuje všeobecné směřování FSA, ale za průběžné rozhodování a řízení FSA odpovídají výkonné složky správní rady (the Exekutive).

Ve své činnosti je FSA nezávislou institucí, její zásadou je plná transparence vůči dozorovaným subjektům i veřejnosti.

Při své činnosti je FSA oprávněna vydávat vedle individuálních rozhodnutí i závazné směrnice.²²⁷ Významnou roli v činnosti FSA hraje i publikace materiálů neregulativní, metodické povahy.

Z hlediska typologie organizačních modelů spojuje organizační struktura FSA prvky sektorového dozoru s prvky modelu funkcionálního.²²⁸

Činnost FSA vychází z konceptu finančního dozoru, kdy základem pro práci dozoru je celkové hodnocení rizik podstupovaných daným subjektem bez ohledu na jeho povahu. Tento přístup uplatňuje FSA od počátku roku 2003.²²⁹ Systém dozoru finančního trhu ve Spojeném království vychází tradičně z důrazu na úpravu problematiky vedení společnosti, kdy je ponechán dozorovanému subjektu prostor pro vytvoření takových vnitřních řídicích a kontrolních mechanismů, aby mohla být adekvátním způsobem řízena rizika podstupovaná společností.

Cíle FSA jsou obsaženy v zákoně FSMA: podpora důvěry v trh, podpora zodpovědného přístupu veřejnosti²³⁰, ochrana spotřebitele a omezení finanční kriminality.

Při FSA působí jako přidružené instituce četné konzultační panely pro spotřebitele a odborníky.

Činnost FSA je na základě zákona FSMA hrazena ze zdrojů dozorovaných subjektů. Zákon rovněž umožňuje FSA vytvářet adekvátní finanční rezervy pro jeho chod. Systém poplatků využívá tarifní systém, který zohledňuje charakter činnosti a velikost dozorovaných subjektů. Obecně se vychází z přímé úměry mezi velikostí dozorovaného subjektu a jím placených poplatků.²³¹

²²⁷ Příkladem jsou směrnice pro výkon pojišťovací činnosti Insurance Conduct of Business Rules (ICOB)

http://www.fsa.gov.uk/pages/Doing/small_firms/insurance/faq/ICOB.shtml

²²⁸ <http://www.fsa.gov.uk/pages/about/who/management/who/pdf/orgchart.pdf> : organizační schéma

<http://www.fsa.gov.uk/Pages/Library/Communication/PR/2003/116.shtml>

²²⁹ www.fsa.gov.uk/pubs/policy/brn_firm-framework.pdf

IMF FSAP Country report No. 03/46 (United Kingdom), str. 17

²³⁰ "public awareness" termín označující právní vědomí spotřebitelů a investorů
tento cíl plní FSA prostřednictvím poskytování specializovaného informačního servisu a metodických materiálů pro spotřebitele

<http://www.fsa.gov.uk/consumer>

²³¹ Poplatky vybírané FSA se dají rozdělit do několika kategorií: roční poplatky (tvoří základ financování FSA, poplatky spojené s vyřizováním žádostí, které hradí část nákladů spojených s

Specializovaným mechanismem ochrany spotřebitele na finančním trhu velké Británie představuje Služba finančního ombudsmana²³² (Financial Ombudsman Service) Služba finančního ombudsmana je samostatnou institucí veřejného práva zřízenou zákonem (FMSA). Institucionálně je oddělená od FSA, který se ovšem jmenuje Prezidium Služby.²³³ Zákon (FSMA) sloučil do této instituce četné mechanismy mimosoudního řešení sporů, které fungovaly do jeho přijetí.²³⁴ Členství v tomto systému je povinné pro subjekty dozorované FSA a dále pro subjekty, které byly účastny v systémech mimosoudního řešení sporů, jejichž sloučením instituce Ombudsmana pro finanční služby vznikla.²³⁵

Ombudsman je oprávněn rozhodovat na základě stížnosti fyzické osoby nebo právnické osoby s ročním obratem do 1 000 000 GBP. Řízení před ombudsmanem není zpoplatněno.

Cílem této instituce je nestranné posuzování konfliktních situací mezi účastníky finančního trhu.

Řízení před Službou finančního ombudsmana je neformální a rychlé. Řízení je zahájeno podání stížnosti, která musí být podána ve lhůtě 6 měsíců od poskytnutí odpovědi poskytovatelem finančních služeb na stížnost podatele. Další podmínkou splnění subjektivní šestileté lhůty od okamžiku, kdy si stěžovatel byl poprvé vědom problému (nebo ho mohl vzhledem k okolnostem předpokládat) a subjektivní šestileté lhůty od události, ke které se stížnost váže. Služba finančního ombudsmana není vázána precedenty, ale usiluje o konzistentní rozhodovací praxi v obdobných případech. V případě nesouhlasu s rozhodnutím má strana sporu právo odvolat se k Finančnímu ombudsmanovi.

Pokud strana přijme rozhodnutí Služby finančního ombudsmana, nebo samotného Finančního ombudsmana, ve stanovené lhůtě, je jím nadále vázána.

Náklady na chod této instituce jsou nesený poskytovateli finančních služeb částečně z pravidelných poplatků subjektů dozorovaných FSA a částečně ze správních poplatků vybíraných od poskytovatelů finančních služeb v případě zahájení řízení²³⁶. Příspěvky na chod Služby ombudsmana pro finanční služby vybírá FSA, který je potom postupuje Službě ombudsmana pro finanční služby. Rozpočet Služby finančního ombudsmana je každoročně

jejich vyřízením, poplatky spojené se zvláštními projekty, kdy FSA vyvíjí aktivitu na požadavek dozorovaných subjektů a ty mají z této aktivity bezprostřední prospěch.

²³² www.financial-ombudsman.org.uk

²³³ Kábrt J.: Přehled systému vyřizování stížností klientů pojišťoven ve vybraných evropských zemích, Pojistný obzor 1/2001

²³⁴ Financial Ombudsman Service: An introduction to the Financial Ombudsman Service
www.financial-ombudsman.org.uk

²³⁵ Těmito subjekty jsou některé úvěrové instituce a subjekty vydávající platební karty.

²³⁶ První dvě řízení proti firmám dozorovaným FSA v daném roce nejsou zpoplatněna vůbec.

předkládán veřejnosti.

Dozorový systém finančního trhu Spojeného království je postaven na corporate governance a celkovém hodnocení rizik podstupovaných dozorovaným subjektem. Tento systém byl hodnocen IMF v roce 2003, kdy proběhl FSAP IMF.²³⁷

Garanční systém soukromého pojišťovnictví pokrývá ve Spojeném království životní i neživotní pojištění.²³⁸

IMF: United Kingdom: Financial System Stability Assessment including Reports on the Observance Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Insurance Supervision, Securities Regulation, Payment Systems, Monetary and Financial Policy Transparency, Securities Settlement Systems, and Anti-Money Laundering and Countering Terrorist Financing
IMF Country report No. 03/46
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=16364.0>

pro oblast pojišťovnictví: str.17,
str.25-27 analýza problémů britského pojišťovnictví
str.34 a 66-70 analýza systému dozoru v pojišťovnictví, který je hodnocen jako jeden z nejrozvinutějších systému vůbec,

Čížek J., Langhammer M., Kodiš V.: Info z Evropské unie, Pojistný obzor č.1/2005

1.23 Království Španělsko (Reino de España) la Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones (DGSFP)

Dozor nad španělským finančním trhem je vykonáván pro jednotlivé sektory odděleně prostřednictvím Banco de España²³⁹ (BdeE, španělská centrální banka) příslušná pro dozor nad úvěrovými institucemi, Comisión Nacional del Mercado de Valores²⁴⁰ (CNMV, národní komise pro cenné papíry pro dozor nad kapitálovými trhy). Státní dozor nad soukromým pojišťovnictvím vykonává la Dirección General de Seguros y Fondos de Pensiones²⁴¹ (DGSFP, Generální ředitelství pro pojišťovnictví a penzijní fondy) v rámci Ministerio de Economía (MINECO, Ministerstva hospodářství).

DGSFP má postavení organizační složky MINECO, jehož strukturu upravuje královský dekret 1552/2004 z 25 června 2004. DGSFP odpovídá z výkonu své funkce ministru hospodářství.

DGSFP je příslušné pro dozor nad pojišťovnami, zajišťovnami, zprostředkovateli v soukromém pojišťovnictví, podílovými a penzijními fondy, kromě materie, kterou si vyhradí samotný ministr.

Postavení soukromých pojistitelů je upraveno zákonem č.30/1995, o uspořádání soukromého pojišťovnictví a dozoru nad ním z 8. listopadu 1995. Zprostředkování v oblasti soukromého pojištění je regulováno zákonem č. 9/1992, o zprostředkování v soukromém pojišťovnictví z 30. dubna 1992 a problematika penzijních fondů královským dekretem č.1/2002, o úpravě penzijních fondů a penzijních plánů z 29. listopadu 2002.

V soukromém pojišťovnictví je zřízen garanční systém jak pro životní, tak pro neživotní pojištění.²⁴²

Své pravomoci vykonává DGSFP v zájmu ochrany spotřebitelů.

Činnost DGSFP se soustředí, vedle problematiky udělování a obnovování licencí, na sledování solventnosti dozorovaných subjektů, na otázky splnění kvalifikačních předpokladů pro výkon určitých funkcí v dozorovaných společnostech.

DGSFP sleduje vlastnickou strukturu dozorovaných subjektů a její změny a dozírá na podmínky fúzí a jiných změn společností poskytujících pojistnou ochranu, vznikem a fungováním finančních skupin (konsolidačních celků).

²³⁹ www.bde.es

²⁴⁰ www.cnmv.es

²⁴¹ www.dgsfp.mineco.es

http://www.dgsfp.mineco.es/index_in.asp

http://www.dgsfp.mineco.es/direcciongeneral/ladgsfp_in.asp : organizační struktura
a regulační rámec

http://www.dgsfp.mineco.es/Sector/informesdelsector_in.asp : výroční zpráva DGSFP za rok 2004

²⁴² Čížek J., Langhammer M., Kodiš V.: Info z Evropské unie, Pojistný obzor č.1/2005

DGSFP uděluje licence a vykonává podle příslušného zákona o dozoru nad zprostředkovateli pojištění. DGSFP dozírá na splnění předpokladů pro výkon řídicí funkce v penzijním fondu, stejně jako provádí dozor nad činností penzijního fondu.

Dozorová činnost DGSFP se vnitřně člení podle charakteru na složky vykonávající dozor „na dálku“, tedy činnost analytické povahy sledující především solventnost dozorovaných subjektů, činnost metodickou a legislativní a na složku vykonávající dozor „na místě“.

DGSFP sleduje i kultivaci trhu neregulativními úkony, které představuje zveřejňování informací z oblasti pojištění, zajištění, zprostředkování v pojištění a penzijních fondů.

DGSFP spolupracuje se zahraničními subjekty dozoru, orgány EU a mezinárodními organizacemi v součinnosti s Ministerstvem pro zahraniční vztahy a spolupráci.

Španělsko je unitárním státem se silným postavením regionálních celků, kterým je přiznána působnost i v oblasti pojišťovnictví.²⁴³

Při MINECO byla v roce 2004 zřízena funkce Komisaře pro ochranu spotřebitelů pojišťovacích služeb²⁴⁴ a účastníků penzijních plánů, který dozírá na plnění závazků dozoru podřízených subjektů vůči spotřebitelům. DGSFP poskytuje Komisaři pro ochranu pojištěných a účastníků penzijních plánů při jeho činnosti potřebnou administrativní a technickou podporu.

²⁴³ instituce regionální samosprávy spolu s právním základem jejich působnosti v pojišťovnictví jsou dostupné na:
http://www.dgsfp.mineco.es/mediadores/competenciascaa_in.asp

²⁴⁴ Real decreto 303/2004 de 20 de febrero, por el que se aprueba el Reglamento de los comisionados para defensa del cliente de servicios financieros
nařízení, kterým se zřizuje funkce Komisaře pro ochranu spotřebitelů pojišťovacích služeb
http://www.dgsfp.mineco.es/Sector/Legislacion/Comisionado%20defensa%20cliente_in.asp

2.24 Království Švédsko (Konungariket Sverige) Finansinspektionen (FI)

Dozor nad švédským soukromým pojišťovnictvím²⁴⁵ je vykonáván nezávislým orgánem dozoru nad finančním trhem. Finansinspektionen²⁴⁶ (Úřad dozoru nad finančním trhem) vznikl sloučením Služby pro dozor nad soukromým pojišťovnictvím s Úřadem bankovního dozoru v roce 1991.

FI je nezávislým²⁴⁷ ústředním úřadem, který se při výkonu své činnosti řídí toliko zákonem a nařízeními vlády, které může v zákonem stanovených případech postoupit k rozhodnutí určitou věc.²⁴⁸ FI vydává ve své působnosti nařízení a obecně závazné směrnice.

FI je řízen Správní radou, které předsedá generální ředitel. Ve Správní radě jsou zastoupeni dva členové parlamentu, zástupce Sveriges Riksbank²⁴⁹, zástupce Národního úřadu pro ochranu spotřebitele, dva zástupci zaměstnanců a další tři členové.

FI nemá vytvořen stálý poradní orgán. Při plnění svých úkolů FI spolupracuje s řadou subjektů sdružujících subjekty podrobené doзору. Tato spolupráce probíhá na neformálním základě. Cílem spolupráce je pravidelná výměna informací a spolupráce ve výborech a skupinách vytvářených ad hoc. Nejdůležitějším, ale nikoli jediným, sdružením v oblasti pojišťovnictví je Sveriges Försäkringsförbund, Asociace švédských pojistitelů.

FI monitoruje a analyzuje vývojové trendy celého finančního trhu. Basazuje se o finanční zdraví dozorovaných subjektů i finančního trhu jako celku. Při této činnosti spolupracuje na smluvním základě s Riksbank.

FI se soustředí na sledování rizik a kontrolních systémů finančních společností a soulad jimi vykonávané činnosti s požadavky regulace a jejich statutů. Tomu odpovídá i jeho vnitřní členění, které vychází z odděleného výkonu obezřetnostního dozoru

²⁴⁵ Text byl zpracován převážně podle materiálu
FI: Supervision of Private Insurance in Sweden
FI: Annual report 2004

²⁴⁶ www.fi.se

FI: Finansinspektionen: Who we are and what we do
http://www.fi.se/Templates/Page___2618.aspx

http://www.fi.se/Templates/Page___3127.aspx : vývoj FI

http://www.fi.se/Templates/Page___4704.aspx : princip transparence při plnění úkolů FI

http://www.fi.se/Templates/ListPage___2921.aspx : publikace FI

²⁴⁷ Taylor M., Fleming A.: Integrated Financial Supervision Lessons of Scandinavian Experience, Finance & Development, December 1999, www.imf.org

"The strongest guarantee of agency independence in the three Scandinavian countries, however, is the transparency of the political process, which means that any directives ministers give to the regulatory agency are open to public scrutiny."

²⁴⁸ udělování a odnímání licencí ve zvláštních případech

²⁴⁹ www.riksbank.se

otázek ochrany spotřebitele (funkční model).

Soukromé pojišťovnictví je upraveno zákony:

- 162 z roku 1972, o vzájemných pojišťovacích spolcích
- 113 z roku 1982, o pojišťovnictví (s nařízením 790 z roku 1982)
- 508 z roku 1989, o zprostředkovatelích v pojišťovnictví
- 193 z roku 1998, o zahraničních provozovatelích pojištění ve Švédsku

dále řadou dalších norem upravujících dílčí problematiku pojistného trhu (například zákon o pojištění odpovědnosti z provozu motorového vozidla číslo 359 z roku 1976)

FI při své dozorové činnosti vychází z kontroly dodržování základních principů soukromého pojišťovnictví²⁵⁰ dozorovanými subjekty obsažených v legislativě, tedy z:

- principu solventnosti, či lépe principu stability, který zahrnuje vedle sledování solventnosti i kontrolu mechanismů řízení pojistného a investičního a obchodního rizika²⁵¹ přiměřeně jeho povaze principu rovného postavení pojištěných za stejných podmínek
- principu transparentnosti, tedy plnění široké informační povinnosti pojistitele vzhledem k pojištěnému
- principu dodržování „dobrého pojišťovacího standardu“, který se vztahuje na požadavky pro samotné provozování obchodní činnosti v pojištění (fair conduct of insurance business)

Dodržování uvedených principů dokládají pojistitelé a zprostředkovatelé poskytováním podkladů pro svou činnost Finansinspektionen (stejně tak i podklady vztahující se posuzování jejich finančního zdraví v určených případech ověřené auditorem). Informace získané tímto dozorem na dálku (off-site supervision) jsou doplňovány pomocí kontrolní činnosti u samotných dozorovaných subjektů, tedy kontrolami na místě (on-site supervision).²⁵²

Rozhodnutí Finansinspektionen přezkoumávají správní soudy, jejichž příslušnost je dána povahou napadeného rozhodnutí (rozhodnutí o odebrání licence přezkoumává Kammarrät, nejvyšší správní soud, přezkoumání ostatních rozhodnutí je v pravomoci länsrät, správních soudů nižšího stupně).²⁵³

²⁵⁰ Oblast penzijních fondů je upravena samostatně a k jejich doзору jsou příslušné orgány místní správy

²⁵¹ FI vytvořilo 4 stupňovou kategorizaci dozorovaných subjektů podle podstupovaného rizika
²⁵² FI vypracovalo metodiku „analýzy stability“ subjektu

²⁵³ Zvláštní režim mají malé pojistné společnosti provozující pojištění hospodářských zvířat

Hendrych D. a kol. Správní právo, obecná část 4. vydání Praha: C.H.Beck 2001 str.422
Reforma správního soudnictví ve Švédsku proběhla 1995 po vynesení rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci Fredin v. Sweden

pozn: länsrät srät lze přeložit jako „krajský soud“, Švédské království se skládá z 26 správních oblastí (län)

FI je hrazena prostředky ze státního rozpočtu. Subjekty
né dozoru Finansinspektionen se podílejí na jeho
vání právě formou odvodů do státního rozpočtu.²⁵⁴

institucí ochrany spotřebitele na švédském trhu je
a reklamationsnämnden²⁵⁵ (ARN) Národní výbor pro stížnosti
itelů, který funguje především jako arbitrární orgán. Další
ARN je poskytovat spotřebitelům komplexní informační

na zahájení řízení u ARN může podat pouze spotřebitel,
né formě. Návrh není zpoplatněn. Minimální hodnota sporu
ájení řízení musí překročit 500 SEK.

vnitřně člení do 13 oddělení. Oddělení předsedá vždy osoba
ím vzděláním a soudní praxí. Pro návrhy týkající se
ch finančních služeb je příslušné oddělení pro
ictví.

vedené ARN je písemné, oddělení ARN rozhoduje usnesením
ejném jednání. Rozhodnutí ARN není pro strany sporu
, ale rozhodnutí jsou široce respektována.

aně spotřebitele je v rámci švédského pojistného trhu
a Konsumenternas försäkringsbyrå²⁵⁶ (Švédská kancelář
pojišťoven), která se věnuje poradenství.²⁵⁷

Supervisory developments in Sweden
se kromě stávajícího systému nad finančním trhem věnuje trendům finančního trhu a
reakcím na ně ze strany švédského dozorového systému
www.fi.se/Templates/Page___2618.aspx

www.arn.se/templates/Page___158.aspx : stručná informace o ARN

Consumers' Insurance Bureau
konsumenternasforsakringsbyra.se

Přehled systému vyřizování stížností klientů pojišťoven ve vybraných evropských
Pojistný obzor 1/2001

2.25 Švýcarská konfederace (Confoederatio Helvetica)

Bundesamt für Privatversicherungen (BVP), Office fédéral des assurances privées (OFAP), Ufficio federale delle assicurazioni private (UFAP), Uffizi federal d'assicuranzas privatas (UFAP)

Dozor nad finanční sektorem ve Švýcarsku je organizován podle sektorového uspořádání. Příslušnými orgány jsou Federální ministerstvo financí²⁵⁸, Švýcarská národní banka²⁵⁹, Federální bankovní komise²⁶⁰, Federální úřad pro sociální pojištění²⁶¹.

Dozor na sektorem smluvního pojištění ve Švýcarsku vykonává Federální úřad pro soukromé pojišťovnictví²⁶². Jedná se o instituci působnosti Ministerstva spravedlnosti a policie (jednoho ze 7 ministerstev federální vlády) na kterou je delegován výkon federální pravomoci dozoru v soukromém pojišťovnictví. Tato působnost federace v otázkách dozoru v pojišťovnictví je zakotvena od roku 1874 ve švýcarské federální ústavě.²⁶³

Švýcarská úprava pojišťovnictví se vyznačuje vysokou stabilitou. Federální zákon o dozoru na pojišťovnictvím byl přijat v roce 1886 s minimálními změnami platil do roku 1978. Zavedl koncept velmi přísného materiálního dozoru nad, do té doby regionálně roztráštěným, švýcarským trhem²⁶⁴, který zavedením jednotných požadavků na poskytovatele pojistné ochrany sjednotil. Zákon o pojistné smlouvě pochází z roku 1908.

V roce 1919 byl přijat federální zákon o zárukách pro zahraniční pojistitele²⁶⁵ a v roce 1930 federální zákon o zárukách v pojištění, který vytvořil garanční systém v pojišťovnictví, který osud funguje (a to pro oblast životního a povinného smluvního pojištění).²⁶⁶

258 www.efd.admin.ch

259 www.snb.ch

260 www.ebk.admin.ch

261 www.bsv.admin.ch

262 www.bpv.admin.ch

<http://www.bpv.admin.ch/en/bpv/ueberuns.htm> : základní údaje
<http://www.bpv.admin.ch/en/bpv/organigramm.htm> : organizační struktura
<http://www.bpv.admin.ch/en/aufsicht/bewilligungen.htm> : licence, garanční systém
<http://www.bpv.admin.ch/en/aufsicht/merkblaetter.htm> : metodické materiály BVP

263 Kovárnová M.: Vývoj dozoru nad pojišťovnictvím ve Švýcarsku, Pojistný obzor 2/1997

264 Švýcarská úprava měla silný vliv na vývoj pojišťovnictví v Německu a Rakousku-Uhersku, které harmonizovalo svou úpravu s propracovanou úpravou švýcarskou tzv. Pojišťovacím regulativem z roku 1896

265 Tento zákon stanovil povinnost složit zahraničnímu pojistiteli aktiva odpovídající závazkům z pojištění u Švýcarské národní banky

266 Švýcarský garanční systém v pojišťovnictví ukládá povinnost pojistitelům vytvářet zvláštní fondy, oddělené od hospodaření pojistitele a účelově vázané k úhradě případných nároků z pojištění i v případě platební neschopnosti pojistitele. Zvláštní registr těchto fondů vede BVP, která pravidelně dozírá na způsob jejich ustavování a jejich stav vzhledem k závazkům pojistitele.

oblast neživotního pojištění je upravena federálním zákonem o jiném než životním pojištění z 20. března 1992. Životní pojištění má svou vlastní úpravu, kterou je federální zákon o životním pojištění z 29. listopadu 1993. Zvláštní povahu má nemocenské pojištění, tedy zvláštní úprava zdravotního pojištění. Úprava nemocenského pojištění vstoupila v účinnost k 1. lednu 1996. O dozor nad subjekty provozujícími pojištění podle tohoto zákona se dělí Federální ministerstvo financí (FDF, příslušné pro dozor nad provozováním samotného nemocenského pojištění) s BVP (který dozoruje provozování tzv. doplňkových pojištění). Novou komponentou švýcarského systému dozoru je dozor nad zprostředkovateli, který byl zaveden federálním zákonem o dozoru v pojišťovnictví z 17. prosince 2004, který vstupuje v účinnost k 1. lednu 2006.²⁶⁷

Dozor nad pojišťovnictvím ve Švýcarsku do 31. prosince 2005 vycházel z federálního zákona o dozoru nad soukromým pojišťovnictvím z 23. června 1978. Ten byl nahrazen novým federálním zákonem o dozoru nad soukromým pojišťovnictvím z 17. prosince 2004.

BVP je příslušný k výkonu dozoru pojistitelů založených podle soukromého práva, vyvíjejícími činnost na švýcarském trhu, a to s výjimkou zahraničních poskytovatelů pojistných služeb, kteří se věnují toliko zajištění a dále s výjimkou správců pojistných fondů vzniklých podle zvláštních zákonů.

Dozírá nově na činnost zprostředkovatelů v pojišťovnictví.

BVP se od roku 2004 vnitřně člení do dozorových sekcí pro problematiku: neživotního pojištění, životního pojištění, zprostředkovatelů v pojišťovnictví, pro pojišťovací skupiny a finanční konglomeráty, zdravotní pojištění a zajištění. Dozorové sekce jsou při výkonu své činnosti podporovány průřezovými sekcemi pro metodiku, právní podporu, účetnictví a investice a sekcí pro mezinárodní vztahy, jejichž činnost je náplní Centra pro korporátní služby.

BVP provozuje rozsáhlou databázi (TEDAP) pro efektivní výkon dozoru nad finančním trhem.

Činnost BVP je plně hrazena z poplatků dozorovaných subjektů, vybíraných ročně.

BVP vykonává svou činnosti především v zájmu pojištěných. BVP přispívá k aplikaci mezinárodních dozorových standardů, v případě pojišťovnictví tedy ke standardům IAIS (ICP).

Při výkonu své pravomoci využívá nástroje materiální i finančního dozoru. Švýcarský dozor v pojišťovnictví tradičně akcentoval

materiální dozor (schvalování pojistných podmínek a především "fair" tarifů²⁶⁸).

Koncept dozoru se změnil k 1. lednu 2006, kdy v účinnost vstoupila nová úprava dozoru nad soukromým pojišťovnictvím, která vychází z principů finančního dozoru. Změny v povaze nástrojů byly předmětem analýz, na kterých se vedle BVP podíleli i dozorované subjekty a univerzity. Výstupem se stal SST - Swiss solvency test, který těžiště švýcarské úpravy přesune k doзору vycházejícímu z celkového rizikového profilu pojišťovny.²⁶⁹ SST byl v průběhu let 2004 a 2005 připomínkován samotnými dozorovanými subjekty.

Nová úprava rovněž zavádí do úpravy pojišťovnictví ve Švýcarsku funkci odpovědného pojistného matematika a celkově klade vyšší nároky na vnitřní řídicí mechanismy pojistitelů a vůbec problematiku risk managementu a vedení společnosti.

Zásadní význam měly vždy metodické materiály publikované BVP, který výročních zpráv využíval ke zvýšení pojistně-technické úrovně dozorovaných subjektů. BVP vychází ze zásady transparentnosti své činnosti a velmi intenzivně spolupracuje jak s mezinárodními organizacemi, tak se subjekty na úrovni trhu a se spotřebiteli a jejich organizacemi.

Specifickou institucí v rámci švýcarského pojistného sektoru je SUVA²⁷⁰, která je nezávislou neziskovou organizací veřejného práva. Byla vytvořena v roce 1918 a jejím úkolem je zabezpečovat komplexní služby v oblastech povinně-smluvních pojištění, hlavně ovšem úrazového.

Působnost federace pro regulaci této oblasti pojištění založila reforma švýcarské ústavy z roku 1890.²⁷¹

Reforma ústavy navazovala na federální zákon o tovární výrobě, který zakotvoval povinnou účast zaměstnavatele na náhradě škod

²⁶⁸ Důsledná kontrola tarifní politiky pojišťoven dokonce vedla k deformaci konkurenčních mechanismů švýcarského pojistného trhu v druhé polovině 20. století, kdy většina pojistitelů jen přistupovala k tarifům vypracovaným v rámci jejich asociací (šlo ovšem o reakci na praxi, kdy byl soutěžitelé užívan „predatory pricing“). Touto fází prošel švýcarský pojistný trh v první polovině 20. století)

Švýcarský pojistný trh dá označit jako jeden z nejrozvinutějších vůbec, pojistný sektor je bohatě strukturovaný a nabídka produktů je mimořádně vysoká a hojně vyžívána, v ukazateli upsaného pojistného na hlavu za rok je Švýcarsko se 7.000 CHF na 1. místě na světě.

²⁶⁹ BVP: Annual report 2004, str. 10 a násl.

²⁷⁰ SUVA je zkratkou pro „Schweizerische Unfallversicherungsanstalt“ tedy pro švýcarský pojišťovací ústav pro úrazové pojištění, kde pojmem úrazové pojištění bylo myšleno obligatorní pojištění rizika pracovních úrazů a nemocí z povolání.

SUVA je jedním z nejdůležitějších institucí švýcarského pojistného trhu; pojišťuje především společnosti (cca 110 000). U SUVA je pojištěno cca 1.8 milionu osob.

Sídlo SUVA je v Lucernu a působí prostřednictvím dalších 19 regionálních poboček.

²⁷¹ www.suva.ch

http://www.suva.ch/en/home_en/unternehmen/suva_im_ueberblick.htm?WT.svl=sub :vývoj

http://www.suva.ch/en/home_en/unternehmen/geschaeftsleitung.htm?WT.svl=sub :organizační schéma

http://www.suva.ch/en/home_en/unternehmen/geschaeftsleitung.htm?WT.svl=sub :vývoj a cíle

http://www.suva.ch/home/unternehmen/informationsmittel_unternehmen.htm?WT.svl=sub :publikace

způsobených pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Původním cílem regulátora bylo vytvoření organizace pro oblast povinného pojištění vzniklých na základě uvedeného federálního zákona o povázní výrobě.

Dostupně se činnost SUVA rozšířila i o dalších pojištění (např. od roku 2005 pro specifické vojenské pojištění) a do oblasti zajišťování následné zdravotní péče (od 1999). Základy pro činnost SUVA byly vytvořeny v roce 1912, vlastní činnost zahájila v roce 1918.

SUVA není žádným způsobem napojena na státní rozpočet, její náklady jsou hrazeny samotnými pojištěnými a z výnosů investičních aktivit SUVA.

Systém dozoru pojistného trhu ve Švýcarsku je doplňován činností Ombudsmana pro soukromé pojišťovnictví a SUVA.²⁷²

Tato instituce má povahu soukromé nadace založené v roce 1972 asociací švýcarských pojistitelů (SVV, Schweizerische Versicherungsverband). V roce 2002 přistoupila k tomuto alternativnímu systému řešení sporů z pojištění i SUVA.

Cílem Ombudsmana je nestranné, rychlé a neformální řešení sporů. Rozhodnutí ombudsmana nejsou vynutitelná, ale jsou obecně respektována.

Švýcarský finanční sektor byl hodnocen v rámci programu FSAP Mezinárodního měnového fondu (IMF) a Světové banky (WB).²⁷³ Závěry tohoto programu byly jedním z faktorů, které ovlivnily reformu dozorového systému v pojišťovnictví, který nově vychází z konceptu finančního dozoru a klade vyšší důraz na obezřetnostní prvky činnosti pojistitelů.

²⁷² www.versicherungsombudsman.ch

²⁷³ IMF: Switzerland : Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes of following topics: Banking Supervision, Securities Regulation, Insurance Regulation, Payment Systems, and Monetary and Financial Policy Transparency
IMF Country Report 02/108 June 2002

analýza systému dozoru v pojišťovnictví je obsažena str. 60 a násl.
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15873.0>

1 Česká republika a dozor nad finančním trhem

Úloha dozoru nad finančním trhem byla v průběhu období transformace ekonomiky podceňována, když ingerence státní moci do ekonomiky byla považována za neslučitelnou s její liberalizací. Dozorové mechanismy se postupně konstituovaly a proměňovaly v průběhu 90. let jako podmínka konsolidace sektorů vznikajícího finančního trhu.

ČNB se tak vyčlenil úsek bankovního dohledu²⁷⁴, vyčlenila se dozorová činnost v rámci Ministerstva financí. Dozorem nad kapitálovým trhem byl v roce 1998 pověřen nově vzniklý ústřední orgán státní správy, kterým se stala Komise pro cenné papíry.²⁷⁵ V roce 1996 byl zřízen Úřad pro dohled nad družstevními záložnami²⁷⁶, který je samostatným správním úřadem v působnosti Ministerstva financí. Státní dozor v pojišťovnictví byl od roku 1993 konstituován v rámci Ministerstvu financí jako odbor 32, jehož působnost bylo od roku 1994 rozšířena o státní dozor nad penzijními fondy. Od 1. září 2000, po výrazném personálním posílení působí pod názvem Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním pojištění.²⁷⁷

Činující dozorový systém nad finančním trhem České republiky je tedy strukturován podle tradičního sektorového modelu, který pro každý z dozorovaných sektorů ustavuje svébytný dozorový mechanismus. Instituce pověřené výkonem státního dozoru nad jednotlivými sektory finančního trhu tak mají různé právní postavení s vzájemně se lišícími statutárními cíli i způsoby jejich vyjádření. Specifické jsou organizační struktury i povaha nástrojů (a materiálních zdrojů) jednotlivých orgánů dozoru.

Finančního trhu v České republice tedy přímo dozorují čtyři instituce, a to Česká národní banka, Komise pro cenné papíry, Úřad pro dohled nad družstevními záložnami a Ministerstvo financí prostřednictvím Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním pojištění, tedy odboru 32.

Č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi v České republice vstoupil k 1. lednu 2003 mechanismus pro mimosoudní vyrovnávání sporů, které vznikají mezi poskytovateli služeb platebního styku a jejich klienty nebo mezi vydavateli a uživateli elektronických platebních prostředků.²⁷⁸

www.cnb.cz

www.sec.cz

http://www.sec.cz/export/CZ/O_Komisi_pro_cenne_papiry/Pravni_postaveni_Komise.html

www.uddz.cz

www.mfcr.cz

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/financni_trh_8030.html

www.finarbitr.cz

koordinace s orgánů pověřených výkonem dozoru nad finančním trhem je upravena na smluvním základě Dohodou o vzájemné spolupráci při výkonu bankovního dohledu a státního dozoru nad finančním trhem uzavřená mezi Českou národní bankou, Ministerstvem financí ČR a Komisí pro cenné papíry dne 28.2.2003.²⁷⁹ Tato dohoda zřizuje Výbor pro koordinaci dozoru nad finančním trhem²⁸⁰ jehož cílem je formování obecných politik, koncepcí a strategií dalšího výkonu dozoru nad finančním trhem. Zároveň tato dohoda zakládá mechanismus pro pravidelnou výměnu informací a upravuje postupy v případech, kdy se střetávají zájmy chráněné různými dozorovými institucemi. Mechanismus spolupráce založený touto smlouvou je hodnocený vesměs kladně.²⁸¹

Formou nadsektorové povahy je nově přijatý zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dozoru nad bankami, spořitelními a úvěrními družstvy, institucemi elektronických peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech) z 19. srpna 2005, který zavádí do oblasti dozoru nad finančním trhem mechanismy a pojmy umožňující vyhodnocovat činnost finančního konglomerátu, tedy skupiny, v jejímž čele je buď osoba licencovaná pro finanční služby nebo osoba, která ovládá alespoň jednu takovou osobu, přičemž činnost takové skupiny probíhá převážně ve finančním sektoru²⁸², alespoň jedna osoba v této skupině je součástí sektoru pojišťovnictví a alespoň jedna je ze sektoru bankovního nebo sektoru investičních služeb, přičemž souhrn činností ve finančních službách těchto osob je v dané skupině významný.²⁸³

Skupiny, které splňují znaky finančních konglomerátů, podléhají doplňkovému dozoru, jehož výkon je v gesci koordinátora, kterým je ten orgán dozoru, který je příslušný k dozoru nad osobou stojící v čele finančního konglomerátu. Koordinátor a ostatní příslušné orgány dozoru musí být vybaveny prostředky k získávání informací, nezbytných k výkonu doplňkového dozoru.²⁸⁴ Úkoly koordinátora

²⁷⁹ Dohoda o vzájemné spolupráci při výkonu bankovního dohledu a státního dozoru nad finančním trhem
http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/bankovni_dohled/bankovni_dohled/dohody_o_spol/index.html

²⁸⁰ Dohoda o vzájemné spolupráci při výkonu bankovního dohledu a státního dozoru nad finančním trhem, článek XII.

²⁸¹ Šulc J.: Vývoj názorů na integraci dozoru nad finančními trhy, Pojistný obzor č.8/2003, str. 6
Autor konstatuje, že toto uspořádání je funkční, nicméně od případné integrace orgánů dozoru nad finančním trhem očekává kvalitativně vyšší úroveň koordinace dozoru nad jednotlivými sektory finančního trhu.

²⁸² Finanční sektor je tvořen subjekty z bankovníctví, pojišťovnictví, investičních služeb a také smíšenými holdingovými společnostmi, kde ovládající osobou není osoba podléhající sektorovému dozoru nad finančním trhem, avšak s jí ovládanými osobami tvoří finanční konglomerát, přičemž alespoň jedna z ovládaných osob podléhá v členském státě (pozn. členském státě EU) tomuto sektorovému dozoru.

²⁸³ Křivohlávek V., Čechová J., Přikryl Vl. : Zákon o finančních konglomerátech je ve vládě
Pojistný obzor č. 7, 8 /2004

²⁸⁴ Podle ustanovení zákona o finančních konglomerátech Koordinátor a orgány dozoru vzájemně úzce spolupracují, zejména si vzájemně poskytují informace nezbytné pro výkon dozoru nad

prítom neovlivňují úkoly a odpovědnost orgánů dozoru stanovených
odvětvovými předpisy.²⁸⁵

Systém dozoru nad finančním trhem v České republice byl opakovaně
předmětem analýzy v rámci programu FSAP IMF.²⁸⁶

regulovanými osobami ve finančním konglomerátu, a to na základě žádosti nebo z vlastního podnětu
kteréhokoliv z nich. Za tím účelem shromažďují informace týkající se struktury skupiny, všech
významnějších osob ve finančním konglomerátu a orgánů, vykonávajících dozor nad osobami ve
skupině; celkové strategie finančního konglomerátu; finanční situace finančního konglomerátu,
zejména dodržování doplňkového požadavku kapitálové přiměřenosti, koncentrace rizik, ziskovosti
na úrovni finančního konglomerátu a operací v rámci skupiny; většinového společníka a členů
statutárních, řídicích a dozorčích orgánů a dalších osob, které na základě dohody, podílu nebo
na základě jiné skutečnosti podstatným způsobem ovlivňují činnost finančního konglomerátu;
organizace, řízení rizik a vnitřního řídicího a kontrolního systému na úrovni finančního
konglomerátu; postupů shromažďování informací ohledně osob ve finančním konglomerátu a ověřování
těchto informací; nepříznivého vývoje v regulovaných osobách nebo jiných osobách ve finančním
konglomerátu, který může významně ohrozit finanční situaci regulovaných osob; závažných sankcí a
opatření k nápravě mimořádného významu uložených orgány dozoru podle tohoto zákona nebo
zvláštního právního předpisu.

²⁸⁵ Křivohlávek V., Čechová J., Příkryl Vl. : Zákon o finančních konglomerátech je ve vládě
Pojistný obzor č. 7, 8 /2004

²⁸⁶ IMF: Czech Republic: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance
of Standards and Codes on the following topics: Monetary and Financial Policy Transparency;
Banking Supervision; Insurance Regulation; Securities Regulation; Corporate Governance; and
Payments Systéme, July 25, 2001
Country Report No. 01/113
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15239.0>

IMF: Czech Republic: Report on Observance of Standards and Codes-Fiscal Transparency Module-
Update, October 8, 2003
Country Report No. 03/313
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=16911.0>

3.2 Česká národní banka²⁸⁷

Česká národní banka (ČNB) je ústřední banka státu, nezávislá na výkonné moci²⁸⁸. Vznikla rozdělením Státní banky československé k 1. lednu 1993. Na základě čl. 98 Ústavy České republiky je jejím úkolem péče o cenovou stabilitu²⁸⁹. Vedle tohoto úkolu plní ČNB i další činnosti, které jí svěřuje zákon. Dozorová působnost v oblasti činnosti bank a bezpečným fungováním bankovního systému je svěřena České národní bance na základě zákona č. 6/1993 o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. Činnost komerčních bank je především upravena zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

ČNB je řízena sedmičlennou bankovní radou, kterou tvoří guvernér, dva viceguvernéři a čtyři další členové bankovní rady. Členy bankovní rady jmenuje na šestileté funkční období prezident republiky s možností opětovného jmenování na jedno další funkční období. Zákon v určených případech připouští odvolání z funkce člena bankovní rady. Bankovní rada řídí činnost ČNB zcela samostatně. Do výkonu činnosti ČNB nesmí zasahovat orgány výkonné moci ani orgány moci zákonodárné.

Vazba mezi činností ČNB a dalších orgánů výkonné moci je zajišťována právem účasti ministra financí, resp. jím pověřeného člena vlády, na jednání bankovní rady s poradním hlasem a právem guvernéra ČNB, resp. jím určeného viceguvernéra ČNB, účastnit seasedání vlády (opět s poradním hlasem).²⁹⁰

Výkon bankovního dohledu je jako součást činnosti ČNB nezávislý na exekutivě.

ČNB zaujímá stanoviska k legislativním návrhům dotýkajícím se její působnosti a plní poradní funkci vůči vládě v záležitostech měnové politiky a bankovního dohledu. ČNB je oprávněna ve své působnosti vydávat podzákonné právní normy, plní tedy vedle samotného bankovního dohledu i úkoly regulátora.

²⁸⁷ Bakeš M. a kol.: Finanční právo, 3. aktualizované vydání, Praha: C.H. Beck 2003 str. 43 a 44

spolu s materiálem ČNB

http://www.cnb.cz/cz/o_cnb/poslani_a_funkce/

²⁸⁸ Nezávislost ČNB je zaručena mechanismy, které garantují její nezávislost po stránce personální, institucionální, funkční a finanční

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/menova_politika/mp_zakladni_pojmy/nezavislost_cnb.html

²⁸⁹ k základnímu cíli ČNB: „Stabilita měny má dimenzi vnitřní (cenová stabilita) a vnější (kurzová stabilita). Prioritním cílem centrálních bank se v posledním období stává především vnitřní dimenze měnové stability - cenová stabilita, tj. vytváření nízkoinflačního prostředí v ekonomice. Dosažení a udržení cenové stability je trvalým přispěvkem centrální banky k vytváření podmínek pro udržitelný hospodářský růst.“

http://www.cnb.cz/cz/o_cnb/poslani_a_funkce/

²⁹⁰ ČNB samostatně určuje inflační cíle a nástroje k jejich dosažení. Kurzový režim ČNB stanovuje po projednání s vládou, ale nesmí tím být ohrožen její hlavní měnový cíl. O zásadách a opatřeních měnové a fiskální politiky se ČNB a vláda vzájemně informují.

ČNB je povinna dvakrát ročně předkládat Poslanecké sněmovně Parlamentu zprávu o měnovém vývoji a nejméně jednou za tři měsíce je povinna o tomto vývoji informovat veřejnost.

ČNB není přímo napojena na státní rozpočet, svou činnost ČNB hradí z vlastních zdrojů. ČNB předkládá každoročně Poslanecké sněmovně Parlamentu zprávu o výsledku svého hospodaření ke schválení.

Česká národní banka má při výkonu bankovního dohledu²⁹¹, postavení správního úřadu a řídí se při jejím výkonu vedle zákona o České národní bance též dalšími správními předpisy. Na základě zmocnění v zákoně o bankách ČNB vydává podzákoně právní normy. Tyto vyhlášky a opatření obsahují podmínky pro vstup do bankovního sektoru, obezřetnostní pravidla pro podnikání bank během jejich existence; podmínky pro ukončení činnosti. Souhrn norem upravujících podnikání v bankovníctví je označován pojmem bankovní regulace.

ČNB vykonává dohled nad činností bank, poboček zahraničních bank a konsolidačních celků, jejichž součástí je banka se sídlem v České republice, nad činnostmi některých dalších subjektů a nad platebními systémy.

Bankovní dohled je především zaměřen na následnou kontrolu dodržování pravidel bankovní regulace, především kapitálové přiměřenosti bank, kalkulace možných rizik spojených s bankovním podnikáním, řízení těchto rizik a zajištění platební schopnosti bank. Úkolem bankovního dohledu není zasahovat do obchodních rozhodnutí bank a do jejich řízení, tedy přebírat úkoly managementu resp. orgánů společnosti. Prostřednictvím nástrojů normativní povahy spolu s vhodnými nápravnými a sankčními opatřeními bankovní dohled usměrňuje činnost bank tak, aby nedocházelo k aktivitám, které by mohly poškodit zájmy klientů bank a stabilitu bankovního systému jako celku. Cílem bankovního dohledu není vyřizovat stížnosti spotřebitelů na banky nebo zahrazovat činnost orgánů činných v trestním řízení.²⁹²

Bankovní dohled je vykonáván v rámci pravidelné struktury ČNB samostatnou sekcí 530 v odděleních 531 až 535.²⁹³ V oblasti bankovního dohledu a regulace nyní pracuje v rámci ČNB cca 115 pracovníků.

²⁹¹ Bakoš M. a kol.: Finanční právo, 3. aktualizované vydání, Praha: C.H. Beck 2003, str. 50 a násl.

²⁹² Tento přístup bývá označován „up-down supervision“. Dozor při něm vychází především z podkladů poskytnutých na základě zákonné informační povinnosti samotných dozorovaných subjektů. Přístup, kdy činnost dozoru vychází primárně z podnětů účastníků trhu, je označován jako „bottom-up supervision“.

²⁹³ Organizační struktura bankovního dohledu

http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/bankovni_dohled/bankovni_dohled/postaveni_bd/download/bd_orgsch_2005.pdf

3.3 Komise pro cenné papíry²⁹⁴

Výkonem státního dozoru nad kapitálovým trhem byl do vzniku Komise pro cenné papíry (KCP) pověřen odbor 10 Ministerstva financí. KCP byla zřízena k 1. dubnu 1998 jako správní úřad pro oblast kapitálového trhu zákonem č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů.

Postavení KCP v soustavě orgánů státní správy upravuje zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky ve znění pozdějších předpisů; podle § 2 odst. 1 číslo 9 tohoto zákona má KCP postavení ústředního orgánu státní správy.

KCP je správní úřad pro oblast kapitálového trhu, který v rámci své působnosti dozoruje plnění povinností podle zákonů a podzákonných právních norem. Od 12.července 2002 má KCP pravomoc vydávat na základě zmocnění ve zvláštních zákonech některé podzákonné právní předpisy (vyhlášky) v rozsahu své působnosti.

Cílem KCP je především posilovat důvěru investorů a emitentů investičních instrumentů v kapitálový trh.

Statutárním cílem KCP je:

- přispívat k ochraně investorů
- přispívat k ochraně kapitálového trhu
- podporovat osvětu v oblasti kapitálového trhu

Činnost KCP podle zákona o Komisi pro cenné papíry a zvláštních zákonů zahrnuje rozhodování o právech, právem chráněných zájmech a povinnostech právnických a fyzických osob ve správním řízení²⁹⁵; kontrolní činnost podle zvláštních zákonů; KCP vede seznamy v rozsahu stanoveném zákonem. Podstatnou složkou činnosti KCP je činnost informační povahy vykonávaná vůči spotřebitelské i investorské veřejnosti. Komise vykonává dozor nad subjekty, které poskytují služby na finančním trhu, dozírá na plnění povinností, které zákony stanoví pro emitenty cenných papírů i pro osoby investující na finančním trhu.

KCP reguluje činnost investičních společností, investičních fondů, obchodníků s cennými papíry, makléřů, investičních zprostředkovatelů, burzy, organizátorů mimoburzovního trhu, Střediska cenných papírů, osob zajišťujících vypořádání obchodů s cennými papíry a penzijních fondů z titulu jejich investování do instrumentů kapitálového trhu. KCP rovněž vykonává dozor nad

²⁹⁴ KCP: Komise pro cenné papíry, 2003
http://www.sec.cz/export/CZ/Publikace_zpravy_a_vestnik/Publikace.page?FileId=2345

²⁹⁵ Činnost KCP má odlišnou povahu od dozorové činnosti vykonávané ČNB, tedy bankovního dohledu. KCP ročně vede cca 900 správních řízení na základě podnětů účastníků trhu. Její činnost má tedy blízko „bottom-up“ dozoru. Při své činnosti sleduje způsob, jakým jsou účastníky kapitálového trhu uzavírány obchody (business conduct supervision).

plněním některých povinností emitentů registrovaných cenných papírů a má některé pravomoci v oblasti obchodních společností.

Činnost obchodníků s cennými papíry, které jsou bankami reguluje KCP spolu s ČNB. Činnost penzijních fondů reguluje KCP pouze v části týkající se investování, zbylé činnosti reguluje Ministerstvo financí (odbor 32, Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění) a Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Nástroje používané KCP zahrnují²⁹⁶:

- uveřejnění oznámení o porušení povinnosti či nedostatku
- pokuty do výše 100 mil. Kč.
- opatření k nápravě
- pozastavení činnosti
- zavedení nucené správy
- odejmutí hlasovacích práv k cenným papírům
- nařízení výměny osoby
- odejmutí licence
- nařízení snížení základního kapitálu
- převod obhospodařovaných fondů

KCP při výkonu své činnosti spolupracuje s řadou institucí a státních orgánů. Jejím cílem ale není nahrazovat činnost orgánů činných v trestním řízení nebo soudů. Nemůže být rovněž garantem správného investičního rozhodnutí účastníka trhu.

Komise je řízena pětičlenným prezidiem, které se skládá z předsedy a čtyř dalších členů. Členové jsou jmenováni a odvoláváni prezidentem na návrh vlády. Funkční období člena prezidia je pětileté; jmenování je možné jen na dvě po sobě následující funkční období.

Činnost KCP je hrazena ze státního rozpočtu.

Počet pracovníků KCP činí cca 146 systemizovaných míst.²⁹⁷

²⁹⁶ KCP: Komise pro cenné papíry, 2003 str.12
http://www.sec.cz/export/CZ/Publikace_zpravy_a_vestnik/Publikace.page?FileId=2345

²⁹⁷ Organizační struktura KCP a úkoly jednotlivých organizačních složek:
http://www.sec.cz/export/CZ/O_Komisi_pro_cenne_papiry/Organizacni_struktura.html

3.4 Úřad pro dohled nad družstevními záložnami

Evidenci založených družstevních záložen, kontrolou jejich hospodaření a dohledem nad nimi je pověřen Úřad pro dohled nad družstevními záložnami (ÚDDZ), který je samostatným správním úřadem v gesci Ministerstva financí.

ÚDDZ byl zřízen zákonem č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech.²⁹⁸

Ředitele ÚDDZ jmenuje a odvolává Ministr financí. ÚDDZ vykonává svou činnost nezávisle a při jejím výkonu je vázán pouze právními předpisy. ÚDDZ není oprávněn vydávat podzákoné právní normy.

Vnitřní organizaci ÚDDZ upravuje na základě zákona statut. Z výkonu své činnosti se ÚDDZ odpovídá Ministerstvu financí, kterému předkládá každoročně k 31. březnu zprávu o činnosti a hospodaření za uplynulý rok.

Dohledu ÚDDZ vykonává vedle družstevních záložen i nad Zajišťovacím fondem družstevních záložen.²⁹⁹

Cíle ÚDDZ nejsou v zákoně jasně definovány. Při výkonu dohledu ÚDDZ dohlíží na dodržování zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, jiných právních předpisů vydaných podle tohoto zákona, jakož i rozhodnutí vydaných ÚDDZ, družstevními záložnami a Zajišťovacím fondem družstevních záložen.

ÚDDZ pomáhá zabezpečit zdravé řízení a hospodaření družstevních záložen, zejména poskytováním poradenství a vydáváním doporučení a spolupracuje přitom s družstevními záložnami a dalšími osobami, které jsou družstevními záložnami na podporu jejich zájmů založeny. Sektor dozorovaný ÚDDZ je specifický značným počtem subjektů s malým kapitálem.

Činnost Úřadu je primárně hrazena z poplatků placených samotnými družstevními záložnami. Rozpočet ÚDDZ schvaluje Poslanecká sněmovna Parlamentu, včetně návrhu na stanovení sazby ročního poplatku družstevních záložen. Financování ÚDDZ je možné též prostřednictvím navratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu.

ÚDDZ má cca 30 zaměstnanců.

²⁹⁸ Bakeš M. a kol.: Finanční právo, 3. aktualizované vydání, Praha: C.H. Beck 2003, str. 56-58

²⁹⁹ Družstevní záložny jsou právnické osoby ve formě družstva, jejichž činnost a podmínky zřízení a existence jsou upraveny zákonem o spořitelních a úvěrových družstvech.

Zajišťovací fond družstevních záložen je právnickou osobou zřízenou zákonem č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech v platném znění
www.zfdz.cz

3.5 Finanční arbitr³⁰⁰

Tato instituce činná na finančním trhu byla zřízena zákonem č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi k 1. lednu 2003. Finanční arbitr je příslušný pro řešení sporů mezi osobami, které provádějí převody peněžních prostředků (tzv. převádějící instituce) a jejich klienty při provádění převodů peněžních prostředků, opravného zúčtování a inkasní formy placení, jestliže výše částky, která je předmětem sporu vyjádřená v eurech nepřesahuje ke dni podání návrhu částku 50 000 Kč. A dále mezi osobami, které vydávají elektronické platební prostředky podle zákona č. 124/2002 Sb., o platebním styku a držitelé elektronických platebních prostředků při vydávání a užívání elektronických platebních prostředků. Finanční arbitr je kompetentní řešit výše uvedené spory, pokud nastaly po okamžiku účinnosti zákona o finančním arbitrovi a dále ve smyslu účinnosti zákona o platebním styku.

Finančního arbitra a jeho zástupce volí Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky na dobu pěti let z osob navržených předsedovi Poslanecké sněmovny Českou národní bankou, institucemi, jejich profesními sdruženími a sdruženími na ochranu spotřebitelů. Arbitrem a jeho zástupcem mohou být zvoleny jen osoby plně způsobilé k právním úkonům a které mají dobrou pověst, dostatečnou kvalifikaci a zkušenosti.

Arbitr vykonává svou funkci nezávisle a nestranně a musí se zdržet všeho jednání, které by mohlo budít pochybnosti o jeho nepodjatosti. K výkonu některých odborných činností může finanční arbitr pověřit zaměstnance ČNB nebo jiné fyzické osoby, aby provedli potřebná šetření ve sporu. Za tímto účelem jsou instituce povinny např. dostavit se k arbitrovi a předložit mu požadované dokumenty, umožnit mu nahlédnout do svých spisů apod.

Finanční arbitr a jeho zástupce jsou fyzickými osobami s postavením veřejného činitele. Za výkon funkce odpovídá arbitr Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Funkce je neslučitelná např. s funkcí prezidenta republiky, poslance nebo senátora, člena Nejvyššího kontrolního úřadu, bankovní rady ČNB apod. Poslanecká sněmovna arbitra odvolá, pokud přestal být způsobilý vykonávat svou funkci nebo pokud při výkonu své funkce porušil povinnosti vyplývající pro výkon jeho funkce.

Finanční arbitr může upozorňovat příslušné instituce na vady v jejich činnosti, při přetrvávání nedostatků pak upozorní orgán dohledu (ČNB). V pravomoci finančního arbitra je uložit instituci pokutu až do výše 1 milionu Kč, a to i opakovaně. Významnou úlohu má informační činnost Finančního arbitra vůči spotřebitelské veřejnosti, kterou plní především prostřednictvím veřejné datové sítě.

³⁰⁰ www.finarbitr.cz

<http://www.finarbitr.cz/index.php?rubrika=1>

: základní informace

<http://www.finarbitr.cz/index.php?rubrika=1&podrubrika=1>: kompetence

Finanční arbitr v roce 2003 uzavřel dohodu s ČNB o administrativním zajištění činnosti arbitra včetně úhrady výdajů spojených s jeho činností, které jsou ČNB kryty v odůvodněném rozsahu z jejího rozpočtu. Na základě této dohody bylo rovněž zajištěno personální zabezpečení Kanceláře finančního arbitra ze zaměstnanců ČNB.³⁰¹

Chod kanceláře Finančního arbitra tak nyní zajišťuje 5 zaměstnanců ČNB.

Řízení před Finančním arbitrem je zahajováno na základě podání stěžovatele. Řízení probíhá podle obecné úpravy správního řízení a zákona o Finančním arbitrovi. Finanční arbitr je při výkonu své pravomoci oprávněn vyžadovat součinnost subjektů v jeho působnosti a ostatních orgánů státní správy.

Finanční arbitr vydává každoročně zprávu o své činnosti.

³⁰¹ Finanční arbitr: Výroční zpráva 2004
<http://www.finarbitr.cz/index.php?rubrika=5>

3.7 Historický vývoj dozoru v pojišťovnictví na území České republiky

1819 - 1852: vznik a konsolidace pojistného trhu;
vytvoření státního dozoru v pojišťovnictví

Vzhledem k historickému vývoji pojištění a pojišťovnictví nebyla otázka dozoru nad tímto sektorem v habsburské monarchii řešena dříve než na počátku 19. století, kdy pojištění nabylo povahy podnikání specializovaných subjektů. Teprve tehdy přistoupil stát k rámcové úpravě nově vznikajícího finančního odvětví.

Tomu předcházelo období, ve kterém se definoval vztah veřejné moci k pojištění jako ekonomickému fenoménu - pojištění jako vhodný mechanismus stabilizace hospodářských poměrů obyvatelstva i podnikatelů bylo podporováno již dříve, a to jak částí odborné veřejnosti, tak panovníkem. Některé navržené koncepty byly částečně realizovány.³⁰² Většina odborné veřejnosti však zaujala rezervovaný postoj, který se ovšem měnil ve vstřícnější spolu s rychlým rozvojem pojišťovací techniky.

Pojišťovnictví jako předmět veřejnoprávní úpravy na území tehdejší monarchie ustavují dva patenty císaře Františka I. z let 1819 a 1821. Císařský patent z roku 1819 povoluje zřizování soukromých pojišťoven v habsburské monarchii. V roce 1821 bylo císařskou rezolucí povoleno i zřizování pojišťoven veřejnoprávním korporacím.

Reglementace pojišťovnictví vycházela z četných práv státu k pojistitelům doplněných dále principem veřejné kontroly. K dozoru nad činnostmi pojišťovacích spolků byl příslušný orgán všeobecné politické správy - zemské gubernium.

Obsah tohoto dozoru vyplývá z právní formy pojistitelů. Právní úprava tehdejší monarchie nahlížela na sdružování, za účelem zisku jako na období sdružování politického, a proto bylo podrobena přísné kontrole. Státní dozor se projevoval ve všech fázích existence daného subjektu od povolení činnosti, přes průběžnou kontrolu aktivit spolku až po ukončení činnosti.

³⁰² www.cap.cz

Škopová V.: Pojistné právo, VŠE

Grůň L.: Finanční právo a jeho instituty, Linde Praha, 2004, str.250

První iniciativou směřující k veřejnoprávní úpravě pojištění byl návrh Jana Kryštofa Bořka na povinné požární pojištění budov v Čechách z roku 1699. Tento návrh nebyl realizován a následky nahodilých škod byly řešeny v rámci korporací typu cechů nebo v rámci městských obcí.

V roce 1777 byla na královském kamerálním panství v Brandýse nad Labem založena pojišťovna pro poddané, zaměřená na pojištění rizik v zemědělství. Tento ústav však brzy zanikl.

systém veřejnosti se projevoval v povinnosti pojistitele zveřejnit předepsaným způsobem výsledky svého hospodaření.

Teorie počátku 19. století chápala pojištění hlavně jako druh obchodní činnosti, úprava pojišťovnictví byla tedy stručná. Úprava pojistné smlouvy ponechávající široký prostor pro smluvní autonomii subjektů byla obsažena ve Všeobecném občanském zákoníku z roku 1811, jehož systematika řadila pojistnou smlouvu ke smlouvám odvázným.³⁰³

1852 - 1880: změny v přístupu státu k pojišťovnictví
V druhé polovině 19. století začalo být na pojišťovnictví nahlíženo jako na předmět veřejného zájmu. Liberální úprava z počátku století byla postupně nahrazena složitějším systémem regulace, který odrážel rostoucí význam pojišťovnictví v národním hospodářství.

Zásadní normou pro další vývoj podnikání v monarchii byl císařský patent č. 253 ř.z., jímž se vydávala nová ustanovení o spolcích (spolkový zákon).

Zákon opět upravoval sdružení jako takové, bez ohledu na jeho cíl. Tato norma byla tedy základní úpravou politických spolků, stejně jako základem úpravy problematiky obchodních společností. Zákon č. 253 ř.z. stál na koncesním principu, státní souhlas byl vyžadován pro vznik jakéhokoli spolku.³⁰⁴ Na udělení souhlasu nebyl právní nárok.

Pojišťovny spadaly pod režim spolků „s veřejnými a obecně prospěšnými účely“, z čehož vyplývala povinnost vytvořit vedle obvyklých orgánů akciové společnosti i kontrolní výbor z řad členů. Další povinností bylo v přiměřených lhůtách, tj. nejméně jednou za rok veřejnosti předkládat zprávy o výsledcích hospodaření.³⁰⁵

Žádost o povolení spolku se předkládala orgánům orgánu zemské politické správy země sídla spolku (pojišťovny), které se k žádosti vyjádřily a postoupily ji ministerstvu vnitra, které mělo postupovat v dohodě s jinými ministerstvy, jichž se mohla eventuální činnost spolku dotknout a v případě rozporu mezi nimi rozhodoval panovník. Ministerstvo vnitra schvalovalo nejen zřízení spolku a jeho vnitřní normy, ale též všechny jejich změny.

³⁰³ Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesammten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie (ABGB); hlava 29, tj. § 1267 až § 1292

³⁰⁴ Akciová společnost byla podle této úpravy spolek svého druhu, se specifickou vlastnickou a organizační strukturou.

³⁰⁵ Schelle K.: Vývoj právní úpravy pojišťovnictví, MUNI, Brno 1994

Zemské místodržitelství jakožto správní úřad příslušný k doзору nad spolky sledoval průběžně jejich činnost z hlediska ochrany veřejného zájmu. Jeho oprávnění sahala až k rozpuštění spolku. K rozhodnutí o odvolání proti správním aktům zemského místodržitelství bylo příslušné ministerstvo vnitra.

Obecná úprava spolkového zákona byla doplňována dílčími předpisy, jako např. nařízením z 29.3.1869 č. 10.586, podle něhož zemské vlády, vykonávající dozor nad hospodařením pojišťoven, měly zejména dbát, aby byla chráněna práva pojištěnců.³⁰⁶ Dozorový mechanismus v tomto období vycházel z kombinace systémů normativních ustanovení a systému publicity.

Z pozdějšího uvolnění spolkového práva nebyly pojišťovny vyňaty. I nadále byly podřízeny důslednému koncesnímu systému, který byl sledován vhodným vzhledem k specifické povaze dozorovaných subjektů.

1880 - 1896: první pojišťovací regulativ

Z komerčního pojišťovnictví se v tomto období vyděluje oblast sociálního pojištění. Stát přejímá koncept sociálního pojištění dílem z důvodu, že se pojištění osvědčilo jako systém stabilizace životní úrovně obyvatel, dílem s cílem zmírnit sociálního napětí, které destabilizovalo tehdejší politický systém.

Ke konci 19.stol. došlo v ekonomické teorii i praxi k odklonu od liberalismu a začíná se projevovat trend k státním zásahům do hospodářství. Ve vývoji pojišťovnictví se tato tendence odráží v dalším prohloubení regulačního mechanismu.

Dosavadní úpravu obsaženou ve spolkovém zákoně (doplňenou obchodním zákoníkem) bylo nutno přizpůsobit vývoji odvětví. Modernizace úpravy byla realizována vydáním společného nařízení ministerstev vnitra, spravedlnosti, obchodu a financí pod č. 110 ř.z., Pojišťovacím regulativem, prováděcím předpisem ke spolkovému zákonu a obchodnímu zákoníku.

Hlavní cíle tohoto předpisu vyjádřené v preambuli byly zajištění řádné činnosti pojišťoven, práv pojištěnců a výkonu státního dozoru nad ústavy.

K výkonu dozoru bylo příslušné ministerstvo vnitra, jež si podle regulativu ustavilo „technický úřad“ (tj. organizační složku) a mohlo ad hoc vytvořit radu složenou z odborníků.

Povinnost součinnosti dozorovaných subjektů s orgány dozoru plynula z regulativu, který obsahoval katalog možných sankcí. Pojišťovací regulativ potvrdil koncesní systém, zřizování pojišťoven. Hlavním cílem sledovaným orgány dozoru byla v

³⁰⁶ Svoboda K.: Historický vývoj pojišťovnictví, Praha 1910,
citace obsažena v Schelle K.: Vývoj právní úpravy pojišťovnictví, MUNI, Brno 1994, str. 66

návaznosti na předchozí právní úpravu ochrana práv pojištěných. Regulativ nově stanovil požadavek základního kapitálu, jehož výše se lišila podle právní formy pojišťovny a rozsahu pojišťovací činnosti. V zájmu ochrany pojištěných i investorů byla zavedena povinnost tvorby zabezpečovacích fondů pojistiteli, byla sledována úroveň úrokové míry užívané při kalkulaci tarifu pojistného, stanovují se kvóty pro jednotlivé způsoby uložení aktiv pojišťoven. Byly stanoveny náležitosti obsahu závěrečných účtů a účetní zprávy, včetně rozsahu jejich kontroly. Kromě vymezení podmínek nutných k povolení zřízení pojišťoven, obsahovalo nařízení zákaz provozování jakékoli jiné činnosti kromě vlastního pojišťování s výjimkou ukládání prostředků pojišťovny z fondů na úroky.

Vlastní činnost pojišťoven podléhala jak předběžné, tak průběžné kontrole. Předmětem dozoru bylo dodržování obecných právních předpisů, plnění povinností plynoucích z rozhodnutí orgánů dozoru, povinností vyplývajících ze statutu samotných pojistitelů a závazků jim vyplývajících z pojistných smluv.

Přísný dozor materiální povahy byl reakcí na stručnou úpravu pojistné smlouvy. Jeho cílem byla prevence zneužívajících praktik pojistitelů ve vztahu ke spotřebitelům. Mimořádný význam měla v tomto období rozhodovací praxe soudů, která výraznou měrou ovlivňovala vývoj soukromého pojistného práva.

Je tedy patrné, že koncesní systém byl poměrně velmi strohý a přísný a navíc měl vytvářet předpoklady nejen státní, ale i veřejné kontroly pojišťovnictví.³⁰⁷

1896 - 1918: Druhý pojišťovací regulativ

Rychlý vývoj pojišťovnictví si vyžádal novou úpravu. Nový pojišťovací regulativ byl vydán dne 5. března 1896 jako nařízení ministerstev vnitra, spravedlnosti, obchodu a financí „O zakládání, zařízení a hospodaření pojišťoven“ pod č. 31 ř.z., jako prováděcí předpis k spolkovému zákonu a obchodnímu zákoníku.

Nový pojišťovací regulativ vycházel ze švýcarské a německé úpravy s cílem sladit rakousko-uherskou úpravu s úpravami v sousedních zemích. Státní dozor nadále uskutečňovalo ministerstvo vnitra, resp. jeho technický úřad, případně specialisté.

Přísný koncesní systém zůstal zachován³⁰⁸. Změny ve fungování pojišťoven včetně zániku či fúze podléhaly i nadále předběžnému schválení. Nový regulativ věnoval oproti starší úpravě vyšší

³⁰⁷ Ježek B.: Nejstarší historie českého pojišťovnictví, 2.vydání ČSP, Praha 1985, str. 118

³⁰⁸ V návaznosti na pojišťovací regulativ z roku 1880 zůstalo orgánu dozoru oprávnění podmínit povolení k zahájení činnosti složením kauce; tato povinnost mohla dolehnout i na zahraniční pojistitele

pozornost ochraně pojistníků i investorů.³⁰⁹ I nadále byl předmětem dozoru obsah stanov³¹⁰, všeobecné pojistné podmínky a tarify.

Nově byly upraveny náležitosti materiálů používaných pojišťovnou (vzorců pojistek a pojistných smluv). Stejně tak podléhaly schválení reklamní materiály užívané pojistiteli, při jejichž schvalování se orgán dozoru (tedy ministerstvo vnitra) řídilo volnou úvahou.

1918 - 1945 vznik a vývoj trhu ČSR

Úprava pojišťovnictví nově vzniklé Československé republiky se díky recepčnímu zákonu č.11/1918 Sb. řídila dosavadní Rakousko - Uherskou úpravou účinnou ke dni vzniku republiky.

V českých zemích jako bývalém Předlitavsku bylo soukromé pojišťovnictví upraveno pojišťovacím regulativem z roku 1896 a zákonem č. 501/1917 ř.z. o pojistné smlouvě (v rozsahu účinnosti ke dni recepce³¹¹).

Úprava pro bývalé Zalitavsko, tedy pro Slovensko a Podkarpatskou Rus vycházela z uherského obchodního zákoníku z roku 1875.

Úkolem regulátora bylo omezit dopady poválečné hospodářské situace na ekonomiku, zajistit nároky svých občanů plynoucí jim z pojišťovacích smluv uzavřených s pojistiteli se sídlem mimo území nově vzniklé ČSR.³¹²

Pojišťovnictví proto bylo předmětem řady mezinárodních smluv. Mírové smlouvy mezi dohodovými státy s jejich spojenci a poraženými ústředními mocnostmi umožňovaly pojišťovacím ústavům se sídlem na území bývalé monarchie vyvíjet i nadále činnost na území nástupnických států na nediskriminačním základě za podmínky zachování reciprocity.³¹³

Souběžně si orgány ČSR nostrifikačním nařízením č.321/1919 Sb. vytvořily předpoklady k výkonu dozoru nad pojistným trhem.³¹⁴

³⁰⁹ Zvláštní režim platil pro tzv. menší vzájemné pojišťovací spolky, což byly ústavy místního nebo korporativního rázu, u nichž neměl převládat ziskový účel a fungovaly bez placených jednatelů. Vzhledem k věcně i místně omezenému rozsahu činnosti těchto pojišťoven jim byly povoleny dílčí úlevy např. zjednodušené vykazování hospodářských výsledků.

³¹⁰ Regulativ stanovil materií, kterou musely stanovy pojistitelů v náležitě kvalitě upravovat - ve stanovách pojišťovny muselo být upraveno státní schválení zrušení pojišťovny, zejména vypořádání obchodů a závazků pojištěnců a způsob ukládání kapitálu; úprava postavení společníků subjektů nabízejících pojišťovnou ochranu (otázky ručení za závazky společnosti a jasné a přehledné soustavy pro rozdělení zisku); přesná ustanovení o účetní závěrce a o zprávě o činnosti

³¹¹ Plná účinnost zákona 501/1917 ř.z. byla odsunuta vládním nařízením nejdříve k 1.lednu 1920, později bylo nabytí plné účinnosti tohoto zákona vázáno na vydání zvláštního právního aktu, který ale nebyl nikdy vydán.

³¹² Grůň L.: Finanční právo a jeho instituty, Linde Praha 2004, str.251

³¹³ Pro ČSR měly největší význam: Saint-Germainská smlouva z 10.září 1919 s Rakouskem a Trianonská smlouva z 4.června 1920 s Maďarskem.

³¹⁴ Schelle K.: Vývoj právní úpravy pojišťovnictví, MUNI, Brno 1994, str. 66

Grůň L.: Finanční právo a jeho instituty, Linde Praha 2004, str.251 a násled.

Povahu pojistného trhu výrazně ovlivnilo vládní nařízení č. 505/1920 Sb., které umožnilo vznik smíšených pojišťoven, což zásadní úprava nepřipouštěla.

ČSR sjednotila svůj pojistný trh ve dvou krocích:

Prvním byl zákon č. 145/1934 Sb. O pojišťovací smlouvě, která sjednotila úpravu pojištění na celém území Československa.

Druhým, upravujícím problematiku dozoru, byl zákon č. 147/1934 Sb., o zabezpečení nároků pojistníků v pojištění soukromém a o státním dozoru na soukromé pojišťovny.

Kromě pravidel tvoření zvláštních fondů k zabezpečení nároků pojistníků z určených druhů pojištění upravoval tento zákon výkon státního dozoru.

Orgánem dozoru bylo nadále ministerstvo vnitra, které výkonem své pravomoci mohlo pověřit jednoho nebo více vládních komisařů. Pojistitelé měli ze zákona povinnost součinnosti s orgány dozoru, zejména poskytnout vyžádané doklady a poskytnout potřebná vysvětlení, dozorový orgán si mohl vynutit součinnost pojistitele prostřednictvím sankcí převážně peněžní povahy.

Předmětem dozoru bylo dodržování všeobecně závazných předpisů, statutů, podmínek stanovených v koncesní listině nebo v připouštěcím prohlášení. Předmětem dozoru bylo i hospodaření pojišťoven. Zákon upravoval i otázku konkurzu pojišťovny.

Vývoj pojišťovnictví v Československu zásadně ovlivnila II. světová válka. Území ČSR bylo během ní rozděleno do tří právních oblastí se specifickými úpravami - území tzv. Sudet, území Slovenského štátu a území Protektorátu Čechy a Morava. Pro Protektorát Čechy a Morava bylo vydáno vládní nařízení č. 331/1942 Sb., které převedlo dozor v pojišťovnictví z působnosti ministerstva vnitra do působnosti ministerstva hospodářství a práce.³¹⁵

1945 - 1991: monopolizace pojišťovnictví

Vláda ČSR musela vzhledem ke stavu poválečného hospodářství³¹⁶ přistoupit k radikálním zásahům do ekonomiky.

Systémové změny postihly i oblast soukromého pojišťovnictví.

Po skončení druhé světové války byli do všech pojišťoven jmenováni kurátoři, kteří měli zabránit úniku kapitálu a majetkových hodnot do zahraničí.

Tzv. nostrifikace představovala povinnost všech pojišťovacích ústav předložit Orgánu státního dozoru nad pojišťovnami tj. ministerstvu vnitra stanovy, pojistné podmínky, doklady vztahující se k hospodaření a organizaci pojišťovny, stejně jako propagační a jiné materiály užívané při obchodní činnosti.

³¹⁵ Karfíková M., Příkrýl Vl., Čechová J.: Základy pojišťovacího práva, ORAC Praha, 2001, první vydání str.8

³¹⁶ Pojišťovny přišly díky válečným událostem o podstatnou část svých rezerv, čímž došlo k nedostatečnému zajištění závazků z pojištění.

v souladu s Košickým programem vlády bylo přistoupeno k radikální změně struktury národního hospodářství.

Smluvní pojišťovnictví tak bylo znárodněno dekretem prezidenta republiky z 24. října 1945 č.103/1945 Sb.

Dekretem byla vláda zmocněna vydáváním k opatření potřebných k úpravě smluvního pojišťovnictví.

Dne 20. listopadu 1946 tak bylo vydáno unesení vlády, na jehož základě bylo postupně vytvořeno 5 pojišťoven ve formě národních podniků³¹⁷. Do těchto 5 subjektů byly začleněny stávající soukromé pojišťovny na území ČSR.

K jednotnému řízení pojišťovnictví byla ustavena Pojišťovací rada se sídlem v Praze.

Vývoj směřoval k další koncentraci trhu. K 1.lednu 1948 vzniká spojením výše zmíněných 5 pojistitelů na základě vyhlášky 977/1948 Ú.l. Československá pojišťovna n.p.

Dosud existující Pojišťovací rada monopolizací ztratila smysl a byla zákonem č. 95/1950 Sb. zrušena. Její pravomoci byly přeneseny na monopolního pojistitele tj. Československou pojišťovnu n.p.

V průběhu roku 1950 došlo i k dalším změnám v pojišťovnictví.

První normou byla nová úprava pojišťovací smlouvy zákonem č.189/1950 Sb. Druhou pak byl zákon č.190/1950 o organizaci a úkolech pojišťovnictví. Monopolizace trhu postoupila dále k 1.1.1953, kdy vstoupil v účinnost zákon č. 85/1952 Sb.z., o pojišťovnictví. Československá pojišťovna ztratila formu národního podniku a nadále byla organizována jako státní pojišťovací ústav pod názvem Státní pojišťovna.

Do Státní pojišťovny byla v roce 1958 začleněna První česká pojišťovací banka v Praze. Po tomto spojení se dá mluvit o plně monopolním uspořádání trhu v tehdejší ČSR.

Změny v období konce šedesátých let se promítly i do úpravy pojišťovnictví. V roce 1967 se zákonem 82/1967 Sb. získává Státní pojišťovna statut hospodářské organizace.

Při rozdělování kompetencí v důsledku federalizace ČSSR připadla úprava pojišťovnictví jednotlivým republikám.

V návaznosti na tyto změny monopol Státní pojišťovny teoreticky zanikl k 1. lednu 1969 zákonem č. 162/1968 Sb., který rozštěpil stávající pojišťovnu na dva subjekty - Českou státní pojišťovnu se sídlem v Praze a Slovenskou státní pojišťovnu se sídlem v Bratislavě, obě s celostátní působností.

Dozor nad pojišťovnami vykonávala v obou případech příslušná republiková ministerstva financí.

Vznik dvou subjektů poskytujících stejné služby sice teoreticky

³¹⁷ vyhlášky č. 2086/1946 Ú.l. pro pojišťovnu Slavia n.p., č. 2088/1946 Ú.l. pro Pražskou pojišťovnu n.p., č.1090/1946 Ú.l. pro První československou pojišťovnu n.p., č.2092/1946 Ú.l. pro Pojišťovnu Slovan n.p. a č. 2094/1946 Ú.l. pro Nemocenská pojišťovna n.p.

znamenal konec monopolního upořádání trhu, ale nově vzniklé subjekty smluvně vyloučily vzájemnou konkurenci dohodou o teritoriálním rozdělení trhu s tím, že každá z nově vzniklých pojišťoven bude vyvíjet činnost pouze na území republiky svého sídla.

Pojišťovnictví v systému centrálně řízené ekonomiky se lišilo v celé řadě znaků od pojišťovnictví zemí s tržní ekonomikou.

Monopolní uspořádání trhu mělo negativní vliv inovaci pojistných produktů, ale vedlo i k nízkým transakčním nákladům. Za hospodářské výsledky monopolního pojistitele odpovídal stát; pojistnětechnické přebytky byly odčerpávány do státního rozpočtu; prostředky pojistnětechnických rezerv bylo možno investovat pouze v podobě vkladů u státní banky s pevně stanovenou úrokovou mírou.³¹⁸

1991 - 1999: demonopolizace pojišťovnictví

Liberalizace ekonomiky po roce 1989 se promítla v oblasti pojišťovnictví novou úpravou českého pojistného trhu. Tu provedl zákon ČNR č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví, který nabyl účinnosti k 28.5.1991. Nová úprava redefinovala oblast pojišťovnictví oproti socialistické úpravě pojistného sektoru. Cílem nové úpravy byla změna monopolního uspořádání trhu a nastartování vývoje trhu jak po kvantitativní, tak po kvalitativní stránce.

Tento proces byl označován termínem „demonopolizace trhu“.

Při přijetí této normy na ni bylo nahlíženo jako na normu svého druhu přechodnou, která si za cíl kladla hlavně položit základy pro vznik pojistného trhu.³¹⁹

Zákon č. 185/1991 proto vymezoval základní pravidla pro podnikání v soukromém pojištění. Byly stanoveny obecné principy provozování soukromého pojištění jako například povolení k podnikání na základě schválené žádosti, kdy povolení bylo vydáváno na základě schválení pojistných podmínek, dále byly stanoveny povolené právní formy pojišťoven (akciová společnost, družstvo a v návaznosti na předchozí úpravu státní podnik).

Zaváděný systém regulace tedy vycházel z konceptu materiálního dozoru, nástroje finančního dozoru byly zaváděny postupně v průběhu několika let. Dozor byl vymezen jako dozor nad činnostmi v pojišťovnictví.

Orgánem příslušným k výkonu dozoru bylo Ministerstvo financí České republiky.

³¹⁸ Zpracováno podle:
Ducháčková E.: Pojišťovnictví, VŠE Praha, 1997

³¹⁹ Zpracováno s použitím důvodové zprávy k zákonu č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví

Hlavní náplň činnosti orgánu státního dozoru tvořilo povolování činnosti nových pojišťoven a schvalování nových nebo změněných pojistných podmínek.

Zákon č.185/1991 Sb. byl novelizován zákonem č. 320/1993 Sb., kterým byla pojišťovnám stanovena povinnost vykazovat solventnost a vytvářet technické rezervy. Tato problematika byla podrobně upravena v prováděcím předpise, a to ve vyhlášce ministerstva financí č.52/1994 Sb. ze dne 23. února 1994, kterou se stanoví tvorba použití a způsob umístění prostředků technických rezerv pojišťovny.

Úprava soukromého pojišťovnictví vycházející ze zákona č. 185/1991 Sb. se stala předmětem kritiky, která vedla k přijetí zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví.

Důvodem byla změna charakteru činnosti dozoru, kdy se stále silněji projevovала potřeba výkonu státního dozoru v oblasti kontroly hospodaření a finančního zdraví pojišťoven.

Důvodem byla nutnost harmonizovat české pojistné právo se standardy vyplývajícími z práva ES, kritika ze strany zahraničních investorů i ES a snaha posunout dozor nad tímto sektorem na kvalitativně vyšší úroveň jak po stránce nástrojů dozoru, tak po stránce jeho organizačního zajištění.

3.8 Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění; odbor 32 Ministerstva financí

Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění³²⁰ je odborem 32 Ministerstva financí³²¹, tedy organizační složkou ústředního orgánu státní správy, kdy „úřad“ je toliko označením organizační jednotky v rámci celkové struktury ministerstva.³²² Ministerstvo financí je orgánem, který v sobě integruje výkon státního dozoru pro dva sektory finančního trhu s výkonem funkce regulátora³²³, čemuž odpovídá i jeho vnitřní struktura.³²⁴ Státní dozor v pojišťovnictví vykonává Ministerstvo financí od 28.5.1991 kdy vstoupil v účinnost zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví. K výkonu státního dozoru v penzijním připojištění je Ministerstvo financí příslušné od účinnosti zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, tedy od 21. března 1994.

Zabezpečení státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění bylo v průběhu 90. let vnímáno jako nedostatečné. Z tohoto důvodu bylo usnesením vlády č. 555 ze dne 9. června 1999 uloženo ministru financí personálně a materiálně zabezpečit výkon státního dozoru v pojišťovnictví tak, aby bylo zajištěno plnění úkolů uložených ministerstvu zákonem.³²⁵ Na základě tohoto usnesení byl výkon dozoru Ministerstvem financí výrazně personálně posílen a s účinností od 1.9.2000 byl vytvořen v rámci Ministerstva financí Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění.

³²⁰ Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/urad_st_doзору.html

³²¹ Působnost Ministerstva financí ve věcech pojišťovnictví stanoví ustanovení § 4 odst. 1 zákon č.2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších zákonů, ze dne 8. ledna 1969

³²² Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění je zařazen do sekce Mezinárodní vztahy, finanční politika a finanční trh, do skupiny Finanční služby

³²³ V oblasti penzijního připojištění je za regulátora považováno Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV), které bylo zpracovatelem a předkladatelem zákona č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem. Ministerstvo financí prostřednictvím Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění vydává podzákoně právní normy v penzijním připojištění
Penzijním připojištěním se rozumí shromažďování peněžních prostředků od účastníků penzijního připojištění a prostředků, které stát poskytne ve prospěch účastníků, nakládání s těmito prostředky a vyplácení dávek penzijního připojištění.
Penzijní připojištění nesmějí vykonávat jiné osoby než penzijní fondy.
Ke vzniku a činnosti penzijního fondu je třeba povolení, které uděluje MF po dohodě s Ministerstvem práce a sociálních věcí a KCP.

³²⁴ <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/orgstru.html> :organizační struktura
Ministerstva financí

ke spojení funkce regulátora a dozoru v rámci jedné instituce
Křivohlávek V.: Regulátor nebo státní dozor v pojišťovnictví a penzijním připojištění ?,
Pojistný obzor 8/2004
Autor spojení funkce regulátora a instituce pověřené výkonem dozoru hodnotí kladně díky možnosti rychlé adaptace regulačního rámce v případě změny pojistného trhu, nicméně se v závěru článku přiklání k myšlence institucionálního osamostanění dozoru nad pojišťovnictvím.

³²⁵ Karfíková M., Přikryl Vl., Čechová J.: Základy pojišťovacího práva, Praha: Orac 2001, str.57

...ko organizační složka ústředního orgánu státní správy byl Úřad
státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění (dále
„Úřad“) vytvořen a jeho struktura byla stanovena organizačním
aktem ministra financí.

Kromě pojišťovnictví v České republice a dozor nad ním je
upraven především zákonem č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o
změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví) ve
znění pozdějších předpisů. Jeho poslední rozsáhlá novelizace,
reagující na vstup ČR do EU, byla provedena zákonem č. 39/2004 Sb.

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a
samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně
samostatného zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a
samostatných likvidátorech pojistných událostí) upravuje
problematiku postavení poskytovatelů specifických služeb na
pojistném trhu. Tento zákon nabyl účinnost k 1. lednu 2005.

Zákon o pojišťovnictví se provádí vyhláškou č. 303/2004 Sb.,
kterou se provádí zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o
změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších
předpisů. Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných
likvidátorech pojistných událostí provádí vyhláška č. 582/2004
Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o pojišťovacích
zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí.

Normou reagující na vývoj finančního trhu z hlediska dozorového
systému je zákon č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dozoru nad bankami,
spříteľnými a úvěrními družstvy, institucemi elektronických
peněz, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních
konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o
finančních konglomerátech) z 19. srpna 2005.

Kromě pojišťovací právo upravuje zvláštní norma občanského
práva, zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně
souvisejících zákonů (zákon o pojistné smlouvě), který kromě
samotné úpravy vztahů vzniklých na základě pojistné smlouvy
upravuje problematiku uzavírání pojistných smluv. Tato norma
stanoví pravidla, která upravují chování pojistitele vůči
pojistníkovi při uzavírání pojistné smlouvy.

Problematika vedení společnosti (corporate governance) nemá pro
oblast pojišťovnictví specifickou úpravu. Zákon o pojišťovnictví
odkazuje na obecnou úpravu práva společností, kterou představuje
zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších novel.
Tuto úpravu doplňuje Kodex správy společností založený na
principech OECD vypracovaný v rámci KCP v roce 2000.³²⁶

³²⁶ Kodex správy společností založený na principech OECD, www.sec.cz
k povaze a obsahu kodexu: Trojanová E.: Kodex správy společností založený na principech OECD,
Pojistný obzor č. 5/2001, str.3, jedná se o shrnutí základních cílů kodexu vyjádřených T.
Ježekem, vedoucím pracovní skupiny KCP připravující kodex; shrnutí:
Kodex je normou soukromoprávního charakteru. Za cíl si klade prosazovat „nejlepší praxi“

Pro český pojistný trh je typický vysoký počet povinných pojištění upravených zvláštními zákony³²⁷.

Zvláštní postavení pojištění má pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla³²⁸ upravené zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

corporate governance z hlediska transparentnosti a odpovědnosti v rámci společnosti. Cílem obdobných norem je udržet spojení mezi managementem a vlastníky společnosti. Kodex v 5 kapitolách upravuje: 1. postavení akcionářů 2. spravedlivé jednání s akcionáři, včetně minoritních a zahraničních 3. úloha zainteresovaných stran v řízení a správě společnosti 4. zveřejňování informací a transparentnost 5. odpovědnost správního orgánu Motivací pro přijetí kodexu společností by měla být následný vyšší rating. Prohlášení společnosti o přistoupení ke Kodexu by mělo být ověřeno auditorem.

- 37 zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnost. zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona ČNR č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 18/1997 Sb., zákon o mírovém využívání jaderné energie a ionizujících zářeních (atomový zákon) ve znění pozdějších předpisů.
- zákon č. 85/1996 Sb. o advokacii, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 114/1995 Sb. o vnitrozemské plavbě ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 72/1994 Sb., kterým se upravují některé spoluvlastnické vztahy k budovám a některé vlastnické vztahy k bytům a nebytovým prostorům a doplňují některé zákony (zákon o vlastnictví bytů), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 524/1992 Sb. o auditorech a Komoře auditorů České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 523/1992 Sb. o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 360/1992 Sb. o výkonu povolání autorizovaných architektů a o výkonu povolání autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 160/1992 Sb. o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 381/1991 Sb. o Komoře veterinárních lékařů České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 237/1991 Sb. o patentových zástupcích, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 220/1991 Sb. o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 23/1962 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona (zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí)

38 Na základě zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů byla zřízena 30. července 1999 jako právnická osoba Česká kancelář pojistitelů (ČKP). ČKP je profesní organizace pojistitelů, kterým bylo uděleno Ministerstvem financí ČR povolení k provozování pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. ČKP je zapsána v obchodním rejstříku.

Česká kancelář pojistitelů v rozsahu stanoveném zákonem: spravuje garanční fond; provozuje hraniční pojištění a informační středisko; zabezpečuje plnění úkolů souvisejících s jejím členstvím v Radě kancelářů; uzavírá dohody s kancelářemi pojistitelů cizích států, informačními středisky a orgány pověřenými v jiných členských státech vyřizováním žádostí o náhradní plnění a zabezpečuje úkoly vyplývající z těchto dohod; spolupracuje se státními orgány ve věcech týkajících se pojištění odpovědnosti; vede evidence a statistiky pro účely pojištění odpovědnosti; podílí se na předcházení škodám v provozu na pozemních komunikacích a na předcházení pojistným podvodům v pojištění souvisejícím s provozem vozidel.

Ve vztahu těm, kterým byla provozem vozidla způsobena škoda a mají nárok na plnění podle výše uvedeného zákona, vystupuje Česká kancelář pojistitelů jako garant a poskytovatel pojistného plnění.

ČKP podléhá dozoru Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění
www.ckp.cz

tento zákon provádí vyhláška č. 205/1999 Sb. v platném znění.

Cela specifické je zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání³²⁹ upravené § 205d zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, který provádí vyhláška č. 125/1993 Sb., kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů.

Ministerstvo financí jako příslušný orgán státní správy rozhoduje v převážné většině věcí týkajících se pojišťovnictví ve správním řízení podle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů, pokud zákon o pojišťovnictví nestanoví jinak.³³⁰

Správní řízení zahajovaná na žádost, vedená Ministerstvem financí podle zákona o pojišťovnictví a podle zákona pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, jsou ve stanovených případech zpoplatněna podle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, položky 66. Výnos ze správních poplatků je příjmem státního rozpočtu.

Při projednávání přestupků podle zákona o pojišťovnictví nebo zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí postupuje Úřad podle zákona č. 400/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

³²⁹ toto pojištění provozují soukromé pojišťovny Česká pojišťovna a.s. a Kooperativa, pojišťovna, a.s.

Mesršmíd J.: Partnerství veřejného a soukromého sektoru v pojišťovnictví

Pojistný obzor č. 1/2006, str. 11

„Pojištění zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání. Dvě soukromé pojišťovny realizují státní zakázku, tj. spravují dané pojištění podle parametrů stanovených státem. Návrh zákona o úrazovém pojištění, který je projednáván od října 2005 v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, by však měl toto pozitivní a osvědčené partnerství ukončit a zavést systém de facto sociálních dávek či úrazového zabezpečení spravovaný Českou správou sociálního zabezpečení. jiné alternativy nebyly hlouběji prozkoumány.“

³³⁰ To platí u některých lhůt pro vydání rozhodnutí a v případě některých rozhodnutí, kdy je vyloučen suspenzivní účinek odvolání nebo v případě zahájení některých řízení:

zákon o pojišťovnictví stanoví, že má-li ministerstvo rozhodnout ve věci, pro jejíž složitost nelze rozhodnout ve lhůtě stanovené tímto zákonem, rozhodne ve lhůtě prodloužené o 30 dnů, ve zvláště složitých případech může ministerstvo lhůtu prodloužit až o 60 dnů. Prodloužení lhůty a jeho důvody je ministerstvo povinno oznámit účastníkům řízení nejpozději před uplynutím tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem stanovené lhůty pro vydání rozhodnutí ve věci.

Podání opravného prostředku proti rozhodnutí ministerstva, kterým se zavádí nucená správa v pojišťovně nebo zajišťovně, nemá odkladný účinek.

Řízení o uložení opatření k odstranění nedostatků může být zahájeno doručením rozhodnutí o jeho uložení, hrozí-li nebezpečí z prodlení.

Ministerstvo financí jako regulátor

Úřad jako orgán dozoru spolupracuje s věcně příslušnými organizační složkami regulátora a zpracovává ve spolupráci s nimi základní koncepční materiály pro pojišťovnictví a pro podmínky fungování pojistného trhu, návrhy zákonů a dalších právních předpisů v pojišťovnictví. Úřad navrhuje a zpracovává metodické předpisy a výkladová stanoviska k regulaci.

Příslušnou organizační složkou Ministerstva financí pro regulaci pojišťovnictví je odbor Legislativa finančního trhu³³¹, v jehož rámci se problematice regulace pojišťovnictví věnují oddělení 354 Pojišťovnictví a penzijní připojištění a oddělení 353 Ochrana spotřebitele na finančním trhu. Ministerstvo financí při výkonu činnosti regulátora spolupracuje s řadou subjektů na úrovni trhu.³³² s dalšími orgány státní správy. Ministerstvo při přípravě regulatorního rámce spolupracuje i s veřejností.³³³

Úřad jako orgán dozoru

Pojišťovnictví a penzijní připojištění jsou jako sektory finančního trhu regulované dvěma různými institucemi, a to Ministerstvem financí a Ministerstvem práce a sociálních věcí. Regulátoři ovšem státní dozor svěřili do kompetence jediné instituce, kterou je Ministerstvo financí.³³⁴

Státním dozorem v pojišťovnictví je podle zákona o pojišťovnictví rozhodování a kontrolní činnost v tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem stanoveném rozsahu prováděné ministerstvem v soukromém pojišťovnictví, činnosti s tím související a soubor nástrojů určených k jeho výkonu.

³¹ http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/orgstru_20082.html#book2

³² nejvýznamnějším subjektem je v tomto směru Česká asociace pojišťoven, ČAP

Mesršmíd J: K dalšímu vývoji regulace a státního dozoru v pojišťovnictví, Pojistný obzor č.8/2003, str. 12

„Spolupráce ministerstva financí/státního dozoru a asociace pojišťoven (pozn. České asociace pojišťoven) nabývala postupem času na významu. Nejprve se týkala zejména výměny informací či přípravy návrhů nových právních předpisů. Ve druhé polovině devadesátých let se koncentrovala na oblast harmonizace českého pojistného práva s Evropskou unií a na praktickou spolupráci při aplikaci zákonů přijatých v roce 1999 - tj. nového zákona o pojišťovnictví a zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Značnou pomocí pro transpozici právních aktů EU například bylo, že česká asociace pojišťoven v součinnosti s Ministerstvem financí připravila kvalitní překlady směrnic. Pro implementaci zákona o pojišťovnictví, který nabyl účinnosti dne 1. 4. 2000, bylo velmi podstatné, že ministerstvo zpracovalo metodický návod pro uvedení právních poměrů pojišťovny do souladu se zákonem, k němuž se mohla asociace vyjádřit, a souhlasilo i se společnou přípravou odpovědí na vybrané, společné otázky členů ČAP, což přispělo ke zvládnutí procesu tzv. přelicencování.“

³³ Ministerstvo financí do své činnosti promítá výsledky tzv. veřejných diskusí, tedy mechanismu, prostřednictvím něhož je odborné i široké veřejnosti předložen k vyjádření konkrétní problém nebo koncept. Výsledkem veřejné diskuse je souhrnné zhodnocení, které se stává dalším podkladem pro práci regulátora.

³⁴ Dílčí kompetence KCP jsou vymezené paragrafem 45a) zákona o penzijním připojištění se státním příspěvkem.

Dozor v pojišřovnictví je podle zákona o pojišřovnictví vykonávan Ministerstvem zejména v zájmu ochrany spotřebitele. Při plnění tohoto cíle ovšem Ministerstvo financí vychází ze zásady ochrany komerční svobody a neomezování konkurenčních mechanismů v rámci pojistného trhu. Ministerstvo při výkonu dozoru nemůže přejímat odpovědnost za rozhodnutí spotřebitele jako účastníka finančního trhu.³³⁵

Dozoru Úřadu podléhají:

- pojišřovny, které na území České republiky provozují pojišřovací činnost
- tuzemské pojišřovny a zajišřovny
- právnické a fyzické osoby, které na území České republiky provozují zprostředkovatelskou činnost v pojišřovnictví
- samostatní likvidátoři pojistných událostí
- osoby provozující další činnosti související s pojišřovací a zajišřovací činností
- další fyzické a právnické osoby, a to v rozsahu stanoveném tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem³³⁶
- penzijní fondy a jejich depozitáři.

Doplňkový dozor

Předmětem doplňkového dozoru vykonávaného Ministerstvem jsou vztahy mezi pojišřovnou a přidruženou osobou pojišřovny, společníkem v pojišřovně, nebo přidruženou osobou společníka pojišřovně nebo pojišřovnou a fyzickou osobou, která má účast v pojišřovně nebo jakékoli její přidružené osobě, na společníkovi pojišřovny, nebo v přidružené osobě společníka pojišřovny.

Doplňkový dozor nad pojišřovnou ve finančním konglomerátu
tuzemská pojišřovna, která je součástí skupiny určené podle zákona
finančních konglomerátech jako finanční konglomerát, je povinna
plnit povinnosti stanovené tímto zvláštním právním předpisem, a to
zejména vůči ministerstvu, ale i vůči orgánu určenému jako
koordinátor³³⁷ podle zákona o finančních konglomerátech. Stejně

Cílem dozoru není fungování systému nulového selhání (zero-failure system)

Subjektem sui generis, podléhajícím dozoru Úřadu na základě zvláštního zákona je Česká kancelář pojistitelů, řKP

Úkoly koordinátora jsou stanoveny v ř 14 a násl. zákona o finančních konglomerátech:

- a) koordinuje shromažřování a poskytování významných nebo nezbytných informací při běžných i mimořádných situacích na úrovni finančního konglomerátu, včetně poskytování informací významných pro výkon dozoru na individuálním základě i na konsolidovaném základě, orgánem dozoru podle zvláštního právního předpisu
- b) sleduje a posuzuje finanční situaci finančního konglomerátu,
- c) posuzuje dodržování doplňkového požadavku kapitálové přiměřenosti, požadavků na řízení rizik, na koncentraci rizik a na operace v rámci skupiny na úrovni finančního konglomerátu,
- d) posuzuje strukturu, organizaci a systém vnitřní kontroly finančního konglomerátu,
- e) ve spolupráci s příslušnými orgány dozoru plánuje a koordinuje postup orgánů dozoru při výkonu doplňkového dozoru na úrovni finančního konglomerátu při běžných a mimořádných situacích.

K zajištění účelného a účinného výkonu doplňkového dozoru uzavírají koordinátor a další příslušné orgány dozoru, případně další orgány dozoru, koordináční dohody. Koordináční dohodu mohou být koordinátorovi svěřeny další úkoly a předně určeny postupy při

povinnosti jako tuzemská pojišťovna má vůči ministerstvu i smíšená
finanční holdingová osoba, vykonává-li ministerstvo funkci
koordinátora podle uvedeného zákona.

ymezení okruhu osob, k jejichž doзору je Úřad příslušný se
promítá skutečnost, že pojistný trh České republiky je součástí
jednotného pojistného trhu EEA, který funguje na principu tzv.
jednotného povolení (evropského pasu). Za dozor nad činností
subjektu v celém prostoru jednotného trhu odpovídá dozorový orgán
který sídla.³³⁸

na pojistném trhu České republiky tak působí tři kategorie
subjektů, které podléhají různému režimu:

- subjekty se sídlem v České republice
- subjekty se sídlem v členské zemi EEA
- subjekty se sídlem v třetím státě.

Povolovací činnost

Jako orgán doзору v pojišťovnictví Úřad uděluje povolení k
provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti, a to na základě
žádostí o povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací
činnosti, resp. k jejich rozšíření podaných podle zákona o
pojišťovnictví subjektům se sídlem v České republice a subjektům
se sídlem v třetím státě.

Úřad v těchto věcech rozhoduje ve správním řízení.

Povolení Úřadu je rovněž vyžadováno k případech změny v složení
orgánů dozorovaných subjektů nebo jejich vlastnické struktury,
když je vyžadován souhlas Úřadu s změnou fyzické osoby jako člena
představenstva, dozorčí rady nebo prokuristy tuzemské pojišťovny.
Úřad dále schvaluje nabytí kvalifikované účasti v tuzemské
pojišťovně nebo zajišťovně nebo povolení snížení základního
kapitálu.

Ve všech ostatních oblastech, kde je vyžadován souhlas Úřadu je ve
výše uvedených případech problematika jiné skladby finančního
kapitálu nebo tvorby jiné rezervy. Úřad k žádosti pojistitele
schvaluje návrh postupu při převodu pojistného kmene v případě,
když k tomuto převodu dochází na základě vlastního rozhodnutí
pojišťovny. Úřad k žádosti pojišťovny nebo tuzemské zajišťovny

rozhodování mezi odpovědnými příslušnými orgány doзору podle tohoto zákona
a pro spolupráci s ostatními orgány doзору.

³³⁸ Dozorované subjekty, které vykonávají svou činnost v rámci jednotného trhu na základě na
základě práva usazení se nebo na základě svobody dočasně poskytovat služby na základě
povolení uděleného příslušným úřadem svého domovského státu mají jeho prostřednictvím vůči
Úřadu notifikační povinnost před zahájením své činnosti.

Při výkonu doзору tak nutně musí komunikovat příslušné orgány doзору jednotlivých států:
při plnění notifikační povinnosti dozorovaných subjektů, uvalení nucené správy, poskytování
stanoviska při převodu pojistného kmene mezi pojišťovnami v rámci členských států aj.

Ministerstvo v souladu s zákonem o pojišťovnictví usiluje o koordinaci své činnosti s
orgány doзору všech členských států

Uzavádí se též o odnětí povolení k provozování pojišťovací resp. zajišťovací činnosti a rovněž o schválení záměru sloučení, splynutí, přeměně nebo rozdělení pojišťovny nebo tuzemské zajišťovny.

Úřad vyjadřuje své stanovisko k otázce převodu pojistného kmene týkající se pojistných smluv uzavřených na území České republiky z pojišťovnou z členského státu. Úřad vyjádří svoje stanovisko nebo souhlas do 3 měsíců ode dne obdržení žádosti; nečinnost ministerstva se považuje za souhlas s takovým převodem.

Úřad schvaluje takový převod v případě tuzemská pojišťovny právně převádějící pojistný kmen týkající se pojistných smluv uzavřených v jiném členském státě buď podle práva zakládat pobočky nebo podle svobody dočasně poskytovat služby. Ministerstvo schválí žádost pojišťovny o tento převod poté, kdy obdrží souhlas příslušného úřadu členského státu, kde vznikl závazek.

Zvláštní povahu má řízení související s mlčenlivostí stanovené zákonem o pojišťovnictví, tedy o zproštění mlčenlivosti osob činných pro pojišťovnu nebo zajišťovnu.

Kontrolní činnost

Předmětem kontrolní činnosti Úřadu je u pojišťoven, zajišťoven a zprostředkovatelů v pojišťovnictví a v České kanceláři pojistitelů kontrola:

• dodržování zákona o pojišťovnictví a ustanovení zvláštních právních předpisů, která se vztahují k provozování pojišťovací a zajišťovací činnosti a činností s nimi souvisejících

• soulad provozovaných činností s uděleným povolením,

• hospodaření pojišťovny nebo zajišťovny z hlediska

zabezpečení splnitelnosti jejích závazků,

• způsob tvorby a použití technických rezerv, finanční

umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, a

• solventnost pojišťovny nebo zajišťovny,

• plnění uložených nápravných opatření

• způsob vedení administrativních a účetních postupů a vnitřní kontroly.

Při kontrolní činnosti „od stolu“ ministerstvo postupuje podle obecné úpravy správního řízení a zákona o pojišťovnictví a dalších zákonů upravujících činnost dozorovaných subjektů.

Při kontrolní činnosti na místě postupuje Úřad podle zákona č. 102/1991 Sb. o státní kontrole, části třetí (kontrolního řádu).

Členská ministerstva pověřená výkonem kontrolní činnosti podléhají státnímu doзору v pojišťovnictví jsou oprávněni vstupovat do

prostor kontrolovaných osob, požadovat od statutárních a dozorčích orgánů pojišťovny nebo zajišťovny, vedoucích zaměstnanců, zmocněnců a fyzických osob, které jsou činné pro pojišťovnu nebo zajišťovnu podklady pro posouzení činnosti pojišťovny nebo zajišťovny a její majetkové situace a odpovídající vysvětlení k těmto podkladům. Dále jsou pověřeni zaměstnanci oprávněni účastnit se jednání orgánů pojišťovny nebo zajišťovny.

Ministerstvo financí při výkonu dozorové činnosti používá především nástroje finančního dozoru, kdy předmětem zájmu je kontrola hospodaření pojišťovny³³⁹, zejména její platební schopnosti, tvorby technických rezerv, včetně matematických rezerv, finančního umístění podle tohoto zákona, dodržování zvláštními právními předpisy stanovených administrativních³⁴⁰ a účetních postupů³⁴¹ a spolehlivosti vnitřních kontrolních systémů. Úřad v rámci obezřetnostního dozoru též posuzuje vhodnost fyzických osob z hlediska zákonných předpokladů pro výkon určitých činností. Úřad rovněž sleduje změny ve vlastnické struktuře dozorovaných subjektů.

³³⁹ K informační povinnosti pojišťovny a zajišťovny:

Pojišťovna a zajišťovna je povinna předkládat ministerstvu účetní závěrku, informace o technických podkladech používaných pro výpočet sazeb pojistného a technických rezerv a jiné doklady o činnosti.

Pojišťovna je do 4 měsíců po skončení kalendářního roku povinna předložit Ministerstvu financí výroční zprávu obsahující mimo údaje stanovené zvláštním právním předpisem, všechny ji provozované činnosti a poměr mezi hodnotou vlastních zdrojů a požadovanou mírou solventnosti. Obsah a formu jiných dokladů vyhláší ministerstvo ve Finančním zpravodaji.

Tuzemská pojišťovna je povinna informovat ministerstvo zvláště o výsledcích své činnosti provozované na základě práva zřizovat pobočky a zvláště o výsledcích své činnosti provozované na základě svobody dočasně poskytovat služby.

Tvoří-li pojišťovna s jinou pojišťovnou nebo zajišťovnou podnikatelské seskupení, zejména je-li jednou pojišťovnou provozována pojišťovací činnost podle pojistných odvětví životních pojištění a druhou pojišťovnou činnost podle pojistných odvětví neživotních pojištění, nesmí být mezi těmito pojišťovnami uzavírány dohody ani jiná ujednání, která by mohla zkreslovat jejich účetnictví, zejména ovlivnit rozvržení jejich příjmů a výdajů. Tzv. systém čínských zdí.

³⁴⁰ Tuzemská pojišťovna, která podléhá doplňkovému dozoru, je povinna vytvořit přiměřené vnitřní kontrolní systémy, které budou shromažďovat údaje a informace pro potřeby tohoto dozoru.

³⁴¹ Pojišťovna nebo zajišťovna je povinna vést účetnictví o stavu a pohybu majetku a závazků, nákladech a výnosech a o hospodářském výsledku podle zvláštního právního předpisu.

Vyhláška MF č. 502/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou pojišťovnami

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 501/2002 Sb. a č. 502/2002 Sb.

Opatření MF č.j.V/2-25 430/1992 pro stanovení účtové osnovy a postupu účtování pro pojišťovny

Opatření MF č.j.282/105 880/2001, kterým se mění účtová osnova a postupy účtování pojišťoven

Opatření MF č.j.282/113 409/2001, kterým se mění opatření o uspořádání a obsahovém vymezení položek účetní závěrky pojišťoven

Opatření MF č.j. V/2-31 380/1992, pro stanovení uspořádání a obsahové vymezení položek účetní závěrky pojišťoven

Hlavní specifika dozoru v pojišťovnictví tvoří dozor nad dodržováním pravidel pro tvorbu a užití technických rezerv pojišťoven a tuzemských zajišťoven, pro umístování aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy; dozor nad rozkládáním a omezením rizik prostřednictvím zajištění; dozor nad vykazováním solventnosti pojišťoven a tuzemských zajišťoven a kontrola jejich finanční stability.

Předmětem dozoru v pojišťovnictví je rovněž existence a úroveň vnitřního kontrolního systému a způsob, jakým se do činnosti pojišťovny nebo zajišťovny promítají výstupy z tohoto systému.

Reziduálním prvkem materiálního dozoru v dozorovém systému představuje schvalování pojistných podmínek u povinných pojištění. V případě ostatních pojištění jsou pojistné podmínky a jejich možná změna orgánu dozoru jen dávána na vědomí. Odpovědný pojistný matematik

součástí dozorového systému v pojišťovnictví je činnost odpovědného pojistného matematika (aktuára), který odpovídá za správnost pojistně matematických metod používaných při provozované pojišťovací činnosti.³⁴²

Pojišťovna nebo zajišťovna, které ministerstvo udělilo povolení k provozování činnosti, jsou povinny zabezpečit odpovědnému pojistnému matematikovi trvalý přístup k informacím o jejich činnosti, které si v souvislosti s plněním povinností podle zákona o pojišťovnictví vyžádá. Zákon o pojišťovnictví stanoví pojišťovně nebo zajišťovně náležitosti spojené s činností odpovědného pojistného matematika upravit vnitřním předpisem.

Odpovědný pojistný matematik plní dvojí úlohu, když je jednak garantem správnosti používaných pojistně matematických metod a jednak je specifickou součástí kontrolního mechanismu činným v rámci pojistitele i státního dozorového systému.

Odpovědný pojistný matematik je v případě zjištění nedostatků v hospodaření pojišťovny nebo zajišťovny, které souvisí s výkonem jeho činnosti podle tohoto zákona, povinen navrhnout statutárnímu orgánu pojišťovny nebo zajišťovny opatření ke zlepšení situace. Pokud navrhovaná opatření nejsou realizována a další vývoj hospodaření pojišťovny nebo zajišťovny ohrožuje splnitelnost jejích závazků, je odpovědný pojistný matematik povinen o této skutečnosti bezodkladně informovat Úřad.

³⁴² Pojišťovna je povinna dát odpovědným pojistným matematikem potvrdit správnost, rozdělení výnosů z finančního umístění v životním pojištění mezi pojištěným a pojišťovnou, výpočtu sazeb pojistného, výše technických rezerv, výpočtu požadované míry solventnosti a pojistně matematické metody používané při provozované pojišťovací činnosti.

Zajišťovna je povinna nechat odpovědným pojistným matematikem potvrdit správnost výše technických rezerv, výpočtu požadované míry solventnosti a pojistně matematické metody používané při provozované zajišťovací činnosti.

Odpovědným pojistným matematikem podle tohoto zákona je fyzická osoba, která je zapsána v seznamu odpovědných pojistných matematiků Úřadem. Tento seznam Úřad zveřejňuje a jeho změny jsou publikovány ve Finančním zpravodaji.

Předpokladem pro zapsání do seznamu odpovědných pojistných matematiků je bezúhonnost ve smyslu zákona o pojišťovnictví a doklad o ukončeném vysokoškolském vzdělání v oboru matematiky a nejméně tříleté praxi v oboru pojistné matematiky spolu s osvědčením k výkonu funkce pojistného matematika vydané organizací pojistných matematiků³⁴³ akreditovanou u Mezinárodní aktuárské asociace.³⁴⁴

V dozorovém systému jsou dále činní auditoři ověřující účetní závěrku pojišťovny nebo zajišťovny.

Opatření úřadu

Pokud Úřad zjistí porušení povinnosti stanovené zákonem o pojišťovnictví, rozhodne o opatření k odstranění zjištěných nedostatků.

Opatření směřující k nápravě finančního zdraví pojišťovny nebo zajišťovny se uplatní, když Úřad ukládá pojišťovně nebo zajišťovně přednostně použít zisk po zdanění k doplnění rezervního fondu nebo ke zvýšení základního kapitálu nebo aby snížila svůj základní kapitál o částku odpovídající ztrátě po jejím zúčtování s rezervním a dalšími fondy za předpokladu, že ztráta přesahuje 20 % jejího základního kapitálu.

Opatření svou povahou mířící do oblasti krizového řízení dozorovaného subjektu je oprávnění Úřadu nařídít pojišťovně nebo zajišťovně předložit ministerstvu ke schválení ozdravný plán, pokud jsou v hospodaření pojišťovny nebo zajišťovny nedostatky, které by mohly ohrozit nebo ohrožují splnitelnost jejich závazků.

Úřad může opatřením zavést v pojišťovně nebo zajišťovně nucenou správu jestliže neplní opatření uložená ministerstvem nebo zkreslují výsledky své činnosti nebo je ohrožena splnitelnost jejich závazků vyplývajících z uzavřených pojistných nebo zajišťovacích smluv nebo jim ministerstvem uložená opatření nebo sankce nevedou k nápravě anebo má hodnotu vlastních zdrojů nižší, než je garanční fond. Nucený správce jmenovaný Úřadem při výkonu

³⁴³ V České republice je touto organizací Česká společnost aktuárů Česká společnost aktuárů se ustavila v roce 1992 jako pokračovatel činnosti Spolku československých pojistných techniků založeného 27. 2. 1919. Je dobrovolným sdružením pojistných matematiků a odborníků, jejichž zaměření s pojistnou matematikou souvisí. Usiluje o co nejširší uplatnění aktuárské profese v pojišťovnictví, sociálním zabezpečení, státní správě a při řízení finančních rizik. Zaměřuje se na podporu vzdělávání a výzkumu v aktuárských vědách.
www.actuarial.cz

³⁴⁴ International Actuarial Association (IAA, Mezinárodní aktuárská asociace)
www.actuaries.org

vé funkce postupuje v souladu s rozhodnutím ministerstva, kterým
zavádí nucená správa a činí opatření nezbytná k obnovení
stability a likvidity pojišťovny nebo zajišťovny.

řad může svým opatřením pozastavit pojišťovně nebo zajišťovně
oprávnění k uzavírání a k rozšiřování již převzatých závazků
jestliže je ohrožena splnitelnost jejích závazků a opatření
uložená ministerstvem nevedla ke zlepšení její hospodářské situace
nebo v souvislosti se zavedením nucené správy.

pozastavení oprávnění uzavírat a rozšiřovat již převzaté závazky
se může týkat části nebo celkového rozsahu ministerstvem povolené
činnosti. Toto své opatření Úřad zveřejní ve Finančním zpravodaji
Obchodním věstníku a informuje prostřednictvím sdělovacích
prostředků veřejnost. Jedná-li se o pojišťovnu z třetího státu, o
tomto rozhodnutí ministerstvo informuje příslušný úřad země sídla
této pojišťovny.

řad může opatřením nařídit pojišťovně převést její pojistný kmen
nebo jeho část, na jinou pojišťovnu jestliže pojišťovna neplní
opatření uložena ministerstvem v souvislosti s ohrožením její
schopnosti dostát svým závazkům nebo v souvislosti se zavedením
nucené správy nebo v souvislosti s pozastavením oprávnění k
uzavírání smluv a rozšiřování závazků či s odnětím povolení k
provozování pojišťovací činnosti.³⁴⁵

ve lhůtě určené ministerstvem, která nesmí být kratší než 30 dnů
od nabytí právní moci rozhodnutí, kterým ministerstvo pojišťovně
nařídilo převést pojistný kmen podle věty první, je pojišťovna
povinna předložit ministerstvu ke schválení návrh postupu tohoto
převodu.

vedle výše uvedených opatření, nestanoví-li zákon o pojišťovnictví
jinak, je Úřad oprávněn požadovat ve stanovené lhůtě provedení
změny fyzické osoby, která má účast na řízení pojišťovny nebo
zajišťovny, v osobě prokuristy, člena představenstva, dozorčí rady
nebo kontrolní komise, nebo pověřeného zástupce pobočky
pojišťovny.

nejím opatřením je ze strany Úřadu odejmutí povolení k
provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti pojišťovně nebo
zajišťovně. Povolení Úřad odnímá v případě, že:

- pojišťovna nebo zajišťovna jsou v úpadku
- jestliže, již nesplňuje podmínky pro povolení k provozování
pojišťovací nebo zajišťovací činnosti
- porušuje závažným způsobem povinnosti stanovené tímto
zákonem jestliže opatření nebo pokuta uložena ministerstvem
nevedly k nápravě
- v hospodaření pojišťovny nebo zajišťovny se projevují
nedostatky tak závažné, že další pokračování v činnosti

³⁴⁵ Nelze požadovat, aby pojišťovna převedla část svého pojistného kmene podle jednoho nebo
více pojistných odvětví uvedených v příloze č. 1 zákona o pojišťovnictví na státem
zřízenou organizaci

ohrožuje zájmy účastníků pojištění
zavedení nucené správy nevedlo k obnovení její platební
schopnosti
získala povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací
činnosti na základě nesprávně uvedených údajů rozhodných pro
udělení tohoto povolení
pojišťovně z třetího státu bylo odejmuto povolení v jiném
členském státě z důvodu její nedostatečné solventnosti
pokud pojišťovna, které bylo uděleno povolení k provozování
pojišťovací nebo zajišťovací činnosti jako tuzemské
pojišťovně, přemístila svoje sídlo mimo území
České republiky.

Úřad dále odejme povolení i pojišťovně nebo zajišťovně z důvodu
nevykonávání činnosti. Úřad tak odejme povolení pojišťovně nebo
zajišťovně, která do 1 roku od nabytí právní moci rozhodnutí,
kterým jí bylo uděleno povolení k provozování pojišťovací nebo
zajišťovací činnosti, nezahájí svoji činnost nebo pojišťovna nebo
zajišťovna neprovozuje pojišťovací nebo zajišťovací činnost déle
než 6 měsíců.

Úřad též odejme povolení k provozování pojišťovací nebo
zajišťovací činnosti o to požádá.

Rozhodnutí o odnětí povolení k provozování pojišťovací nebo
zajišťovací činnosti, které nabylo právní moci, ministerstvo
veřejně ve Finančním zpravodaji a Obchodním věstníku do 30 dnů
ode dne nabytí právní moci a informuje veřejnost prostřednictvím
sdělovacích prostředků. V případě tuzemské pojišťovny je
ministerstvo povinno o tomto rozhodnutí informovat příslušné úřady
statních členských států. Společně s těmito úřady přijme opatření
nutná k ochraně spotřebitele.

Předběžné opatření

Jestliže je to třeba k zajištění právem chráněných zájmů fyzických
nebo právnických osob, které nejsou účastníky správního řízení,
nebo jestliže by byl výkon konečného rozhodnutí zmařen či vážně
ohrožen může Úřad uložit předběžné opatření, které spočívá v
uložení povinnosti pojišťovně nebo zajišťovně:

neuzavírat další pojistné nebo zajišťovací smlouvy a
nerozšiřovat již převzaté závazky z pojištění nebo
zajištění,

nenakládat bez souhlasu ministerstva se svými aktivy
nepostupovat bez souhlasu ministerstva podle rozhodnutí
představenstva, valné hromady nebo členské schůze.

Rozhodnutí ministerstva o předběžném opatření nabývá účinnosti
dnem vydání.

Rozhodování o přestupcích a jiných správních deliktech v pravomoci Ministerstva financí je ukládat sankce při naplnění skutkových podstat přestupků nebo správních deliktů podle zákona o pojišťovnictví. Za přestupek může Úřad uložit pokutu do 1 000 000 Kč. Za jiný správní delikt může být ministerstvem financí uložena pokuta až 50 000 000 Kč. Pokuty uložené podle tohoto o pojišťovnictví jsou příjmem státního rozpočtu. Vybírá a vymáhá je místně příslušný celní úřad podle zvláštního právního předpisu.³⁴⁶

Státní dozor podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Státní dozor podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí vykonává rovněž Ministerstvo financí, ovšem jistá role je určena i subjektům na úrovni trhu.³⁴⁷

Úřadu při výkonu dozoru podle tohoto zákona podléhá:

- činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů s bydlištěm nebo sídlem na území České republiky nebo třetího státu
- činností samostatných likvidátorů pojistných událostí

Podmínkou výkonu činnosti zprostředkovatele v pojišťovnictví nebo samostatného likvidátora pojistných událostí je zápis do registru vedeného ministerstvem.³⁴⁸

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí přiznává určitý prostor v rámci dozorového systému kvalifikovaným, na dozoru institucionálně nezávislým subjektům.

Tyto subjekty jsou uvedeny v příloze č.6 vyhlášky č. 582/2004 Sb., a to po splnění kritérií vyhlášených Ministerstvem financí.³⁴⁹ Subjekty uvedené v příloze č. 6 vyhlášky č. 582/2004 Sb. vydávají v případě úspěšného absolvování odborné zkoušky pro základní kvalifikační stupeň osvědčení které bude Úřad akceptovat pro zápis do jím vedeného registru.

³⁴⁶ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

³⁴⁷ Jde tedy o zapojení subjektů 4. úrovně (úroveň trhu) regulatorního členění jednotného trhu do státního dozorového systému, který je na 3. úrovni členění vykonávají státní orgány

³⁴⁸ Ministerstvo zapíše do registru fyzickou nebo právnickou osobu, která splnila podmínky stanovené zákonem pro výkon činnosti o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí vázaného pojišťovacího zprostředkovatele; podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele; pojišťovacího agenta; pojišťovacího makléře a samostatného likvidátora pojistných událostí.

³⁴⁹ Mesršmíd J.: Nový prvek v regulaci, Pojistný obzor 2/2005, str.3

„Tato důvěra ze strany státu je jistě odrazem rozvoje pojistného trhu v České republice, ale i toho že vzdělávání pojišťovacích zprostředkovatelů je vzhledem k jejich počtu a několika kategoriím těchto osob vhodnou oblastí pro umožnění jisté participace soukromého sektoru na regulaci.“

Autor navrhuje jako pro tento model spolupráce subjektů na úrovni trhu a státním dozorem pojem spoluregulace, tedy termín odvozený z anglické terminologie co-regulation

Státní dozor v pojišťovnictví má právo kontrolovat průběh zkoušek konaných těmito subjekty.

Důvodem participace těchto subjektů na dozorovém systému je počet zprostředkovatelů v pojišťovnictví usilujících o získání základního kvalifikačního stupně jako zákonné podmínky výkonu činnosti.

Zkoušky pro střední a vyšší stupeň odborné způsobilosti zajišťuje Ministerstvo financí.

Při výkonu dozoru nad pojišťovacími zprostředkovateli a samostatnými likvidátory pojistných událostí se ministerstvo řídí zákonem o pojišťovnictví, pokud zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí nestanoví jinak.

Státní dozor nad provozováním činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským členským státem jiným vykonávají příslušné orgány těchto domovských zemí v součinnosti s ministerstvem.

Pojišťovací agent a pojišťovací makléř je povinen ve lhůtě do 31. března kalendářního roku předkládat ministerstvu roční výkaz činnosti s obsahovými náležitostmi podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. Na vyžádání ministerstva je pojišťovací zprostředkovatel a samostatný likvidátor pojistných událostí povinen předložit doklady vedené v souvislosti s provozovanou činností.

Úřad je povinen vyměňovat si s příslušnými úřady informace o pojišťovacích zprostředkovatelích jestliže hrozí zrušení zápisu v registru. Na žádost si Úřad s příslušnými orgány vyměňuje v nezbytné míře informace související s činností pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí.

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí upravuje zvláštní opatření k nápravě a úpravu sankčních opatření.

Jestliže ministerstvo při výkonu státního dozoru zjistí, že činnost pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí není v souladu s podmínkami stanovenými zákonem, s výjimkou ztráty důvěryhodnosti nebo zániku pojištění odpovědnosti pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí nebo nedostatečné činnosti pojišťovacího agenta nebo pojišťovacího makléře, uloží svým rozhodnutím takové osobě opatření uvést ve stanovené lhůtě svoji činnost do souladu se zákonem.

Ministerstvo činnost pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí pozastaví nebyla-li

ve lhůtě stanovené ministerstvem uvedena činnost pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí do souladu s podmínkami stanovenými tímto zákonem; zaniklo-li pojištění odpovědnosti pojišťovacího zprostředkovatele nebo samostatného likvidátora pojistných událostí; nesplňuje-li pojišťovací agent nebo pojišťovací makléř podmínku finanční jistiny, nebo nesplňuje-li odpovědný zástupce podmínky nebo neplní-li povinnosti stanovené mu tímto zákonem.

Rozhodování o přestupcích a jiných správních deliktech

V pravomoci Ministerstva financí je ukládat sankce při naplnění skutkových podstat přestupků nebo správních deliktů podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí.

Za přestupek může Úřad uložit pokutu do 1 000 000 Kč.

Za jiný správní delikt může být ministerstvem financí uložena pokuta do výše 10 000 000 Kč.

Pokuty uložené podle zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí jsou příjmem státního rozpočtu. Vybírá a vymáhá je místně příslušný celní úřad podle zvláštního právního předpisu.³⁵⁰

³⁵⁰ Zákon č. 337/1992 Sb. , o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů.

Organizace Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním
připojištění

Úřad se dělí do čtyř oddělení následovně³⁵¹:

- oddělení 321: Právní a licence
- oddělení 322: Metodika a analytika
- oddělení 323: Kontrola v pojišťovnictví
- oddělení 324: Kontrola penzijních fondů

Činnost oddělení 321 a 322 má průřezovou povahu, tato oddělení
jsou činná jak v dozoru v pojišťovnictví, tak v oblasti dozoru
nad penzijním připojištěním.

Transparence dozorové činnosti Úřadu je zajištěna povinností
ministerstva vypracovat každoročně zprávu o své činnosti, která
obsahuje zhodnocení vývoje na pojistném trhu, zejména přehled
pojišťoven a zajišťoven, kterým bylo uděleno nebo odejmuto
povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti,
nápravná a sankční opatření přijatá ministerstvem podle tohoto
zákona, přehled přijatých a připravovaných legislativních změn v
oblasti pojišťovnictví a celkové výsledky vývoje pojištění
nabízených na pojistném trhu, a uveřejňuje ji ve Finančním
zpravodaji nejpozději do 30. září kalendářního roku. Zpráva tak
shrnuje aktivity Ministerstva financí jakožto regulátora i jako
orgánu dozoru v pojišťovnictví. Zpráva je předkládána vládě a
zveřejňovaná ve Finančním zpravodaji. Zákon o pojišťovnictví dále
stanoví zvláštní případy, kdy je rozhodnutí úřadu zveřejňováno
zvláštním způsobem.³⁵²

Ministerstvo financí může být dále interpelováno ve věci spadající
do jeho působnosti, tedy i ve věci výkonu dozoru nad
pojišťovnictvím. Úřad jako věcně příslušná složka Ministerstva
financí pak zpracovává stanoviska k těmto interpelacím.

Ministerstvo jako správní orgán vede řízení, přijímá a vyřizuje
podněty, stížnosti a jiná podání od fyzických a právnických osob
podle obecné úpravy správního řízení a zvláštních předpisů, které
obsahují obecné záruky transparentního rozhodování správních
orgánů.

Personální zajištění Úřadu upravuje zákon o pojištění tak, že
obecně vymezuje podmínky, které musí splňovat osoby činné při
výkonu státního dozoru, který spadá do činností v soukromém
pojišťovnictví upravených zákonem. Zaměstnanci pověřeni k výkonu

³⁵¹ Stávající uspořádání Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění prošlo
změnou je výsledkem organizační reformy, kdy výchozím stavem bylo členění na devět
oddělení 321 - 329, které zabezpečovaly i výkon funkce regulátora

³⁵² Rozhodnutí o odnětí povolení k provozování pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, které
nabylo právní moci, ministerstvo zveřejní ve Finančním zpravodaji a Obchodním věstníku do
30 dnů ode dne nabytí právní moci a informuje veřejnost prostřednictvím sdělovacích
prostředků.

činnosti spojené s výkonem státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění anebo zajišťovat obdobné činnosti v rámci splnění dalších úkolů musí být plně způsobilí k právním úkonům, splňovat podmínky důvěryhodnosti, tedy být bezúhonní podle ustanovení § 10a zákona o pojišťovnictví. Dále musí zaměstnanci pověřeni k výkonu činnosti spojené s výkonem státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění splňovat odborné a kvalifikační předpoklady. Zákon odborné a kvalifikační předpoklady blíže nespecifikuje, stanoví toliko podmínku nejméně úplného středního (všeobecného nebo odborného) vzdělání. Ministerstvu financí tak kvalifikační předpoklady pro výkon činnosti spojené s výkonem státního dozoru upravuje vnitřními předpisy. Podle výroční zprávy Úřadu dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění za rok 2004 dosáhl podíl vysokoškolsky vzdělaných pracovníků 75% z celkového počtu 68 pracovníků.³⁵³

Mlčenlivost o skutečnostech zjištěných Úřadem je zajištěna prostřednictvím mechanismu obsaženého v zákoně o pojišťovnictví, který kromě úpravy samotné mlčenlivosti upravuje i sankce v případě porušení této zákonné povinnosti. Povinnost mlčenlivosti a ochrany skutečností s nimiž se seznámí orgán dozoru při výkonu své pravomoci upravuje i zákon o finančních konglomerátech. Povinnost mlčenlivosti pro Úřad plyne i z obecných norem upravujících činnost Úřadu, a to ze správního řádu³⁵⁴ a zákona o státní kontrole³⁵⁵. Ochrana poskytovaných informací a povinnost mlčenlivosti je upravena i v Dohodě o vzájemné spolupráci při výkonu bankovního dohledu a státního dozoru nad finančním trhem uzavřená mezi Českou národní bankou, Ministerstvem financí ČR a Komisí pro cenné papíry dne 28. února 2003.³⁵⁶

Spolupráce Ministerstva financí při výkonu státního dozoru v pojišťovnictví

Zákon ukládá Ministerstvu financí v zájmu hladkého výkonu dozorové činnosti a ochrany spotřebitele povinnost součinnosti s příslušnými orgány dozoru členských států a třetích států, která spočívá především ve vzájemném sdílení relevantních informací pro výkon dozoru při splnění podmínky patřičné ochrany těchto údajů. Úřad tak činí prostřednictvím bilaterálních ujednání³⁵⁷ a na

³⁵³ Úřad dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění: Výroční zpráva 2004
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/pojist_vyr_zpravy.html

³⁵⁴ § 15 odst. 3 správního řádu

³⁵⁵ § 12 zákona o státní kontrole upravuje mimo jiné povinnost zajistit řádnou ochranu odebraných originálních dokladů proti jejich ztrátě, zničení, poškození nebo zneužití a zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvěděli při výkonu kontroly a nezneužít znalosti těchto skutečností.

³⁵⁶ Dohoda o vzájemné spolupráci při výkonu bankovního dohledu a státního dozoru nad finančním trhem, článek XIII.
http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/bankovni_dohled/bankovni_dohled/dohody_o_spol/index.html

³⁵⁷ Memoranda of Understanding (MoU)

základě vzájemnosti.

Ministerstvo financí spolupracuje při regulaci a dozoru v pojišťovnictví s právními osobami z oblasti pojišťovnictví. Přemimo osobami jsou především

- Česká asociace pojišťoven³⁵⁸ (ČAP), která je zájmovým sdružením komerčních pojišťoven.
- Asociace českých pojišťovacích makléřů³⁵⁹ (AČPM)
- Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR³⁶⁰ (AFIZ)
- Asociace fondů a asset managementu ČR³⁶¹ (AFAM ČR)
- Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí³⁶² (ČKSLPU)
- Česká společnost aktuárů³⁶³

Úřad spolupracuje v souladu s platným právním řádem a mezinárodními smlouvami, kterými je ČR vázána, s mezinárodními organizacemi.

Ministerstvo financí je řádným členem Evropského výboru dozorových orgánů pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní fondy (CEIOPS, Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors)³⁶⁴

Dále je Ministerstvo financí od roku 2001 řádným členem Mezinárodní asociace pojišťovacích dozoru³⁶⁵ (IAIS, International Association of Insurance Supervisors)

Náklady státního dozoru v pojišťovnictví jsou kryty prostředky státního rozpočtu.³⁶⁶

³⁵⁸ www.cap.cz

³⁵⁹ www.acpm.cz

³⁶⁰ www.afiz.cz

³⁶¹ www.afamcr.cz

³⁶² www.ckslpu.com

³⁶³ www.actuaria.cz

³⁶⁴ www.ceiops.org

³⁶⁵ www.iaisweb.org

³⁶⁶ Křivohlávek V.: Regulátor nebo státní dozor v pojišťovnictví a penzijním připojištění ?, Pojistný obzor 8/2003

Autor uvádí, že náklady na činnost Úřadu dosahují cca 70 mil Kč ročně, tento údaj se ovšem vztahuje k uspořádání dozoru a regulace v rove 2003, tedy před změnou organizační struktury Ministerstva financí do současné podoby

3.9 Reforma uspořádání dozoru nad finančním trhem

Nově navrhovaná institucionální struktura dozoru nad finančním trhem vychází obdobného modelu, který od 1. ledna funguje ve Slovenské republice. V tomto modelu je dozor vykonáván v rámci řádných organizačních struktur centrální banky.³⁶⁷ Navrhovaný model nebyl přijat zcela kladně.³⁶⁸

Stávající sektorové uspořádání dozorových institucí je vnímáno jako neodpovídající měnícím se podmínkám finančního trhu.³⁶⁹ Postupující spojování subjektů finančního trhu do finančních konglomerátů spolu s vývojem nových finančních produktů mezisektorové povahy a používáním nových distribučních kanálů bylo vnímáno jako podnět k přehodnocení stávajícího systému dozoru.

Institucionální nezávislost dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění, zhodnotila zpráva FSAP IMF jako nedostatečnou. Jako problematické bylo zhodnoceno postavení a činnost ÚDDZ, který nespĺňuje mezinárodní standardy požadované pro dozorové instituce finančních trhů.

Reforma stávajícího dozorového uspořádání sleduje sjednocení přístupů k dozoru v jednotlivých sektorech finančního trhu, celkové snížení administrativní zátěže dozorovaných subjektů a kvalitativně vyšší úroveň koordinace dozoru v jednotlivých sektorech finančního trhu.

Integrované uspořádání výkonu dozoru nad finančním trhem bude mít přínosy i v oblasti sjednocení informačních struktur, vzdělávacích systémů a správy lidských zdrojů.

³⁶⁷ ČNB: Informace k postupu integrace dohledu nad finančním trhem
Tiskové sdělení ČNB ze dne 14. prosince 2005

Bankovní rada ČNB dne 7. října rozhodla o podobě začlenění Komise pro cenné papíry, Úřadu pro dozor nad pojišťovnictvím a penzijním připojištěním a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami do organizační struktury České národní banky.

Vzniknou dvě nové sekce, řízené bankovní radou. Výkon dozoru bude soustředěn v prostorách ČNB.

³⁶⁸ KCP v reakci na zveřejnění záměru Ministerstva financí a České centrální banky o výrazném urychlení integrace dozorů nad finančními trhy ze dne 19. července 2005 předložilo veřejnosti svou studii: Alternativy uspořádání integrovaného dozoru v ČR, www.sec.cz

V tomto materiálu shrnuje kladné a negativní aspekty možných uspořádání institucionální struktury dozoru a obecně se přiklání k těm variantám, která počítají v výkonem dozoru institucionálně odděleným od výkonu úkolů centrální banky

Shrnutí bezprostředních reakcí spojených se změnou koncepce integrace dozoru nad finančním trhem a komentář k nim obsahuje:

Erva M.: Klinická smrt, Euro, 1. srpen 2005, str. 25

Kladně hodnotí navrhovaný model integrace Evropská centrální banka (European central bank, ECB) ve svém materiálu „Opinion of the european Central bank of 28 october 2005 at the request of Česká národní banka on a comprehensive proposal to amend the draft law on the amendment of laws in connection with the integration of financial market supervision“ (CON/2005/39)
http://www.ecb.int/ecb/legal/date/2005/htmluact_7188_amend.en.html

ECB ve svém materiálu upozorňuje, že aktivity k ochraně finanční stability a ochraně investorů se nemusí vždy shodovat a příležitostně mohou být dokonce v konfliktu.

³⁶⁹ Šulc. J.: Vývoj názorů na integraci dozoru nad finančními trhy, Pojistný obzor č.8/2003

Reforma navazuje na rozsáhlou debatu, v jejímž průběhu se měnilo plánované institucionální uspořádání dozoru nad finančním trhem.

Pracovní materiály vztahující se k reformě systému dozoru nad finančním trhem byly vládě předloženy k projednání v roce 2004.³⁷⁰ Tyto materiály se zabývaly variantami možného institucionálního uspořádání dozoru nad finančním trhem spolu s možnými riziky spojenými s realizací jednotlivých konceptů reformy.

Návrhy vzcházely z několika variant budoucího uspořádání dozoru nad finančním trhem:

- Vytvoření jednotné dozorové instituce jako ústředního orgánu státní správy odpovědné vládě a jejím prostřednictvím parlamentu
- Dílčí integrace dozorových institucí, jejímž výsledkem by bylo uspořádání, kdy by k doзору nad finančním trhem byly příslušné dvě instituce, a to:
 - Česká národní banka příslušná pro dozor nad úvěrnictvím
 - Komise pro finanční trh, vzniklá z komise pro cenné papíry integrující výkon dozoru nad kapitálovým trhem a nad pojišťovnictvím a penzijním připojištěním
- Funkcionálního modelu podle nizozemského uspořádání

Na základě těchto materiálů, dále zpracovaných Ministerstvem financí, pak vláda ČR dne 25. května 2005 usnesením č. 611 schválila návrh, který předpokládal vytvoření dvou dozorových institucí finančního trhu, kterými se měly stát:

- pro sektor bankovníctví Česká národní banka
- pro nebankovní sektory Komise pro finanční trhy³⁷¹

Další fáze integrace dozoru nad finančním trhem byla ponechána dalšímu zvážení a měla být realizována spolu se vstupem České republiky do Evropské měnové unie tj. přibližně v roce 2010.

³⁷⁰ Část z těchto materiálů byla později publikována:

Baier P.: Šance a rizika při vytváření integrovaného finančního dozoru v České republice, Pojistný obzor 9/2004

ČNB: Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu, ČNB 2005
www.cnb.cz

KCP: Alternativy uspořádání integrovaného dozoru v ČR
KCP: Institucionální uspořádání dozoru, hlavní faktory
Studie Komise pro cenné papíry
www.sec.cz

³⁷¹ Komise pro finanční trhy měla být vytvořena na základě stávající Komise pro cenné papíry po integraci s Úřadem státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění

4. Závěr

Srovnání dozoru v pojišťovnictví v České republice s právní úpravou zemí EU je problematické, vzhledem k probíhající reformě dozorového systému nad českým finančním trhem. Svě dozorové systémy průběžně mění i další členské státy EEA, ve snaze reagovat na vývoj finančních trhů.

Úkoly státního dozoru v pojišťovnictví jsou v České republice jasně definované v zákoně o pojišťovnictví.

Státní dozor v pojišťovnictví je vybaven nástroji finančního dozoru odpovídajícími mezinárodním standardům. Přístup dozoru vychází z konceptu obezřetnostního dozoru, nicméně dozor nad chováním regulovaných subjektů na trhu není ještě zcela propracován.

Orgán dozoru v pojišťovnictví by měl ve spolupráci s dozorovanými subjekty přijmout souhrnný materiál upravující podrobně požadované standardy chování těchto subjektů na trhu a vytvořit v rámci systému dozoru specializovaný mechanismus ochrany spotřebitele.

Jistou možností představuje již fungující instituce Finančního arbitra, organizačně úzce svázané s ČNB, jejíž působnost by mohla být rozšířena i na oblasti pojišťovnictví.

Nutným předpokladem pro efektivní výkon funkce by v tom případě bylo výrazné posílení personálního zajištění Kanceláře Finančního arbitra, na nějž by touto změnou dopadla povinnost šetřit až 300 stížností z oblasti pojišťovnictví ročně.³⁷²

Další variantou je zřízení arbitrážního mechanismu součinností státního dozoru s profesními sdruženími subjektů v pojišťovnictví a spotřebitelských organizací.

Klíčová role by v tom případě připadla České asociaci pojišťoven, v jejímž rámci byl již v roce 1995 vypracován Kodex etiky v pojišťovnictví.³⁷³ Úloha ČAP by byla doplněna činností Asociace českých pojišťovacích makléřů, která vypracovala Kodex etiky pojišťovacího makléře³⁷⁴ a činností dalších profesních sdružení regulovaných subjektů.

³⁷² Úřad dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění: Výroční zpráva 2004, str. 18: „Úřad vyřizoval v rámci ochrany spotřebitele agendu petic, stížností, oznámení a podnětů v souladu s vládní vyhláškou č. 150/1958 Ú.l. a Směrnicí Ministerstva financí č.6 z roku 1995 v platném znění.“

Úřad evidoval a písemně vyřídil 210 podání charakteru stížností. Dalších přibližně 100 stížností bylo vyšetřeno operativně mailovou nebo telefonickou formou. Na základě individuálního posouzení bylo vyhodnoceno cca 20% stížností jako oprávněných. Z celkového počtu stížností byla přibližně jedna pětina spojena s produkty životního pojištění a zbývající počet se týkal oblastí neživotních pojištění.“

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/hs.xsl/pojist_vyr_zpravy.html

³⁷³ ČAP: Kodex etiky v pojišťovnictví
<http://www.cap.cz/dokument.aspx?id=50>

³⁷⁴ AČPM: Kodex etiky pojišťovacího makléře
<http://www.acpm.cz/index.php?action=article&id=5327>

Návrh reformy institucionálního zajištění dozoru nad finančním trhem projednáváný v současné době Parlamentem České republiky předpokládá realizaci záměru integrace výkonu dozoru v rámci České národní banky ještě v průběhu tohoto roku. Jediným regulátorem finančního trhu se má stát Ministerstvo financí.

Vzhledem k organizačnímu oddělení výkonu funkce regulátora od funkce dozorového orgánu v rámci stávající organizační struktury ministerstva financí, by případné převedení složky vykonávající dozor nad pojišťovnictvím, tedy Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění do jiné instituce, nemělo působit vážné organizační problémy.

Navrhovaný model integrace úpravy dozoru nad finančním trhem je v prostoru jednotného trhu neobvyklý.³⁷⁵

Jako nový prvek zavádí do dozorového systému účast regulovaných subjektů v orgánu dozoru, když navrhuje zřízení Výboru pro finanční trh. Výbor pro finanční trh má být čistě poradním orgánem bankovní Rady ČNB.³⁷⁶

Pokud bude takový orgán zřízen, bude to znamenat výrazné přiblížení vývojovým trendům dozorových systémů v prostoru jednotného trhu, kde státní dozorové systémy pravidelně obsahují orgány plnící obdobnou funkci. V případě, že bude v budoucnu výkon dozoru hrazen alespoň částečně regulovanými subjekty, měl by se tento orgán vyjadřovat k části rozpočtu ČNB týkající se dozorové činnosti a k výši příspěvků na chod dozorového systému hrazených regulovanými subjekty.

Po institucionálním sjednocení výkonu dozoru je další otázkou sjednocení stávajících úprav dozoru do jediného zákona o dozoru nad finančními službami popřípadě celková úprava finančního trhu v zákoně o finančních službách.³⁷⁷ Jednalo by se mimořádně náročný

³⁷⁵ Na rozdíl od úpravy Irské republiky nebo Estonské republiky, kde je výkon dozoru svěřen samostatné agentuře centrální banky. Ve specifickém uspořádání finančního dozoru v Nizozemském království je rovněž obezřetnostní dozor v rámci centrální banky vykonáván složkou se zvláštním postavením (PVK)

Neobvyklost navrhovaného dozorového systému nepřimo přiznal i ministr financí při svém vystoupení v Senátu Parlamentu České republiky dne 4. srpna 2005
Část vystoupení ministra financí přetiskl Pojistný obzor č. 9/2005:

„... soustředění do jedné instituce (pozn.: soustředění dozoru do České národní banky) bude skutečně efektivním výstupem a myslím si, že Česká republika se tím krokem zařadí, řekněme, do čela zemí, které reformují dozorové a dohledové instituce tímto způsobem, takže si myslím že budeme trošičku napřed a určitě se u nás budou moci jiné země poučit z toho jakým způsobem ten systém v ČR bude fungovat.“

³⁷⁶ Měl by včetně jeho předsedy a místopředsedy skládat ze sedmi členů jmenovaných Rozpočtovým výborem Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Tři členy by Rozpočtový výbor jmenoval na návrh sdružení poskytovatelů finančních služeb, další dva by jmenoval odvolával ministr financí. Zbývající dvojici by tvořili jeden z členů Bankovní rady ČNB a Finanční arbitr.

³⁷⁷ K legislativním pracím nutným při integraci dozorových systémů více
Baier P.: Šance a rizika při vytváření integrovaného finančního dozoru v České republice, Pojistný obzor 9/2004, část.4 „Možná rizika integrace“

legislativní projekt, ke kterému doposud přistoupila jen malá část členských států jednotného trhu EEA.

otázkou možných systémů financování dozoru nad finančním trhem se zabývala KCP. Závěry analýzy provedené KCP³⁷⁸ jsou následující:

- Dozor kapitálového trhu v ČR patří na základě mezinárodních srovnání spíše mezi méně nákladné (měřeno jak z hlediska nákladové efektivity dozorové instituce, tak vzhledem k míře vyspělosti ekonomiky na jednoho obyvatele).
- Náklady na dozor ovšem dosahují nadprůměrné úrovně relativně k velikosti domácího kapitálového trhu, což je typické pro rozvíjející se malé ekonomiky středoevropského regionu
- Plnému přenesení nákladů na tržní účastníky brání nízká rozvinutost (velikost) finančního trhu v ČR
- Spolufinancování dozoru účastníky trhu je prakticky realizovatelné až v případě integrace dozoru, kdy se na něm budou podílet banky, pojišťovny a účastníci kapitálového trhu
- Konkurenceschopnost domácích firem neohrozí, pokud se na celkových nákladech integrovaného dozoru nebudou podílet více než 50 %.

V ČR nejsou ustaveny garanční systémy v životním pojištění a v oblasti neživotního pojištění výjimku představuje činnost České kanceláře pojistitelů, která spravuje Garanční fond vytvořený podle zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla.

otázce nutnosti existence všeobecných garančních systémů v pojišťovnictví nebylo zatím v prostoru jednotného trhu EEA dosaženo shody.³⁷⁹

Systém státního dozoru v pojišťovnictví v České republice odpovídá základním mezinárodním standardům a probíhající změny jsou nutnou reakcí na vývojové tendence finančního trhu. Je otázkou, jak se zvolený způsob integrace dozorového mechanismu projeví na vývoji českého finančního trhu.

³⁷⁸ KCP: Financování dozoru - Analýza
www.sec.cz

³⁷⁹ K Zelené knize o politice v oblasti finančních služeb (2005 -2010),
CEA: Stanovisko CEA k Zelené knize o politice v oblasti finančních služeb (2005 -2010),
Pojistný obzor č. 9/2005, shrnuto

Velmi rezervované stanovisko zastává Comité Européen des Assurances (CEA, Evropská federace národních asociací v pojišťovnictví), jejímž členem je i ČAP. CEA ve svém stanovisku k materiálu Evropské komise z 3. května 2005 „Financial Services Policy 2005 - 2010“, tzv. Zelené knize o politice v oblasti finančních služeb (2005 -2010) vyjadřuje názor, že „neexistuje žádný důkaz o potřebě takového ochranného mechanismu.“
CEA: www.cea.assur.org

5. Shrnutí práce

Práce srovnává státní dozorový systém v pojišťovnictví České republiky se systémy dozoru členských států Evropské unie a švýcarské konfederace. Vzhledem k probíhající reformě institucionálního uspořádání dozoru nad finančním trhem ČR jsou v práci stručně popsány dozorové systémy finančních trhů jednotlivých států. Při charakteristice uspořádání dozorových institucí jsou v práci využity materiály vycházející z typologie institucionálního uspořádání dozoru nad finančním trhem, odvozené z materiálů Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD). Dozorové systémy v pojišťovnictví jsou charakterizovány na základě kritérií vypracovaných v rámci Mezinárodní asociace dozorů v pojišťovnictví (IAIS). Informace o dozorových systémech jednotlivých států jsou doplněny o krátkou informaci popisující vznik daného institucionálního uspořádání a způsob jeho financování. Výše uvedené je doplněno o informaci o mechanismech nimosoudní ochrany spotřebitele působících na daném pojistném trhu.

6. Seznam použité literatury a zdrojů

1. Bakeš M. a kol.: Finanční právo
3. aktualizované vydání. Praha: C.H.Beck, 2003,
2. Čejková V.: Pojišřovnictví, MUNI Brno 1999
3. Čejková V.: Pojistný trh, Grada publishing,
první vydání, Praha 2002
4. Ducháčková E.: Pojišřovnictví, VŠE, Praha 1997
5. Grůň L.: Finanční právo a jeho instituty, Linde Praha, 2004
6. Hendrych D. a kol.: Správní právo, obecná část,
4. vydání Praha: C.H.Beck 2001
7. Hučka M.: Strukturální politika a její regionalizace,
Repronis Ostrava 2001, vydání první
8. Karfíková M., Přikryl Vl., Čechová J.:
Základy pojišřovacího práva, ORAC Praha, 2001,
první vydání
9. Kinkor J.: Trh a stát, k čemu potřebujeme filosofii;
Svoboda Praha 1996, první vydání
10. Mrkývka P. a kol.: Finanční právo a finanční správa, MUNI Brno
2004
11. Schelle K.: Vývoj právní úpravy pojišřovnictví, MUNI,
Brno 1994
12. Škopová V.: Pojistné právo, VŠE Praha 1997

- I.
13. Baier P.: Šance a rizika při vytváření integrovaného finančního dozoru v České republice, Pojistný obzor č. 9/2004
14. Bjerre-Nielsen H.: Nový rámec regulace pojistitelů v EU: Strategická výzva pro CEIOPS a IAIS, Pojistný obzor č. 8/2004
15. Bonde I.: Supervisory developments in Sweden, http://www.fi.se/Templates/Page___2618.aspx
16. Barát I.: Dohl'ad nad celým finančným trhom preberá Národná banka Slovenska, Poistné Rozh l'ady č.6/2005
17. Čížek J., Langhammer M., Kodiš V.: Info z Evropské unie, Pojistný obzor č.1/2005
18. Daňhel J.: Kapitoly z pojistné teorie I., Pojistné rozpravy 1
19. Daňhel J.: Kapitoly z pojistné teorie - VII., Pojistné rozpravy 10
20. Drugdová B.: Poistný trh, www.nbs.sk
21. Christos Hadjiemmanuil: Greek System of Financial Regulation: In Need of Structural Streamlining and Procedural Safeguards BIS Review 42/2005, www.bis.org
22. Kábrt J.: Přehled systému vyřizování stížností klientů pojišťoven ve vybraných evropských zemích, Pojistný obzor 1/2001
23. Kovárnová M.: Jednotný dozor nad finančními službami ve Velké Británii, Pojistný obzor 2/1998,
24. Kovárnová M.: Vývoj dozoru nad pojišťovnictvím ve Švýcarsku, Pojistný obzor 2/1997
25. Křivohlávek V.: Regulátor nebo státní dozor v pojišťovnictví a penzijním připojištění ?, Pojistný obzor 8/2004
26. Křivohlávek V., Čechová J., Přikryl Vl. : Zákon o finančních konglomerátech je ve vládě, Pojistný obzor č. 7, 8 /2004
27. Kubíček A.: Co dál se samoregulací?, Pojistný obzor 9/2004
28. Lóheac F.: Vytvoření jednotného pojišťovacího trhu, Pojistný obzor č. 2/1996
29. Makúch J.: Úrad pre finančný trh, www.nbs.sk

30. Mesrřmíd J.: Partnerství veřejného a soukromého sektoru v pojišřovnictví, Pojistný obzor ř. 1/2006
31. Mesrřmíd J.: K dalšímu vývoji regulace a státního dozoru v pojišřovnictví, Pojistný obzor ř.8/2003, str. 12
32. Mesrřmíd J.: Nový prvek v regulaci, Pojistný obzor ř. 2/2005
33. Sosík P.: Investiční činnost pojišřoven, Asset-Lability Management, Pojistné rozpravy 12
34. Taylor M., Fleming A.: Integrated Financial Supervision Lessons of Scandinavian Experience, Finance & Development, ř. 12/1999, www.imf.org
35. Yannis Triiris: Safeguarding the Greek Insurance Industry www.acci.gr/trade/No29/TRADE_56_59.pdf
36. Trojanová E.: Kodex správy společností založený na principech OECD , Pojistný obzor ř.5/2001
37. Vipond P.: European prudential regulation & supervisory structure, CEA 2004, www.cea.assur.org
38. Šulc J.: Vývoj názorů na integraci dozoru nad finančními trhy, Pojistný obzor ř.8/2003

II.

39. Autoriteit Financiële Markten: Corporate brochure
http://www.afm.nl/corporate/upl_documents/Corporate_brochure_eng.pdf
40. Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht: Die Bafin stellt sich vor
www.bafin.de
41. Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht: Jahresbericht 2004
<http://www.bafin.de/cgi-bin/bafin.pl?verz=0803010100&sprache=0&filter=&tick=0>
42. Bundesamt für Privatversicherungen :Annual report 2004
www.bpv.admin.ch
43. The Committee of European Securities Regulators: Annex to Press Release ref:CESR/04-203
english.pszaf.hu/resource.aspx?ResourceID=pressrelease_CESR20040503annex
44. Le Commisariat aux Assurances: Rapport annuel 2004
<http://www.commassu.lu/default.asp> - documents/télécharger le rapport annuel 2004
45. Česká asociace pojišťoven :Kodex etiky v pojišťovnictví, 1995
<http://www.cap.cz/dokument.aspx?id=50>
46. České národní banka :Institucionální uspořádání finanční regulace a dohledu v Evropské unii a úloha bank Evropského systému centrálních bank ve finanční regulaci a dohledu
http://www.cnb.cz/www.cnb.cz/cz/bankovni_dohled/bankovni_dohled/metodicke_studie/index.html
47. České národní banka:Informace k postupu integrace dohledu nad finančním trhem
Tiskové sdělení ČNB ze dne 14. prosince 2005
48. Istituto per la vigilanza sulle assicurazioni private e di interesse collettivo:Report on Isvap's activity for the year 2004
http://isvapweb.isvap.it/isvap/imprese_jsp/PageEnglishDocument.jsp
49. Komise pro cenné papíry:Komise pro cenné papíry, 2003
http://www.sec.cz/export/CZ/Publikace_zpravy_a_vestnik/Publikace.page?FileID=2345
50. Komise pro cenné papíry: Kodex správy a řízení společností založený na Principech OECD,2004
http://www.sec.cz/export/CZ/get_dms_file.do?FileID=167

1. Komise pro cenné papíry: Institucionální uspořádání dozoru, hlavní faktory
www.sec.cz
2. Komise pro cenné papíry: Financování dozoru - Analýza
www.sec.cz
3. Komise pro cenné papíry: Alternativy uspořádání integrovaného dozoru v ČR
www.sec.cz
4. European central bank: Opinion of the european Central bank of 28 october 2005 at the request of Česká národní banka on a comprehensive proposal to amend the draft law on the amendment of laws in connection with the integration of financial market supervision" (CON/2005/39)
http://www.ecb.int/ecb/legal/date/2005/html/act_7188_amend.en.html
5. The Financial Services Authority: Introduction to the Financial Services Authority
www.fsa.gov.uk/pubs/other/FSA_intro.pdf
6. Financial Ombudsman Service: An introduction to the Financial Ombudsman Service
www.financial-ombudsman.org.uk
7. Finanční arbitráž: Výroční zpráva 2004
<http://www.finarbitr.cz/index.php?rubrika=5>
8. Finansinspektionen: Supervision of Private Insurance in Sweden
www.fi.se
9. Finansinspektionen: Annual report 2004
www.fi.se
10. Finansinspektionen: Who we are and what we do
www.fi.se
11. International Monetary fund: Hungary, Financial System Stability Assessment Update, including a Report on the Observance of Standards and Codes on Insurance Regulation, IMF Country Report No. 05/212
<http://www.imf.org/external/ns/search.aspx?NewQuery=IMF+Country+Report+No.+05%2F212>
12. International Monetary fund: Republic of Estonia: Report on the Observance of Standards and Codes - Banking Supervision, Data Module, Fiscal Transparency Module, Insurance Supervision, Payment Systems, Securities Supervision, and Transparency in Monetary and Financial policies - Updates, June 17, 2002
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15920.0>

3. International Monetary fund: Finland: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Financial Policy Transparency, Banking Supervision, Insurance Supervision, Securities Regulation, and Payment Systems
Country Report No. 01/214, November 21, 2001
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15504.0>
4. International Monetary fund: France: Financial Sector Assessment Program--Detailed Assessments of Observance of Standards and Codes including Banking Supervision, Insurance Regulation, Securities Legislation, Monetary and Financial Policy Transparency, Payments Systems, Securities Settlement, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism
Country Report No. 05/186, June 8, 2005
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05186.pdf>
5. International Monetary fund: Kingdom of the Netherlands- Netherlands: Technical Note: The Netherlands Model of Financial Sector Supervision
Country Report No. 04/311, September 29, 2004
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=17755.0>
6. International Monetary fund: The Kingdom of the Netherlands-- Netherlands: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Securities Regulation, Insurance Regulation, and Payment Systems, Securities Settlement Systems, and Anti-Money Laundering/Combating the Financing of Terrorism
Country Report No. 04/312, September 29, 2004
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=17756.0>
7. International Monetary fund: The republic of Latvia: Financial System Stability Assessment, including Reports on Observance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Payment systems, Securities Regulation, Insurance regulation, Corporate governance, and Monetary and Financial Transparency
IMF Country Report No. 02/67, March 2002
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15741.0>
8. International Monetary fund: Portugal: 2005 Article IV Consultation-Staff Report; Staff Statement; Public information Notice the Executive Board discussion; and Statement by the Executive Director of Portugal
IMF Country Report No. 05/375, October 2005
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2005/cr05375.pdf>

69. International Monetary fund: Austria: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Securities Regulation, Insurance Regulation, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism Country Report No. 04/238, August 5, 2004
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=17606.0>
70. International Monetary fund: Slovak Republic: Financial System Stability Assessment, including Reports on Observance of Standards and Codes on the following topics: Monetary and Financial Policy Transparency, Banking supervision, Securities Regulation, Corporate Governance, Payment Systems; and Summary Assessment of Insolvency and Credit Rights Systems and Anti-Money Laundering Practices
IMF Country Report No. 02/198, September 2002
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=16065.0>
71. International Monetary fund: Republic of Slovenia : Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Securities Supervision, Insurance Supervision, and Payment Systems
IMF Country Report 01/161 z 18.9.2001
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15364.0>
72. International Monetary fund: Republic of Slovenia : Financial System Stability Update, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Securities Supervision
IMF Country Report 04/137 z 5/2004
<http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2004/cr04137.pdf>
73. International Monetary fund: United Kingdom: Financial System Stability Assessment including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Banking Supervision, Insurance Supervision, Securities Regulation, Payment Systems, Monetary and Financial Policy Transparency, Securities Settlement System, and Anti-Money Laundering and Countering Terrorist Financing
IMF Country report No. 03/46
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=16364.0>
74. International Monetary fund: Czech Republic: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics: Monetary and Financial Policy Transparency; Banking Supervision; Insurance Regulation; Securities Regulation; Corporate Governance and Payments Systems
Country Report No. 01/113, July 25, 2001
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15239.0>

15. International Monetary fund: Czech Republic: Report on Observance of Standards and Codes-Fiscal Transparency Module-Update, October 8, 2003
Country Report No. 03/313
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=16911.0>
16. International Monetary fund: Switzerland : Financial System Stability Assesment, including Reports on the Observance of Standarts and Codes of following topics: Banking Supervision, Securities Regulation, Insurance Regulation, Payment Systéme, and Monetary and Financial Policy Transparency
IMF Country Report 02/108 June 2002
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=15873.0>
17. Supervisory comission of the republic of Lithuania: Insurance in Lihuania, annual report 2004,
<http://www.dpk.lt/en/apzvalga.metines.phtml>
18. The Malta Financial Services Authority: A Guide to the Business of Insurance and Reinsurance
www.mfsa.com.mt
19. The Malta Financial Services Authority: A Guide to Affiliated Insurance and Insurance Management Companies
<http://www.mfsa.com.mt/mfsa/default.asp>
20. International Monetary fund: Greece: Financial Systém Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics, Banking Supervision, Insurance Supervison, Securities Regulation, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism
Country Report No. 06/6, January 6, 2006
<http://www.imf.org/external/pubs/cat/longres.cfm?sk=18797.0>

IV.

V práci jsou použity materiály obsažené v elektronické encyklopedii Diderot 2002

Na zdroje publikované pouze v podobě obsahu world wide web stránek práce odkazuje v textu.

při práci s veřejnou datovou sítí byl využíván vyhledávací server www.google.com